

INTERNATIONAL MAGAZINE
RNI No. 61816/95

Postal Regd. No. CHD/0081/2021-23

30/-

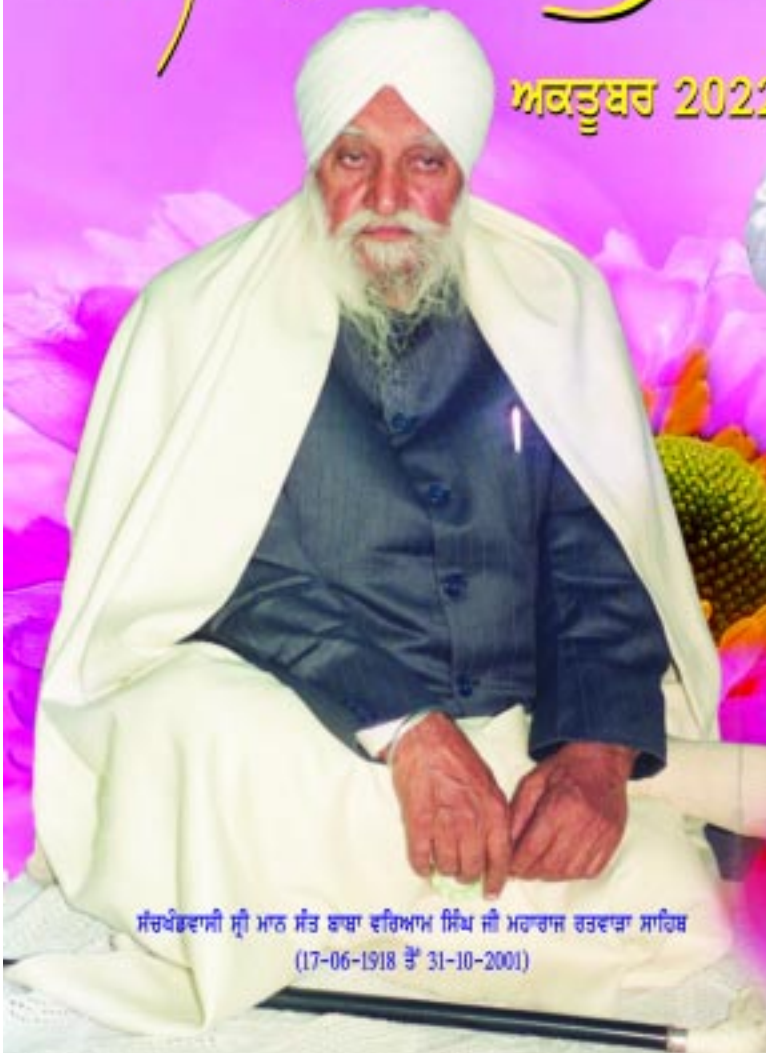
Date of Publishing : 22/09/2022
Page No. From 1 to 60
Date of Posting
Last Date of every Month
Posted by MBU

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਜੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਅਕਤੂਬਰ 2022

ਸੰਚਾਲਕਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਭਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ
(17-06-1918 ਤੋਂ 31-10-2001)

ਸੰਚਾਲਕਵਾਸੀ ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ
(08-08-1918 ਤੋਂ 01-11-2013)

ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਅਠਾਈਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਅਕਤੂਬਰ, 2022
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਚਾਲਕ

ਸੰਚਾਲਕ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-14391, 94172-14379

Email : atammarg1@yahoo.co.in

Registration Under Foreign Contribution
(Regulation) Act 1976 R. No. 115320023

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :
'ATAM MARG' MAGAZINE

Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas, Teh.
Kharar, Distt. S.A.S Nagar
(MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ (20 ਸਾਲ)	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

	Annual	Life (20 years)
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Canada	80 Can \$	800 Can \$
Australia	80 Aus \$	800 Aus \$

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Media Broadcast (Ratwara Sahib)

Please visit us on internet at :-
For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -

www.ratwarasahib.org

www.ratwarasahib.com

www.ratwarasahib.in

Apps: RATWARASAHIB TV
(for both apple & andriod)
(Availeble 24 Hours)

Email : sratwarasahib.in@gmail.com

Live Programme & Cable Tv Network

98728-14385, 94172-14385

98147-12900

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

ਅਮਰੀਕਾ - ਭਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

001-408-263-1844

ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ

001-604-433-0408

ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

001-604-862-9525

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ

001-604-589-9189

ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ

ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ

0044-121-200-2818

ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)

0044-7968734058

ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ :

0061-406619858

ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਲਈ

ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ

ਫਰੀ ਸੇਵਾ - ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ -

9417214378, 9417214384

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ 9417214391,8437812900,9417214379

2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ

(ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.)

0160-2255003

3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ 9646101996

4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ

(ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ.)

9592055581

5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ:9592212900

6. ਬੀਐਡ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ 9417214382

8. ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ

9815728220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ

- 98551-32009

ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ	8
	ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ	
3.	ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥	9
	ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ਼੍ਵਾਮੁ ॥	
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
3.	ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕਿਵੇਂ?	16
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	27
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥	31
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ	35
	ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ	
7.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ	40
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ	
8.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	43
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
9.	ਨਾਮ-ਜਪ-ਸਿਮਰਨ: ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?	47
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
10.	ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ	50
11.	ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ	52
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
12.	ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ	54
	ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ	
14.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ	56
	ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ	

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਹਿ ਸੇ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਸੰਸਾਰੇ ॥

ਆਪਿ ਉਧਰੇ ਕੁਲ ਸਗਲ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ਅੰਗ- ੧੬੧

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਜੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਮਾਤ ਲੋਕ ਇਕ ਪੜਾਅ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਜੋਗ-ਵਿਜੋਗ ਦੀ ਕਾਰ ਵਸ (**ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ ॥**) ਇਸ ਲੋਕ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਅਦਿੱਖ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ - **'ਜੈ ਉਪਜਿਓ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ਪਰੋ ਆਜੁ ਕੈ ਕਾਲਿ ॥** (ਅੰਗ- ੧੪੨੯) ਬਹੁਤਾਤ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਹੁ ਕੁੰਟਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਕੁਝ ਐਸੇ ਜਨ ਮਾਤ ਲੋਕ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਅਮਰਤਾ ਇਸ ਦਿਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ, ਰੂਹਾਨੀ ਪੈਂਡਿਆਂ ਤੇ ਆਤਮਾ ਮਾਰਗੀ ਲੀਹਾਂ ਦੇ ਵਾਕਫ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ, ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਰਹਿਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਵਸਿੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ) ਇਥੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚਾਲੀ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਲੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਬਿਖਮ ਹੈ। **'ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ'** ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਰਗ ਹੈ -

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥

ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੧੨

ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਬਣ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। **'ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥** (ਅੰਗ-੧੧੦੨) ਲਬ, ਲੋਭ, ਅਹੰਕਾਰ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਪਤਲੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧਣਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੇਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਫਿਰ ਆਪਾ ਛੱਡ ਕੇ ਵੱਡੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਸਮਾਅ

ਕੇ ਸਦਾ ਦਾ ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ ॥

ਚਾਲਾ ਨਿਰਾਲੀ ਭਗਤਾਹ ਕੇਰੀ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ ॥

ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਤਜਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਹੁਤੁ ਨਾਹੀ ਬੋਲਣਾ ॥

ਖੰਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ ਏਤੁ ਮਾਰਗਿ ਜਾਣਾ ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਿਨੀ ਆਪੁ ਤਜਿਆ

ਹਰਿ ਵਾਸਨਾ ਸਮਾਣੀ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਚਾਲ ਭਗਤਾ ਜੁਗਹੁ ਜੁਗੁ ਨਿਰਾਲੀ ॥ ੧੪ ॥

ਅੰਗ- ੯੧੮

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ, ਭਗਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ, ਸੱਚੇ ਮਿੱਤਰ, ਗੁਰਮੁਖ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਇਤਿਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਵਡਿਆਇਆ ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੇ ਬਸਿੰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਲ ਤਿਲ ਮਾਤਰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਪਰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਪੁਰਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਮਨ ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਧਨ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। **'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥'** (ਅੰਗ-੪੪੧) ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। **'ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਹਰਿ ਪਾਵੈ ਸੋਇ ॥'** (ਅੰਗ-੧੬੧) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਇਤਨਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ-

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਭਇਆ ਜੈਸਾ ਗੰਗਾ ਨੀਰੁ ॥

ਪਾਛੈ ਲਾਗੋ ਹਰਿ ਫਿਰੈ ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਕਬੀਰ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੭

ਮੈਂ, ਮੇਰੀ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਾਤਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੁ ਸੋ ਆਖੀਐ ਜਿਸੁ ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੧੦

ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ, ਹਰੀ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਵਿਚ
ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਤਮ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਮਤਿ ਉਤਮ ਹੋਇ ॥

ਸਹਜੇ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੬੧

ਵਿਹਾਰਿਕ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ
ਮੁਕਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਲੱਛਣ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ
ਆਤਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸਾਧ ਪਠਾਏ ਆਪਿ ਹਰਿ ਹਮ ਤੁਮ ਤੇ ਨਾਹੀ ਦੂਰਿ ॥

ਨਾਨਕ ਭ੍ਰਮ ਭੈ ਮਿਟਿ ਗਏ ਰਮਣ ਰਾਮ ਭਰਪੂਰਿ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੯

ਉਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਧਨ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲ
ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਅਲਿਪਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ -

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੇ ॥

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ ॥

ਅੰਗ- ੯੩੮

ਸਰੀਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਰਸਤਾ ਤੈਅ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ, ਦੁਖ-ਸੁਖ,
ਹਰਖ-ਸੋਗ, ਸੋਨਾ-ਮਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਜ਼ਹਿਰ, ਮਾਨ ਤੇ
ਅਪਮਾਨ, ਆਪਣੇ-ਪਰਾਏ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਕ
ਸਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ ॥

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ ॥

ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ ॥

ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥

ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥

ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ ॥

ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ ॥

ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ॥ ੭ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੫

ਆਪ ਸਾਖੀ ਹੋ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।
ਸਭ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਹਕਰਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਰਤਾ
ਭਾਵ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਕੇਵਲ ਇਕੋ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਨਿਰਭਉ
ਨਿਰਵੈਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ
ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਰਾਗ ਦਵੈਸ਼ ਤੋਂ ਉਪਰ ਬਿਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੯

ਅਨੁਭਵੀ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧਿਆਤਮਿਕ
ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਗਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਸਦਾ ਜਗਤ, ਦੂਜਾ ਵੀਚਾਰਾਂ ਦਾ ਜਗਤ,
ਤੀਜਾ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਤੇ ਚੌਥਾ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲਾਂ ਵਾਲਾ
ਜਗਤ। ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਜਗਤਾਂ ਵਿਚ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਭਿੱਜ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦਾ ਨਿਰਲੇਪ ॥

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲ ਅਲੇਪ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੨

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਚੌਥੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਸਾਰ,
ਰੁਹਾਨੀ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਤਮ ਮਾਰਗੀ
ਪੈਂਡਿਆਂ ਤੇ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਮਕਸੂਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ -

ਕਬੀਰ ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਕੇ ਅੰਤਰੇ ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਕੇ ਘਾਟ ॥

ਤਹਾ ਕਬੀਰੈ ਮਟ ਕੀਆ ਖੋਜਤ ਮੁਨਿ ਜਨ ਬਾਟ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੨

ਨਿਤ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ
ਗਤੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸੰਸਾਰਿਕ ਸੋਚ 'ਚ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਉਤਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮੀ ਸੰਸਾਰ
ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਉਚਤਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਸਮਝਦੇ ਹਨ -

ਰਾਜੁ ਨ ਚਾਹਉ ਮੁਕਤਿ ਨ ਚਾਹਉ

ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਮਲਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੫੩੪

ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਨੂੰ
ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
-

ਕਬੀਰ ਚੰਦਨ ਕਾ ਬਿਰਵਾ ਭਲਾ ਬੋੜਿਓ ਢਾਕ ਪਲਾਸ ॥

ਓਇ ਭੀ ਚੰਦਨੁ ਹੋਇ ਰਹੇ ਬਸੇ ਜੁ ਚੰਦਨ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੫

ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਪਿਆਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ
ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹਨ, ਪਰੀਪੂਰਨ ਹਨ-
ਜੜ ਤੜ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥

ਨਾ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨਾ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸੰਸਾਰ ਮੰਚ ਤੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਕਿਰਿਆ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੬੪੨

ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਾਗਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਨ ਸਾਧੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰੱਬੀ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਗਿਰ ਗਿਰ ਮਹਿ ਮਾਣਕ ਨਹੀ, ਰਾਜ ਰਾਜ ਮੋਤੀ ਨਾਹਿ।
ਚੰਦਨ ਤਰ ਬਨ ਬਨ ਨਹੀ, ਸੰਤ ਨਾ ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਮਾਹਿ।

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੀਰੋ-ਜਵਾਹਰਾਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਹਰ ਹਾਥੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਹਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੂਰਬਲੇ ਭਾਗਾਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਪੁਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੋਰੁ ਮਿਲਤੁ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥ ਅੰਗ- ੨੦੪

ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਇਹ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪਰਾਲਬਧ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ -

ਜਿਨਿ ਤੁਮ ਭੇਜੇ ਤਿਨਹਿ ਬੁਲਾਏ
ਸੁਖ ਸਹਜ ਸੇਤੀ ਘਰਿ ਆਉ ॥ ਅੰਗ- ੬੨੮

ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਿਆਰ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਸ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਐਸੇ ਪੂਰਨੇ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਨਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥
ਅੰਗ- ੨੪੯

ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੱਠ ਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਟੁੱਟੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਜੀਅ ਦਾਨ ਹੈ। ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਵਿਚਾਰ ਨਵੰਬਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵੀਚਾਰ ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਜੀਵਨ ਭਰ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜੁੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਲੱਗੇ। ਆਉ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰੀਏ।

ਇਹ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ਾ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ 30-31 ਅਕਤੂਬਰ 1-2 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੱਤਾ ਗੱਦੀ ਦਿਵਸ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ, ਕਵੀਸ਼ਰੀ, ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ, ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸੁਬੱਧੀਜੀਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਜਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼/ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਸਫਾਈਆਂ, ਰੈਨੋਵੇਸ਼ਨ, ਰੰਗ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਨਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ, ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ, ਰਿਹਾਇਸ਼, ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਇਤਿਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ/ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਟਰੱਸਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਅਗੇਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ਜੀ। ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕ ਜਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਆਂ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਕਤਿਕਿ ਸੰਗਰਾਂਦ-ਅਕਤੂਬਰ 17 (ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ)

ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ

ਕਤਿਕਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ ਦੋਸੁ ਨ ਕਾਹੂ ਜੋਗੁ ॥
 ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗੁ ॥
 ਵੇਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਮ ਤੇ ਲਗਨਿ ਜਨਮ ਵਿਜੋਗੁ ॥
 ਖਿਨ ਮਹਿ ਕਉੜੇ ਹੋਇ ਗਏ ਜਿਤੜੇ ਮਾਇਆ ਭੋਗੁ ॥
 ਵਿਚ ਨ ਕੋਈ ਕਰਿ ਸਕੈ ਕਿਸ ਥੈ ਰੋਵਹਿ ਰੋਜੁ ॥
 ਕੀਤਾ ਕਿਛੁ ਨ ਹੋਵਈ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ॥
 ਵਡਭਾਗੀ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲੈ ਤਾਂ ਉਤਰਹਿ ਸਭਿ ਬਿਓਗੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਰਾਖਿ ਲੇਹਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਬੰਦੀ ਮੋਚੁ ॥
 ਕਤਿਕ ਹੋਵੈ ਸਾਧਸੰਗੁ ਬਿਨਸਹਿ ਸਭੇ ਸੋਚੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੫

ਪਦ ਅਰਥ - ਕਤਿਕਿ-ਕੱਤਕ (ਦੀ ਠੰਢੀ ਬਹਾਰ) ਵਿਚ। ਕਾਹੂ ਜੋਗੁ-ਕਿਸੇ ਦੇ ਜ਼ਿਮੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੱਥੇ। ਵਿਆਪਨਿ-ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਮ ਤੇ-ਰੱਬ ਤੋਂ। ਲਗਨਿ-ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਨਮ ਵਿਜੋਗੁ-ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ, ਲੰਮੇ ਵਿਛੋੜੇ। ਮਾਇਆ ਭੋਗੁ-ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਮੌਜਾਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਐਸ਼। ਵਿਚੁ-ਵਿਚੋਲਾ ਪਨ। ਕਿਸ ਥੈ - (ਹੋਰ) ਕਿਸ ਕੋਲ? ਰੋਜੁ-ਨਿਤ, ਹਰ ਰੋਜ਼। ਕੀਤਾ-ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ। ਧੁਰਿ-ਧੁਰ ਤੋਂ, ਪ੍ਰਭ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ। ਸਭਿ-ਸਾਰੇ। ਬਿਓਗੁ-ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ। ਕਉ-ਨੂੰ। ਪ੍ਰਭੁ - ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਬੰਦੀ ਮੋਚ - ਹੇ ਕੈਦ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੇ! ਬਿਨਸਹਿ-ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਚੁ-ਫਿਕਰ।

ਅਰਥ - ਕੱਤਕ (ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ) ਵਿਚ (ਭੀ ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ) ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰਮੇਸਰ (ਦੀ ਯਾਦ) ਤੋਂ ਖੁੰਝਿਆਂ (ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ-ਕਲੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜੀ ਰੱਖਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਫਿਰ) ਲੰਮੇ ਵਿਛੋੜੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ

ਮੌਜਾਂ (ਦੀ ਖਾਤਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਭੀ) ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, (ਉਸ ਦੁਖੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ) ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਭੀ ਨਿੱਤ ਰੋਣੇ ਰੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, (ਕਿਉਂਕਿ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਹੈ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ) ਕੋਈ ਵਿਚੋਲਾ-ਪਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। (ਦੁਖੀ ਜੀਵ ਦੀ ਆਪਣੀ) ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, (ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ) ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਲਿਖੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਬਿਧ ਆ ਬਣਦੀ ਹੈ। (ਹਾਂ) ਜੋ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ (ਆਪ) ਆ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈ।

ਕੱਤਕ (ਦੀ ਸੁਆਦਲੀ ਰੁੱਤ) ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ (ਵਿਛੋੜੇ ਵਾਲੇ) ਸਾਰੇ ਚਿੰਤਾ-ਝੋਰੇ ਮੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥ ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸੁਮੁ ॥

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ!

*ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।*

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਏ, ਆਪ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਤਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਦਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਇਕੋ ਸਾਧਨ ਸਦੀਵ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਜੋ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੋ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਜੋ ਮਹਾਨ ਦੁਖ ਇਹਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਧਨ ਜੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੇਠ ਸਾਰੇ ਬਾਕੀ ਸਾਧਨ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਹੈ -

*ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥*

ਅੰਗ- ੬੪੨

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦੇ ਕਰਮ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤੇ ਨੇ - ਇਕ ਤਾਂ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵ ਜਿਹਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਬੰਦ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ। ਉਹਦੀ ਜੋ ਸੰਗਤ ਹੈ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਇਹਦੇ 'ਚ ਸ਼ਰਤ ਲਾ ਦਿਤੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ। ਪਰ ਇਹ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿਰਲੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਾਗਣ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ - **'ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥'** ਜੇ ਮਸਤਕ ਦੇ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ, ਫੇਰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ, ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਆਪ ਹੁਣੇ ਹੀ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬੋਲਣ ਲਈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਮੈਂ ਬਚਨ ਕਰਾਂਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਿਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਇਹ ਇਕ ਚਾਟਸਾਲ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਸੰਗ ਚਾਟਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਛ ਸਿੱਖਣਾ ਹੁੰਦੈ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਮਾਰਗ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕੁਛ ਅਸੂਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਉਤੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇ ਐਸੇ ਵੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਏ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਧਾਰਨ, ਭਾਈ ਮਨਸੁੱਖ, ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਘਾਲਣਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਐਨਾ ਕਾਇਲ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੋਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ 51 ਘੰਟੇ ਲੱਗੇ, ਇਹਨੂੰ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। 17 ਫਿਲਮਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਆਪ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਭੇਤ ਦੱਸੋ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜੀਵ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪੱਤਰਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ। ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਧਾ ਪੱਤਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਇਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਜਦੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ 7 ਦੀਵਾਨ, 21 ਘੰਟੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਲੱਗੇ। ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ

ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ' ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮਝਣਾ ਹੈ। ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕਲਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੋ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਉਸ 'ਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ੇ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਜੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਹ ਇਕ passing reference (ਪ੍ਰਸੰਗੀ ਹਵਾਲੇ) ਹੋਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਜਾਣਾ। ਜੋ ਬੜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚੀਜ਼ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਂ ਦਸਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੋ ਬਚਨ ਭੇਜ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ। ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ, ਮੰਨਣ ਕਰਾਂਗੇ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡਾ ਜੋ ਮੰਤਵ ਹੈ, ਉਹ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਆਪ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਮੰਤਵ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇ। ਸੁੱਖ ਦੀ ਲੋਚਾ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੀਵ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਸੁੱਖ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝੋ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਕੀ? ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਆ ਰਿਹੈ? ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮੱਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਇਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਜਿਹੜੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬੜਾ ਅਤਿਕਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇ - ਸ਼ਾਂਖ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੈ, ਪੰਤਾਜਲ ਹੈ, ਨਿਆਏ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵੀ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਵੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਿਆ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸੱਤਾ ਦਿੰਦੈ। ਉਹਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਉਹਦਾ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਸ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ

ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਮਝੋ ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ, ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ ਹੈ, ਇਕ ਜੀਵ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੈ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾਂ ਹੀ ਵਿਗੜ ਗਿਆ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਤੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਲੰਘਾਂਗੇ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਰੀਆਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ। ਆਪ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਕਰ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਜਦੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਿਆ ਹੋਈ ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੇ ਏਕੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਕੰਕਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨ ਹੋਈ। ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਰੱਖਿਆ 'ਓਅੰਕਾਰ।' ਹੁਣ ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁਬਿਧਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਓਅੰਕਾਰ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਏਕੰਕਾਰ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੁਬਿਧਾ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਰਿਆ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਬਚਨ ਕਰਿਆ -

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦੁ ਧੁਨ

ਓਅੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਅਪਾਰ ਸਦਾਇਆ॥

ਉਹ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਹੋਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਓਸ ਓਅੰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਕਾਰ ਜਿੰਨੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਪੰਜ ਤੱਤ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਾਰੀ ਜਿੰਨੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਆਪਿ ਸਤਿ ਕੀਆ ਸਭੁ ਸਤਿ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੪

ਆਪ ਵੀ ਸਤਿ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਸਤਿ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ 'ਓ' ਨੂੰ ਇਕ ਬਣਾਇਆ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਕੰਕਾਰ ਓਅੰਕਾਰ; ਦੋ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਓਅੰਕਾਰ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿ ਓਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਇਥੇ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਫੁਰਮਾਨ

ਹੈ ਕਿ 'Before the creation of universe there was logas. That was benign God. ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮੱਤ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਸ਼ਤਰ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਸੀਗਾ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ - 'ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ' ਸਭ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੋਇਆ ਉਹ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਹੋਇਆ। 'ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ।' ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਧੁਨ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਧੁਨ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਹੁਣ ਬੈਠਾ ਮੈਂ ਵਜਾ ਦਿੰਦਾ। ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਤਾੜੀ ਵਜਾ ਦੇਵਾਂ। ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੋ ਮੈਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੋ ਚੇਤਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਰਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਨਿਰੀ ਵਿਉਂਤ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ ॥
ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਸਭ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ ॥

ਅੰਗ- ੫੩੭

ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਿਧਾਂਤ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਆਬਾਦੀ ਦੇਖੀ, ਉਥੇ-ਉਥੇ ਆਪ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਾ ਕੇ, ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਕੋਲ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਗੋਰਖਨਾਥ ਦੇ ਕੋਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਗੋਰਖਨਾਥ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਬਾਤ ਹੋਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਜੀਵ ਹੋਰ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਉਹ ਈਸ਼ਵਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਫਸਿਆ ਹੋਇਐ, ਇਹਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਾਤੰਜਲ ਤੇ ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜੋ ਸਾਧਨ ਨੇ ਉਹ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ। ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਗੋਰਖ! ਤੈਨੂੰ ਬੜਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਜੀਵ

ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਪੇ ਹੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਦੂਸਰਾ ਥਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ -

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸਗਲੇ ਠਾਉ ॥

ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਰਾਖੈ ਤੈਸਾ ਤਿਨ ਠਾਉ ॥

ਆਪੇ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਜੋਗੁ ॥

ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਹੋਗੁ ॥

ਪਸਰਿਓ ਆਪਿ ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗੁ ॥

ਲਖੇ ਨ ਜਾਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਰੰਗੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੭੫

ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਲਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ -

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਠਾਉ ॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੩

ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵ ਰਚਨਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ, ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ।

ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੇ ਫਿਰ ਏਕ। (ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ)

ਗੋਰਖ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਨੇ, ਉਹ ਦੱਸੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿ ਹੈ, ਚਿੱਤ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਹੈ, ਪ੍ਰਿਅ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ-

ਜੜੁ ਤੜੁ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ।

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਫੇਰ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਿਉਂ ਕਰ ਦਿਤਾ? ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਸ਼ੰਕਾ ਗੋਰਖਨਾਥ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਸਾਡੇ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਹ ਚੰਗੇ, ਮਾੜੇ, ਉੱਚੇ, ਨੀਵੇਂ ਬੰਦੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਏ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੋਰਖਨਾਥ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ

ਰਚਨਾ ਕਰੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਤ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਨਾ, ਉਹ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕਰਿਆ। ਉਸ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਇਕ ਜੀਵ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਕ ਮਾਇਆ ਬਣਾ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਹੈ ਸਾਰੀ। ਉਹਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ -

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਦੁਖਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੯੪੬

ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਬਣ ਗਿਆ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ

ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੯੪੬

ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਨਾਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਮੈਂ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਨਾ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਚਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਾਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਸਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਨੇਕ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋ ਕੇ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਾਹ ਹੋਇਆ, ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਤੇ ਨਿਤਾਣਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਤੇ -

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੩੬

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾਮ ਹੀ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੰਡਣੇ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਹਉਮੈ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਅਰਥ ਦਸ ਸਕਦੇ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਸ਼ੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਕੀ ਦੇਈਏ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ 'ਹਉਮੈ ਕੀ ਹੈ?' ਬੜਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਿਸ਼ਾ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹਨੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਦਲ ਦਿਓ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਫੇਰ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਰ ਆਇਆ, ਉਹਨੇ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਖ ਮੰਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਓ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਫਾਇਦੇ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ, ਕੋਈ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਨਾ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਤੁਹਾਡੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਭੇਜੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਕਰਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਸੋ ਹਉਮੈ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਹ ਹੈ ਬੜੀ ਸੁਖਾਲੀ ਚੀਜ਼ -

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ ॥

ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੬

ਹਉਮੈ ਕੀ ਹੈ? ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਉਮੈ ਜਾਤਿ ਹੈ ਨਾ, ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ (personality) ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, I am ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਇਹਦੇ ਡੂੰਘੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਫਿਲੋਸਫੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। I am ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਉਹ ਕਹੇਗਾ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਅਸਲ ਨੂੰ ਨਕਲ ਸਮਝਣਾ, ਇਹਨੂੰ ਮਾਇਆ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ignorance (ਅਨਜਾਣਤਾ) ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਭਰਮ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਪਦਵੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਹਉਮੈ ਦੀ। ਹਉਮੈ ਨੇ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਪੜਦਾ ਪਾ ਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਲ ਉਹਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਐ, ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਬਲ ਨਹੀਂ ਕੋਈ, ਖੇਲੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨੇ। ਉਹਨੇ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਿਆ ਕਿ ਆਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਸਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪੜਦਾ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹਉਮੈ ਨੇ ਵਿਚ ਅਦਿੱਖ ਕੰਧ ਬਣਾ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਏ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁਣਾਈ ਜਾਓ। ਜਿੰਨਾਂ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਏ ਅਰਥ ਸੁਣਾਈ ਜਾਓ, ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਏ ਵਿਆਖਿਆ ਸੁਣਾਈ ਜਾਓ। ਨਾ ਤਾਂ ਜੀਵ ਮੰਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੂੰ ਮੰਨ। ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ? ਬਿਲਕੁਲ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ। ਹਰ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ, ਮੈਂ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਮੈਂ ਗੋਰਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਾਲਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੌਂ ਗਏ। ਜਿਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੈ?

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਦਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼

ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਆਪ ਇਹ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਏਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਉਹ ਭੁਲਾ ਦਿਤੀ।

ਮਿਸਾਲ ਇਹ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਨਾਲ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਤ ਦੇ ਭੋਜਨ 'ਤੇ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਸ਼ਰਾਬ, ਨਸ਼ਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀ ਲਿਆ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਧਰਲੀਆਂ ਉਧਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਇਥੇ ਬੜੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਘੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਦੇ, ਉਥੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਐ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਵੀ ਹਾਂ। ਪੁੱਛਿਆ ਇਸ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਕੀਹਦੇ? ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੇ ਹੋ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਰਾਜੇ ਦਾ। ਬੱਗੀ ਤੋਂ ਉਤਰ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਜਿੱਦ ਕਰੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਰਦੀ ਲਿਆ ਦਿਤੀ। ਵਰਦੀ ਪਾ ਲਈ ਰਾਜੇ ਨੇ। ਵੰਡੋਲੀਅਰ ਟੰਗ ਲਿਆ, ਰਾਈਫਲ ਫੜ ਲਈ, ਵੀਟ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ 2 ਘੰਟੇ ਲੰਘੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੇਖਣ ਲਗ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ। ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਹੋਸ਼ ਪਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆ ਗਈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਲੂਟ ਕਰੇ, ਆਦਰ ਕਰਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਮੇਰੇ ਕਹੀਨੇ ਪਾਏ ਨੇ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹਜ਼ੂਰ! ਆਪ ਨੇ ਅੱਜ ਨਸ਼ਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਆਪ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਓਹੀ ਕੱਪੜੇ ਮੰਗਾ ਲਏ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ। ਲੇਕਿਨ ਆਪ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਇਹ ਮਹੱਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਅੰਦਰ ਨਾ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਤੁਸੀਂ ਮੰਨੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਐਨਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਮਿਸਾਲ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਹੈ ਇਹ ਆਤਮ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਐਨਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹੱਥ

ਦੀ ਦੇਹ ਮੰਨਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਦੇਹ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਮੰਨਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਅਰ ਇਹਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ ॥ ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ
ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ ॥ ਅੰਗ- ੯੯੯

ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਕਹਾਉਂਦੇ, ਸੁਣ ਮੇਰੀ ਗੱਲ। ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ? ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਦਾ ਤੱਤ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ। ਜੀਵ ਕੀ ਹੈ? ਜੀਵ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਅਸਿਤਤ੍ਵ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਏਸ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਨਿਰਮਲ ਬੁੰਦ ਅਕਾਸ ਕੀ
ਪਰਿ ਗਈ ਭੂਮਿ ਬਿਕਾਰ ॥

ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਇਉ ਮਾਨਈ ਹੋਇ ਗਈ ਭਠ ਛਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੭੫

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਲਿਵ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! -

ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ ॥

ਅੰਗ- ੧੮੮

ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਬਦਲਦੇ ਹੋ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਜੀ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਗਏ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਬੜਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੁਆਮੀ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਓ। ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਆਪਣਾ ਪਤਾ ਦਿਓ। ਐਡਰੈਸ ਲਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਗਏ ਨਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਆਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਬੜਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਿਆ, ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਨਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰਾ ਐਡਰੈਸ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਐਡਰੈਸ (ਪਤਾ) ਠੀਕ ਹੈ। ਫਲਾਣਾ ਮੋੜ ਆਏ, ਬੱਤੀਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਫੇਰ ਨਾ ਗਏ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਮੈਂ ਅੱਜ ਫੇਰ ਆਪ ਦਾ

ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਿਆ, ਆਪ ਆਏ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੇਰਾ ਐਡਰੈਸ ਗਲਤ ਸੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਐਡਰੈਸ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗਾ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਸ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਹੀ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਤੇਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਇਥੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੀ ਕਹੇਂਗਾ? ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੇ। ਚੰਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੇਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਇਧਰ ਰੱਖ ਦਿਤੀਆਂ। ਫੇਰ ਕੀ ਕਹੇਂਗਾ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨੇ। ਤੇਰੀ ਗਰਦਨ ਰੱਖ ਦੇਈਏ ਕੱਟ ਕੇ ਤੇ ਤੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇਂ? ਫਰਜ਼ ਕਰ ਲੈ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਕੀ ਕਹੇਂਗਾ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਤਾਂ 'ਮੇਰਾ' ਹੈ ਤੇਰਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਹਾਂ?

ਇਹ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ, ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਸਾਡੇ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸਾਨੂੰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਦੇ ਇਹ ਜੀਵ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਇਹਨਾਂ ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਹੁੰਦੈ -

ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ ॥
 ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ॥
 ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ ॥
 ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸੁ ॥
 ਮਨ ਤਨ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਇਕ ਰੰਗਿ ॥
 ਸਦਾ ਬਸਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥
 ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ ॥
 ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ ॥
 ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸੁਮ ॥
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੮

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੋਰਖਨਾਥ! ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਐਡਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਅਰ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਰੀਰ ਮੇਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਤੂੰ ਕਾਰ ਹੈਂ। ਜੇ ਉਹ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਲਾਣੀ ਕਾਰ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੱਸ ਪੈਣਗੇ ਕਿ ਦੇਖੋ ਇਹਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਹਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਓਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਹੀਕਲ ਨੂੰ ਆਪਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਸਾਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਨੇ-

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
 ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
 ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
 ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥

ਅੰਗ- ੧੭੬

ਕੇਤੇ ਰੁਖ ਬਿਰਖ ਹਮ ਚੀਨੇ ਕੇਤੇ ਪਸੂ ਉਪਾਏ ॥
 ਕੇਤੇ ਨਾਗ ਕੁਲੀ ਮਹਿ ਆਏ ਕੇਤੇ ਪੰਖ ਉਡਾਏ ॥

ਅੰਗ- ੧੫੬

83 ਲੱਖ, 99 ਹਜ਼ਾਰ, 999 ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਹ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਮੈਂ' ਸਮਝ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈਂ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝ, ਸਮਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਤੱਤ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਪਦੇਸ਼ ਲੱਖ ਕਰ ਲੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈ ਜਿੰਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਨੇ-

ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ॥
 ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥
 ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥
 ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥
 ਨਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੭

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਲੇਖੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਕ ਸੀ। ਇਹ ਤੂੰ ਹਉਮੈ ਦੇ ਝੱਖਣੇ ਝਾਖ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹਉਮੈ ਦੇ ਝੱਖਣਾ ਝਾਖ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਮਝ ਗਿਆ ਤੂੰ ਫੇਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ। ਤੂੰ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਮੈਂ ਦਾਨ ਕਰਿਆ, ਮੈਂ ਫਲਾਣੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਇਆ। ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੈ -

ਇਸ ਕਾ ਬਲੁ ਨਾਹੀ ਇਸੁ ਹਾਥ ॥
 ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਰਬ ਕੋ ਨਾਥ ॥
 ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਬਪੁਰਾ ਜੀਉ ॥
 ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਥੀਉ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੭

ਤੇਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੰਨਦੈਂ, ਉਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕਰਮ 'ਚ ਫਸ ਜਾਂਦੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨੇਕ ਤੇ ਬਦ ਫਲ ਭੋਗਣ

ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ। ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ। ਆਹ ਚੱਕਰ ਅਸੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਖਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਨਾ ਅਸੀਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ। ਨਾ ਸਾਡੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨੋ। ਇਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੇ। ਕੋਈ ਇਹਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਸਾਧੂ, ਸੰਤ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਐਨੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਯੁਕਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ
ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੬

ਇਸ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣੇ ਨੇ, ਰੁਮਾਲੇ ਚਾੜ੍ਹਨੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੀ ਕਰਾਈ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਬਾਣੀ ਹੈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਘਨ ਹੈ, ਭਾਈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੂੰ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਾ ਲੈ। ਦੋਵੇਂ ਗਲਤ। ਨਾ ਉਹਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ, ਨਾ ਉਹਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸੱਚੀਮੁੱਚੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹੋਈਏ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਗਾਈਡ ਕਰਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ। ਜਿਹੜੇ realised soul (ਆਤਮ ਦਰਸ਼ੀ) ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਪਦਵੀ ਐਡੀ ਕਿ ਮੈਂ ਧੂੜ ਮੰਗਦਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ-

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ
ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਹ।
ਪੁਭ ਮਹਿ ਮੋਹ ਮਹਿ ਤਾਸ ਮਹਿ,
ਰੱਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸੰਗਤ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਰਮ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦਸੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਦਇਆ ਜੀ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਸਮਝੋ। ਜਾਓ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲਓ ਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦਸ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿੱਖ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦੈ।

ਐਸੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਆਉਂਦੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕਾਰੋਬਾਰ ਮੈਂ ਬੜਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਚ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪੈਂਦੈ। ਮੈਂ ਦਸਵੰਧ ਤਾਂ ਦੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਦਸੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਛ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਗੁਪਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ -

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਗੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੬
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ ॥

ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਧਨ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਮੁਕਤੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਾਰੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖਸ਼। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਤੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਜਾ ਤੇ ਉਥੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾ ਦੇ। ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਾ ਦਿਤੀ। ਲੇਕਿਨ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਜੇ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ! ਤੇਰੇ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੰਸਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੂੰ ਕਿੱਧਰੋਂ ਆ ਗਿਆ? ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਕੀ ਤੂੰ? ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਏਵੇਂ ਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਸੰਕਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਸਾਰਾ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ, ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਕ ਸਿੱਖ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਆਵਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਇੰਟਾਂ ਪਿੱਲੀਆਂ ਨਿਕਲਣਗੀਆਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ! ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਕੋਈ। ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਛਕਾਇਆ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਸੀਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਡਾਕੇ ਮਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਲੱਖੂ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਨਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਕਤ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਬੋਲਿਆ ਸੀ ਫੇਰ -

ਪੁਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ ॥ ਅੰਗ- ੨੬

'ਚਲਦਾ.....!'
(ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ, ਦੀਵਾਨ ਨੰ: 690)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕਿਵੇਂ?

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸ਼ਾਨ -

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਧਾਰਨਾ - ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰੈ ਪ੍ਰਭ ਜੀ,
ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰੈ।

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤੂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰੈ ॥
ਨਮਸਕਾਰ ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਜਾਉ ਬਾਰੈ ॥੧॥
ਰਹਾਉ ॥

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੇਵਤ ਜਾਗਤ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੁਝਹਿ ਚਿਤਾਰੈ ॥
ਸੁਖ ਦੁਖ ਇਸੁ ਮਨ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਤੁਝ ਹੀ ਆਗੈ ਸਾਰੈ ॥ ੧॥
ਤੂ ਮੇਰੀ ਓਟ ਬਲ ਬੁਧਿ ਧਨੁ ਤੁਮ ਹੀ
ਤੁਮਹਿ ਮੇਰੈ ਪਰਵਾਰੈ ॥

ਜੇ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸੋਈ ਭਲ ਹਮਰੈ
ਪੇਖਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਚਰਨਾਰੈ ॥ ੨ ॥ ੨ ॥ ੮੨ ॥

ਅੰਗ - ੮੨੦

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਜੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਤੋਂ ਆਪ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਪਛਾੜਦੇ ਹੋਏ, ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਏ ਹੋ। ਮੈਂ ਵੀ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਹੀ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਹੁਣ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੌਸਮ ਗਰਮ ਹੈ ਕਿ ਠੰਢਾ ਹੈ। ਠੰਢਾ ਹੀ ਲਗ ਰਿਹੈ।

'ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤੂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰੈ ॥' ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਐਸੀ ਬਾਤ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਅਧਾਰ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਨੇ। ਉਹ ਅਧਾਰ ਤਾਂ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ

ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਪੈਸਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਾਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਵੇ, ਪੁੱਛੋ ਉਹਨਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੱਚਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੁੜ ਕੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆ ਨਹੀਂ ਨਾ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿ ਫੇਰ ਉਹ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਐਡਾ ਝਟਕਾ ਲਗਦੈ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਝਟਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲਗਦੈ। ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਸੋਚਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਸਰੀਰ ਕੰਬਣ ਲਗ ਜਾਂਦੈ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਵਾਂ। ਜੇ ਤਾਂ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਫੇਰ ਤਾਂ ਨਾ ਕਦੇ ਮਰੇ, ਨਾ ਕਦੇ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਵੇ, ਸਦਾ ਅਧਾਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਅਧਾਰ ਨੇ, ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਅਗਾਂਹਾਂ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਅਧਾਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਥੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਤੇਰੇ ਬਗੈਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅਧਾਰ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਹੈ। ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੀਤਾ, ਅਧਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕੀ ਨੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਮਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਰਦੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਕ ਮੁਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਚੇਤਨ ਕਲਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਣਿਆ ਬਣਾਇਆ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ, ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਬਾਤ ਤੋਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਪਿਆ, ਨਾ ਹਿੱਲ ਸਕੇ, ਨਾ ਤੁਰ ਸਕੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬੋਲ ਸਕੇ, ਨਾ ਸਮਝਾ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਚੇਤਨ ਕਲਾ ਸੀ ਉਹ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੂਸਰਾ ਉਹ ਹੁੰਦੈ ਜਿਹਦੇ ਪੰਜ ਤੱਤ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਹੱਥ ਵੀ

ਉਵੇਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਨੇ, ਪੈਰ ਵੀ ਉਵੇਂ ਨੇ, ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਉਵੇਂ ਚਲਦੈ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਰੰਟ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ।

ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਕੈਨਿਕ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੈਟਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਹਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਰੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਂ ਬੈਟਰੀ ਲੈ ਲਓ। ਬੈਟਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ, ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬੈਟਰੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਕਾਹਲੀ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਬੈਟਰੀ ਲੈਣ ਦੀ, ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਿਤੇ, ਬੈਟਰੀ ਲਈ, ਲਿਆ ਕੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਈ। ਹੁਣ ਸਵਿੱਚ ਦੱਬਦੇ ਹਾਂ, ਬੈਟਰੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰੀ ਬੈਟਰੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਉਹ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਉਹ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰੰਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ dead (ਖਤਮ) ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਉਸ ਬੈਟਰੀ ਨੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਰੀਰ ਹੈ ਪੰਜ ਤੱਤ ਦਾ। 25 ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ, ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ ਵੀ ਅੰਦਰ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਨੇ, ਮਨ ਵੀ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਵੀ ਹੈ, ਚਿੱਤ ਵੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਭਾਵ ਵੀ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਛ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੰਮ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ, ਮੇਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਭ ਕੁਛ ਹੈਗਾ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜੇ ਕਰੰਟ ਨਹੀਂ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਰਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਮੰਨੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਧਨੀ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ, ਬੁਲਾਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਹੈਗਾ ਸਭ ਕੁਛ, ਲੇਕਿਨ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਇਹ ਪੈਟਰੋਲ ਵੀ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਤੇਲ ਵੀ ਪੈਂਦੈ, ਬੈਟਰੀ ਦੀ ਕਰੰਟ ਵੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਬੇਸਮਝ ਹੈ ਇਹ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੂਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਰੂਹਾਨੀ ਰੋ ਨਹੀਂ ਰੁਮਕੀ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੋਹਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਜੇ ਪੰਜ ਗੁਣ ਇਹਦੇ ਆਖਰੀ ਹੱਦ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੫੩

ਮੂੰਹ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਰੇ ਨਾ ਆਉਣ

ਦੇਵੇ। ਧੰਨ ਐਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚੋਂ ਗਿਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨੰਬਰ 1 ਕਰੋੜਪਤੀ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਫਲਾਣਾ ਹੈ। ਫਲਾਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜੋ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ ਉਹ ਫਲਾਣੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਕੁਲ ਦਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ, ਚਤੁਰ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਕੁਛ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੋ ਨਹੀਂ ਰੁਮਕਦੀ, ਜੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਕਰੰਟ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਮੁਰਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਰੰਟ ਹੈ ਇਹ ਮੁਰਦਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਖੇੜਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਪ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਰਦਾ ਚੀਜ਼ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਿਆ ਕਰਦੀ-

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤੁ ॥

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੫੩

ਪ੍ਰੀਤ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੋ ਨਹੀਂ ਰੁਮਕਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਸਾਇਣਕ ਜਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਹੈ। ਗੱਲਾਬਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਬੁਲਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੋਂ ਉਤੇ ਜੇ ਕੁਛ ਹੋਰ ਦਰਜਾ ਹੈਗਾ ਉਹ ਵੀ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਹਦੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦੈ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੈ, ਬੇਅੰਤ ਬੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, ਫੁੱਲ ਬਰਸਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੈਮਰੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਫਿਲਮਾਂ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਹੈ? ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈ -

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ ਹੋਰ ਦਸੁਣੀ ਹੋਇ ॥

ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੇਇ ॥

ਅੰਗ- ੨

ਚਾਰ ਜੁਗਾਂ ਜਿੰਨੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ -
ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ ॥

ਅੰਗ- ੨

ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।
ਉਹ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ ਦੋਸੀ ਦੋਸੁ ਧਰੇ ॥ ਅੰਗ- ੨

ਕੀੜਿਆਂ ਦਾ ਕੀੜਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਬੜਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਸਮਝ

'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੁਰਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਰਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਭਾ ਦਾ, ਉਪਮਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਮਾੜਾ ਕਹਿਣ ਲਗ ਜਾਣ, ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੌੜਿਆ ਹੀ ਫਿਰਦੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆ ਜਾਵੇ ਦੌੜਿਆ ਹੀ ਫਿਰਦੈ, ਸੁਰਤ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਾਰ ਸੀ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦਾ। ਪਰ ਇਹਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਜੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅਧਾਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੋਵੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਫੇਰ ਉਹ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ -

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੨

ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ -

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੨

ਉਹਦੀ ਪੱਤ ਹਰ ਛਿਨ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ -

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਪਤਿ ਗਇਆ ਗਵਾਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੨

ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜੂਠ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਜੂਠ ਖਾ ਰਿਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ। ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਕਰੰਟ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜੀਵਨ ਕਰੰਟ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਪਾਸੇ ਦਾ ਅਸੀਂ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ, ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਜਿਉਂਦਾਪਣ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ? ਉਹ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ, ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ 80-81 ਤੋਂ ਇਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। 17 ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਗਏ ਇਕ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਤਕ 700 ਫਿਲਮਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਨੇ। ਗੱਲ ਓਹੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਖਿਆਲ ਵੱਖਰੇ ਨੇ। ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਹੈ। ਆਹੀ ਇਕੋ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਐਸੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਪਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਜੀਵਨ ਕੀ ਹੁੰਦੈ ਤੇ ਮੌਤ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ -

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥ ਅੰਗ- ੯

ਵਿਸਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਦਮੀ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕ ਲਗਾਤਾਰ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਹਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਉਹ ਮੁਕਾਮ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਚਾਨਣ ਹੈ। ਸੁਪਰ ਲਾਈਟ ਜਿਥੇ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੜਾ ਸੰਕੇਤਕ ਰਸਤਾ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ 'ਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਆਪਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਾਂ 'ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਰਾਹ' ਇਹ ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਫੇ ਲਿਖ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੁੱਕਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੱਲ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਛੇੜ ਲਈ। ਉਹ ਕੀ ਸੀ, ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੈਗਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਤਾਂ ਦਿਓ? ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਹੈ। ਨਿੰਦਿਆ ਵੀ ਹੈ ਚੁਗਲੀ ਵੀ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਝੂਠ ਵੀ ਰਹਿੰਦੈ, ਛਲ ਵੀ ਰਹਿੰਦੈ, ਕਪਟ ਵੀ ਰਹਿੰਦੈ, ਕਾਮ ਵੀ ਰਹਿੰਦੈ, ਕ੍ਰੋਧ ਵੀ ਰਹਿੰਦੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਗਿਣੇ ਸੀ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਿ ਸਰੀਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਪਤਾ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਨ ਮਵਾਸੀ ਰਾਜਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਰਾਜੇ ਪਾਰਸਨਾਥ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ। ਕਿੰਨਾਂ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਖਤਰਨਾਕ ਨੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਵੀ ਰਹਿੰਦੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਦਇਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ - ' ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥' ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਕਾਇਆ ਦਾ ਨਗਰ ਹੈ, ਇਸ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ 'ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥' (ਅੰਗ- 1033) ਸੱਚਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਗਗਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਗਗਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ। ਦੋ ਅਕਾਸ਼ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ। ਇਕ ਤਾਂ ਹਿਰਦਾ ਅਕਾਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ। ਸੂਖਸ਼ਮ ਜਿਹੜਾ ਹਿਰਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਅਕਾਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਨੱਕ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਇਸ ਥਾਂ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਤੀਸਰਾ ਅਕਾਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਕਾਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਗਗਨ ਅੰਦਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਥਾਂ। ਉਹ ਥਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਲਗਦੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਈ ਹੈ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ

ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝੋ -

ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਥੇ ਬਜ਼ਾਰ ਨੇ। ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁਰੱਖਿਤ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਤ ਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ?

ਬਜ਼ਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜੇ ਜਾਣੈ ਗੁਰੁ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੩੩

ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਣੇ। ਖੁਲ੍ਹ ਵੀ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹਣੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਫੇਰ -

ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਫੇਰ ਗੁਫਾ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇ -

ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਜਿਹੜੇ ਨੌਂ ਘਰ ਨੇ ਅੱਖਾਂ, ਕੰਨ, ਨੱਕ ਆਦਿ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਠਾਕ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੌੜਦੇ ਨਹੀਂ, ਭੱਜਦੇ ਨਹੀਂ। ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ। ਪਲੱਗ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਾਰੇ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਜਾਓ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ। ਜਾਓਗੇ ਕਿੱਥੇ?

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਦਸਵੇਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਿਹੜਾ ਲੇਖਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਉਹਨੇ ਮਰਿਆਦਾ ਤਾਂ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ਰ ਕਪਾਟ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਬੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਣੇ। ਚਾਬੀ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਹੈ -

ਜਿਸ ਕਾ ਗ੍ਰਿਹੁ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ ਕੁੰਜੀ ਗੁਰੁ ਸਉਪਾਈ ॥

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਣਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੫

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੪

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਸ ਵੀ ਪਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਬਜ਼ਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰੁ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰੁ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੪

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੯੪੭

ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜਿਹਦਾ ਤੂੰ ਅਧਾਰੁ ਭਾਲਦੈ ਪਿਆਰਿਆਂ! ਜੇ ਤੂੰ ਉਹਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲੈ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਫਰ ਤਹਿ ਕਰਨਾ ਪੈਣੈ। ਜਿਹੜੇ ਇੰਦਰੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਦੌੜੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ। ਗੱਲ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤੀ -

ਨਉ ਘਰ ਦੇਖਿ ਜੁ ਕਾਮਨਿ ਭੂਲੀ

ਬਸਤੁ ਅਨੂਪ ਨ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੩੩੯

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਹੈ ਅੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਦੇਖ ਰਿਹੈ। ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਸੁਣ ਰਿਹੈ। ਨਾਸਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਸੁੰਘ ਰਿਹੈ। ਰਸਨਾ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵਾਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਪਰਸ਼ ਇੰਦਰਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਸਪਰਸ਼ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਿਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਇਹ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਚ ਕੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਰੱਜ ਜਾਵਾਂਗਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਆਂ! ਜਿੰਨਾਂ ਦੇਖੇਂਗਾ ਹੋਰ ਜੀਅ ਕਰੇਗਾ, ਹੋਰ ਦੇਖਾਂ, ਹੋਰ ਦੇਖਾਂ, ਹੋਰ ਸੁਣਾਂ, ਹੋਰ ਸੁਣਾਂ, ਹੋਰ ਸਵਾਦ ਲਵਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਐਸੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਗੱਲ ਜਲਦੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਆਦਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੁਬਾਨਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੋਰ ਮਾਰ ਲੈਣਾ, ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੀਭਾਂ ਮੰਗਾਉਣੀਆਂ ਮੋਰਾਂ ਦੀਆਂ। ਉਹਨੇ ਖਾ ਲੈਣੀਆਂ। ਐਨਾ ਖਾ ਲੈਣਾ ਕਿ ਉਲਟੀ ਆ ਜਾਣੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ। ਹਾਜ਼ਮੇ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ, ਉਹਨੇ ਫੇਰ ਖਾਣ ਲਗ ਜਾਣਾ। ਫੇਰ ਉਲਟੀ ਲਗ ਜਾਣੀ। ਪਰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਬਾਨ ਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਜਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੋਰ-ਰਸ, ਹੋਰ ਰਸ, ਹੋਰ

ਰਸ। ਕਾਮ ਭੋਗਦੇ ਨੇ, ਨਹੀਂ ਬਿਰਤੀ ਰੱਜਦੀ। ਪੈਸਾ
ਟਕਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਆਦਮੀ ਰੱਜਦਾ। ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਹੈ-

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਿਰਲੇ ਹੀ ਕੀ ਬੁਝੀ ਹੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕੋਟਿ ਜੋਰੇ ਲਾਖ ਕ੍ਰੋਰੇ ਮਨੁ ਨ ਹੋਰੇ ॥

ਪਰੈ ਪਰੈ ਹੀ ਕਉ ਲੁਝੀ ਹੇ ॥ ਅੰਗ- ੨੧੩

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਜਾਉਣਾ
ਚਾਹੇ ਨਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਰੱਜਿਆ ਕਰਦੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਬਹੁ ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ,
ਅੱਖੀਆਂ ਵੇਖ ਨਾ ਰੱਜੀਆਂ।

ਅਖੀ ਵੇਖਿ ਨ ਰਜੀਆ ਬਹੁ ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ।
ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਕੰਨਿ ਸੁਣਿ ਰੋਵਣਿ ਤੈ ਹਾਸੇ।
ਸਾਦੀ ਜੀਭ ਨ ਰਜੀਆ ਕਰਿ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸੇ।
ਨਕ ਨ ਰਜਾ ਵਾਸੁ ਲੈ ਦੁਰਗੰਧ ਸੁਵਾਸੇ।
ਰਜਿ ਨ ਕੋਈ ਜੀਵਿਆ ਕੂੜੇ ਭਰਵਾਸੇ।
ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾਂ ਪਿਰਹੜੀ ਸਚੀ ਰਹਰਾਸੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੨/੯

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਰੱਜਦੇ ਰੋਵਣ ਤੇ ਹਾਸੇ ਸੁਣ
ਕੇ। ਰਸਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਜਦੀ ਰਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਵੇਂ ਤੋਂ
ਨਵੇਂ ਰਸ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਜਦਾ। ਇਹ
ਬਾਹਰ ਝਾਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਦੌੜੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ।
ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਜੋ ਰਸਤਾ ਸੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਇਹ ਜੀਵ
ਆਤਮਾ। ਹੋਇਆ ਕੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਸਬੰਧ ਟੁੱਟ ਗਿਆ,
ਉਹਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ
ਅਸੀਂ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ ਨਾ ਕਿ ਹੁਣ ਆਇਆ, ਅੱਠ ਵਜੇ,
ਨੌਂ ਵਜੇ, ਦਸ ਵਜੇ, ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਵਜੇ, ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਂਦ
ਆਉਣ ਲਗ ਗਈ, ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਆਉਣ ਲੱਗੀ, ਆਪਾਂ
ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਚਾਬੀ ਫੜਾ ਦਿਤੀ ਕਿ
ਤੂੰ ਆਹ ਤਾਲਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈ ਜੇ ਆਏਗਾ ਦੇ ਦੇਈਂ।
ਪੁੱਤਰ ਆਉਂਦੈ, ਆ ਕੇ ਦੇਖਦੈ ਕਿ ਤਾਲਾ ਲੱਗਿਆ
ਹੋਇਐ। ਹੁਣ ਚਾਬੀ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੇ। ਜਿਹੜਾ ਬਾਹਰ ਹੈ
ਚੌਕੀਂਦਾਰ ਵਗੈਰਾ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਚਾਬੀ ਤੇਰੇ
ਕੋਲ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ
ਹਾਂ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਸਾਡਾ ਵਿਹਾਰ ਵੀ। ਸਾਨੂੰ
ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ, ਅਣਗਿਣਤ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ
ਵਿਛੜਿਆ ਨੂੰ। ਉਹ ਨੇੜੇ ਜਿਹੇ ਹੈਗਾ -

ਨੇਰੈ ਨਾਹੀ ਦੂਰਿ ॥ ਨਿਜ ਆਤਮੈ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥

ਅੰਗ- ੬੫੭

ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤੇਰੇ ਤੋਂ, ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ
ਨੇੜੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਾਮਣ ਭੁੱਲ ਗਈ, ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਸ ਸਰੀਰ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ -

ਖਟ ਨੇਮ ਕਰਿ ਕੋਠੜੀ ਬਾਂਧੀ ਬਸਤੁ ਅਨੁਪੁ ਬੀਚ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੩੩੯

ਇਹਦੇ 'ਚ ਛੇ ਤਰੀਕੇ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਕੋਠੜੀ ਨੂੰ
ਬੰਨਣਾ ਪਿਆ। ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਰੰਟ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ
ਆਦਮੀ ਜਿਉਂ ਰਿਹੈ, ਉਹ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੈ। ਰੀੜ੍ਹ
ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਕੁੰਡਲਨੀ ਨਾਮ ਦੀ ਇਕ
ਸ਼ਕਤੀ ਮੂਲਧਾਰ ਚੱਕਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਨਾੜੀ ਮੂੰਹ ਦੇ
ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਸੂਖਸ਼ਮ ਨਾੜੀ ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਰੋਕੀ
ਬੈਠੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ,
ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੂਲਧਾਰ ਚੱਕਰ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਉਹਦੇ
ਵਿਚ ਐਨੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਫੁੱਲ ਹੈ, ਐਨੇ ਰੰਗ ਨੇ, ਸਾਰੇ
ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਵਾਪਿਸ਼ਠਾਨ ਚੱਕਰ ਆ ਜਾਂਦੈ,
ਮਣੀਪੂਰਕ ਚੱਕਰ ਆ ਜਾਂਦੈ, ਹਿਰਦੇ ਚੱਕਰ, ਕੰਠ ਚੱਕਰ
ਤੇ ਛੇਵਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਆ ਜਾਂਦੈ।
ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇਮ ਕਰਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ।
ਇਹ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਦੈ ਤੇ ਫੇਰ ਇਹਦੇ
ਵਿਚ ਲਾਈਫ ਕਰੰਟ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੈ। ਫੇਰ ਚੜ੍ਹਦਾ-ਚੜ੍ਹਦਾ
ਆਖੀਰ ਉਤੇ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਦੇ ਉਤੇ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਆ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਦੇ ਉਤੇ ਸਹੱਸਰਾਰ ਚੱਕਰ ਆ ਜਾਂਦੈ।
ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅੰਗ-੧੦੩੩

ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਸੁਖਾਲਾ
ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ
ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ
ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਫੇਰ ਲੰਘੀਏ ਕਿਵੇਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਦੂਜਾ
ਰਸਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੇ ॥

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੮

ਸੁਰਤਿ ਤੇ ਸਬਦਿ ਦੇ ਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਹ
ਸਾਗਰ ਤਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਰਤਿ ਸਾਡੀ ਸਾਰੇ ਚੱਕਰਾਂ
'ਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਰਤਿ ਕਾਬੂ ਕਰਨੀ ਆ ਗਈ,
ਹੋਸ਼ ਕਾਬੂ ਕਰਨੀ ਆ ਗਈ ਆਪਣੀ, ਹੋਸ਼ ਦੇ ਉਤੇ
ਆਪ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦੈ। ਦੂਜਾ
ਜਿਹਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਨੇ ਥੱਲੇ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੰਡਲ
'ਚ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦਾ, ਪਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਬੇਅੰਤ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ
ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਰਾਹ। ਇਸ ਕਰਕੇ
ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਹੈਗਾ
ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹੇ
ਨੇ, ਇਹ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ

ਵੀ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨੇ -

ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠਾਕ ਦੇਵੇ, ਬਾਹਰ ਨਾ ਨੱਠਣ ਇਹ। ਫੇਰ ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ -

ਮੂੰਦਿ ਲੀਏ ਦਰਵਾਜੇ ॥ ਬਾਜੀਅਲੇ ਅਨਹਦ ਬਾਜੇ ॥

ਅੰਗ- ੬੫੬

ਉਹ ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਜਿਹਨੂੰ ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸੁਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸੁਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੈ ਜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ। ਭਟਕਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ ॥

ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ॥

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਉਹ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਜੀਵਨ ਕਰੰਟ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਸੁਰਤੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਟੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰੰਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜੀ (ਬੀਜੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ 'ਚ ਐਨੀ ਕਰੰਟ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕੋਈ ਲੱਗਿਓ। ਸਰੀਰ ਮੇਰਾ ਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਚਾਚੀ ਆ ਗਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ! ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਤੋਰੀ ਜਾਂਦੈ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਤੋਰਦੇ। ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਹੱਥ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਹੱਥ ਕੀ ਰੱਖਣਾ ਸੀ, ਲਿਟਣ ਲਗ ਗਈ। ਚੁਬਾਰਾ ਸੀਗਾ, ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਪਰਲੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਗ ਗਈ। ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਆਈ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਹੇਠਾਂ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ, ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰਖ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚਾਚੀ! ਬਹਿ ਜਾ। ਬਹਿ ਗਈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਚਾਚੇ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਆਏ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਈ! ਬੇਬੇ ਆਈ ਸੀ ਉਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਭਾਈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕੰਮ ਹੈ ਉਤੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਠੇਗੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੜੋਲੀ ਪਈ ਹੈ ਚੁੱਕ ਲਓਗੇ ਤਾਂ ਜੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੀ ਉਠੇਗੀ। ਕੀ ਹੋਇਆ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਐਨੀ ਕਰੰਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਂਭ ਹੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਸੀ -

ਸੇ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਬੀ ਜਾਇ ॥

ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨

ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਕੋਈ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੱਧੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ, ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਹਿਨਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਤਕਰੀਬਨ 80 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਥੇ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਨੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਹ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ। ਕੀਹਦਾ ਮਨ ਕਦੋਂ ਟਿਕਦੈ, ਕਦੋਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੈ। ਉਹ ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਵੈਸੇ ਸਿਮਰਨ ਠੀਕ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਕੈਂਪ ਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸਨੇ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਜੀ ਟੇਪ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਖੰਡਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਆਏ ਸੀ, ਉਹ 10-15 ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਏ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਹ ਕਰਨਗੇ ਕਿਵੇਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਟੇਪ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੀ। ਠੀਕ ਹੈ ਮਿਹਨਤ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਟੇਪ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ 3.45 ਵਜੇ ਤੱਕ ਉਹ ਟੇਪ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗੂੰਜਦੈ। ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਉਦੋਂ ਹੀ ਫੇਰ ਬੋਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ। ਫੇਰ 10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਬੋਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਮੱਧਮ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਅਵਾਜ਼। ਉਹ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਗੇ, ਇਕਾਗਰਤਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਧ ਗਈ ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ 30 ਮਿੰਟ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਵੇ ਉਹਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤਕ ਟਿਕ ਜਾਵੇ ਉਹ ਵੱਡੀ ਸਮਾਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਅੰਦਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਲਗੀ ਲਿਵ ਅੰਤਰਿ
ਸੋ ਰਸੁ ਸੋਈ ਜਾਣੈ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੬

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜੀਵਨ ਕਰੰਟ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਉਹਦਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਤ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹਾਂ, ਕਥਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅੱਖਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਕਰੋਗੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮੁਰਦਾ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹੈ। ਉਹਦੇ ਬੋਲ 'ਚ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੀ ਕਰੇਗਾ ਸੁਣਾ ਕੇ। ਆਪ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਗਾ ਦੇਵੇਗਾ ਸੁੱਤਾ ਬੰਦਾ। ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਜਗਾਉਂਦੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੌਆਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਭੁੱਲਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੪

ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ। ਸਾਲ ਹੁੰਦੈ, ਦੋ ਸਾਲ ਹੁੰਦੈ, ਦਸ ਸਾਲ ਹੁੰਦੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਦੇਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਮਾਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰ 1150 ਪਾਠ ਕਰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ। ਉਹ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਹਦੀ ਹੈ? ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ 2200 ਪਾਠ ਕਰ। ਆਹ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਟਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰ, 10,000 ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 10,000 ਪਾਠ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਿੱਠੀ ਲਈਂ ਫਿਰੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਨੱਕੇ ਛੱਡਣ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਰੇਤੇ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ। ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਪਾਣੀਓ ਪਾਣੀ ਫਿਰੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕਾਕਾ! ਤੈਨੂੰ ਕੀਹਨੇ ਲਾ ਦਿਤਾ? ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਲਾ ਦੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਪੈਰ ਵੱਢ ਲਏਂਗਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਆਪੇ ਕਹੀ ਨਾਲ।

ਇਹ ਮਿਹਨਤ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਚੀਜ਼। ਜੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠਾਂ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਮੰਤਰ ਜਪਦੇ ਹੋ ਨਾ, ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੈ। ਉਹ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਪੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਲ ਜਦੋਂ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਪਾਇਆ ਉਹ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਬੱਚਾ ਉਥੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਉਪਰ। ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ, 56 ਘੰਟੇ ਇਹਦੀ ਸੁਰਤ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ। ਅਖੰਡਪਾਠ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ। ਜਦੋਂ 48 ਘੰਟੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਹਿੱਲਿਆ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਵੀ ਸੀਗੇ। ਇਕ ਦਮ ਉਠ ਕੇ ਆਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਇਹਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਹੈ ਨਾ, ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਮੇਲ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਦਿਓ। ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਵਿਆਹ ਵਗੈਰਾ ਲਈ ਵੀ ਕੰਮ ਚਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਰ ਅਵਸਥਾ ਨੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀਆਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸੰਤੁਲਨ ਛੱਡ ਗਿਆ, ਤੈਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ 'ਚ ਤੈਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਾਜੇ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਗਰੂਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਉਹ ਅਜੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਨਾਮ ਕਰੰਟ ਨੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਪੈਰ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗੇ ਉਹਦਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ।

ਇਹ ਹਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਨਾਮ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਮੁਰਦਾ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਓ। ਜਿਹੜਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੈ। ਕਿੰਨੇ ਪਾਪ ਨੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਕਿ 10 ਕਰੋੜ ਜਨਮ ਹੋ ਗਏ ਤੈਨੂੰ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ ॥ ਅੰਗ- ੫

ਲੇਖਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਕਿੰਨੇ ਖਰਬ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ

ਖਰਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਵੀ ਵਿਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣੈ।
ਬੇਅੰਤਤਾਈ ਹੈ। ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ-ਕੱਟ ਕੇ ਨਾਮ ਨੇ
ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ,
ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨੇ ਉਹ ਨਾਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ
ਆਪਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਐ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰੈ ਪ੍ਰਭ ਜੀ,
ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰੈ।

ਅਧਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ -
ਨਮਸਕਾਰ ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨਾ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਜਾਉ ਬਾਰੈ ॥
ਅੰਗ- ੮੨੦

ਹੁਣ ਬਲਿਹਾਰ-ਬਲਿਹਾਰ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -
ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੇਵਤ ਜਾਗਤ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੁਝਹਿ ਚਿਤਾਰੈ ॥
ਅੰਗ- ੮੨੦

ਚਾਰ ਅਵਸਥਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤੀਆਂ।
ਉਠਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਸਕਦੈ, ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਵੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਸਕਦੈ। ਜਾਗਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਵੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਸਕਦੈ। 'ਸੇਵਤ' ਆ ਗਿਆ,
ਸੇਵਤ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਬਾਤ ਹੋ ਗਈ।
ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅਵਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਸੌਂਦੈ। ਇਕ ਤਾਂ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਘ੍ਰਿਕ ਨੀਂਦ। ਇਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸੁਪਨ
ਅਵਸਥਾ। ਨਾ ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ
ਧਿਆਨ ਹੈ, ਨਾ ਸਖੇਪਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਹੈ।
ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਮਹਾਰਾਜ
ਕਹਿੰਦੇ -

ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ॥
ਅਫਤ ਰਾਜ ਬਿਫੁਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ॥
ਅੰਗ- ੬੫੮

ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਦੇ ਤਿੰਨ ਰਾਜਿਆਂ
ਦੀ ਐਸੀ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਤ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ
ਹੈ ਸਾਰੀ ਗੱਲ। ਉਹਦਾ ਰਾਜ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਬੇਇੱਜ਼ਤ
ਕਰਕੇ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਧੁੱਪ ਦੇ ਵਿਚ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਰੋ
ਰਿਹੈ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ। ਇੱਟਾਂ ਵੱਟੇ ਪੈ ਰਹੇ। ਭੁੱਖ ਦਾ
ਦੁੱਖ ਸਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜਿਥੇ ਲੰਗਰ
ਚੱਲ ਰਿਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਖਿਚੜੀ ਗਰਮ ਹੈ ਤੂੰ
ਕੋਈ ਬਰਤਨ ਲਿਆ। ਮੰਗਦਾ ਫਿਰਦੈ। ਕੋਢੀ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਕੋਈ ਦਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। 19 ਕੋਢੀਆਂ
ਕਰ ਇਕ ਕਸੇਰਾ ਲਿਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਪੁਆ ਕੇ ਖਿਚੜੀ
ਖਾਣ ਲੱਗਿਆ, ਦੇ ਸਾਂਝ ਭਿੜ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਫੇਟ
'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਕਸੇਰਾ ਹੱਥੋਂ ਗਿਰ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।

ਉਹਨੇ ਮਾਰੀ ਚੀਕ, ਚੀਕ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਜਾਗ ਆ
ਗਈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੈਂ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਹਾਂ। ਉਹ
ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਦੋ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ
ਲਗਦਾ ਕੁਛ। ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਰੱਖ
ਲਓ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੋਰ ਚਕਾਰ ਨਾ ਆ ਜਾਏ।
ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਸ ਲਗ ਆਈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ,
ਜੀ ਇਕ ਆਨਾ ਦਿਓ, ਦਸ ਪੈਸੇ ਦਿਓ। ਚਲੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ
ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰੁਪਈਆ ਦੇ ਭਾਈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਮਿਲੂ।
ਹੁਣ ਰੁਪਈਆ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਟੋਲ੍ਹਦਾ
ਫਿਰਦੈ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ 10
ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਪਿਆ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ
ਕਹਿੰਦੇ, ਅਵਸਥਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੁੱਤੇ ਵੀ -
ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੇਵਤ ਜਾਗਤ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੁਝਹਿ ਚਿਤਾਰੈ ॥

ਅੰਗ- ੮੨੦
ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਅਸੀਂ
ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲੀ ਜੋ ਸਤਿ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ
ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ
ਦੇ ਨਾਲ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਬਣ ਕੇ
ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਬਿਰਹਨ ਬਣ ਕੇ ਆਈ ਹੋਈ
ਹੈ, ਕਿਤੇ ਪਤੀਵਰਤਾ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹੋਈ
ਹੈ। ਕਿਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਤੇ
ਦੰਡ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਪਾਪ ਕਰਨ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੇਵਤ।
ਇਹ reality (ਅਸਲੀਅਤ) ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਤ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ
ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ
ਜਿਥੇ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਬੰਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਰਦੈ।
ਅੱਖਰ ਪੂਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਿ ਅੱਖਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਸਾਡੇ ਗਿਆਨੀ ਤਾਂ
ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵਜ਼ਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ ਸੇਵਤ ਵੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਸਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਉਹ ਕੀ ਅਨੁਭਵ ਹੈ?
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਾਰ
ਨੂੰ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੰਸਾਰ
ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਜਾਗਦੇ
ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਅਹਿਨਿਸਿ ਜਾਗੈ ਨੀਦ ਨ ਸੇਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੯੯੩
ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਆ ਗਿਆ ਨਾ -
ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੇਵਤ ਜਾਗਤ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੁਝਹਿ ਚਿਤਾਰੈ ॥
ਅੰਗ- ੮੨੦

ਸੇਵਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਇਕ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਿਨੇ ਵੀ ਜਾਗਦੇ, ਰਾਤ ਵੀ ਜਾਗਦੇ ਤੇ ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਸੌਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਰਜੇ ਗੁਣ, ਤਮੇ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ -

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ ॥

ਅੰਗ - ੯੨੦

ਨਾ ਸਰੀਰਕ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਸੌਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਖਰ ਵਰਤੇ ਨੇ, ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਸੌਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਸੌਂਦੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਕੋਲ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਮੈਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਓ, ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਦਾਖਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਸਿਲਵਰ ਕੋਰਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਰੀਰ ਮੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਰੀਰ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਨਾ ਜਗਾਓ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਨੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਲਸਾਂ ਬੇਟਾ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਨੇ ਜਗਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੌਂ ਗਏ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਉਹ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਈ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਪਏ। ਹਾਕ ਉਹ ਮਾਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਮਸਤਕ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਅਗੂਠੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਲੱਗਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਤੜਾਕ ਦੇ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ-

ਇਹੁ ਮਨੁ ਲੇ ਜਉ ਉਨਮਨਿ ਰਹੈ ॥

ਤਉ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਕੀ ਬਾਤੈ ਕਹੈ ॥

ਅੰਗ- ੩੪੨

ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣੈ। ਹੁਣ ਦੇਖੋ ਫਰਕ ਕਿੰਨੈ। ਜਿਹੜੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ, ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ

ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਭਾਲਦੇ ਫਿਰਨਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੋਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਅਪੂਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ ਉਹਨੂੰ ਜੋੜ-ਜਾੜ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਵਿਦਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਨ ਉਨਮਨੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਤਾਂ ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਪੜਦਾ ਉਹਦੇ ਅੱਗਿਓਂ ਹਟ ਜਾਂਦੈ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਹੋ ਚੁਕਿਐ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ 'ਚ ਬਦਲ ਲੈਂਦੈ। ਵਰਤਮਾਨ 'ਚ ਲਿਆ ਕਿ ਫੇਰ ਬੋਲਦੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਰਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰੀ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੋਕ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਆਪ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਹੋ। ਆਪ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਾਰਾ ਵਰਨਣ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਹਦਾ ਰੂਪ ਅੱਜ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਈਸਾ ਜੀ 1700 ਸਾਲ ਅੱਗੇ ਆ ਗਏ, ਸਮਾਂ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ-ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਝੁਣਝਣੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ? ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਬਾਤ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਪੂਰਬ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆ ਰਿਹੈ। 1700 ਸਾਲ ਨੂੰ ਆਏਗੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਘੋੜਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਹੈ ਤੇ ਕਮਾਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਭੱਥਾ ਹੈ ਪਿੱਛੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਤੇ ਕਲਗੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ ਕਰਨਗੇ।

ਰਿਸ਼ੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਵਿੱਸ਼ਤ ਪ੍ਰਾਣ ਲਿਖਾ ਰਿਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਂਗਾ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਦੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਪੈ ਜਾਏਗਾ, ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਆਏਗੀ ਜਿਹਦਾ ਨਾਉਂ ਨਾਨਕ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਨਾਨੂੰ ਪੰਡਤ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਭਵਿੱਸ਼ਤ ਪ੍ਰਾਣ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਹ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਕਰਦੇ। ਭੂਤ,

ਭਵਿੱਖਤ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ 'ਚ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੁਲਸਾਂ ਦਾਸੀ ਨੇ ਮਸਤਕ ਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅਗੁੰਠੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹਦੀ ਸੁਰਤ ਉਨਮਨੀ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ - 'ਇਹੁ ਮਨੁ ਲੇ ਜਉ ਉਨਮਨਿ ਰਹੈ ॥ ਤਉ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਕੀ ਬਾਤੈ ਕਰੈ ॥' ਹੁਣ ਉਹ ਆ ਗਈ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਵਾਪਸ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਜਗਾਇਆ ਨਾ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ! ਜੇ ਉਹ ਸੁੱਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਗਾਵਾਂ। ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਕਦੇ ਸੌਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੀ ਹੈਂ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਇਕ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ ਜਿਹਦਾ ਨਾਮ ਮਨਸੁਖ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਡਿੱਗ-ਡੋਲੇ ਖਾ ਰਿਹੈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੱਥ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਤੌਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ! ਜੇ ਮੈਂ ਜਗਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਮਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੈ, ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹੈ ਕਿ ਆਹ ਜਹਾਜ਼ ਜਾ ਰਿਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਦਸਤੇ ਮੁਬਾਰਕ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ ਵਿਚ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਰੰਜ ਮੰਨਿਆ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਨਾਨਕ! ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਲੋਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਾਧਾਰਣ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਘਰਵਾਲੇ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਆਹ ਤੁਲਸਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਝੱਲੀ ਹੈ। ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀਰ ਅਗਾਂਹਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਰੀਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਬੀਬੀ! ਅਸੀਂ ਇਹ ਝੱਲੀ ਕਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰੂਹਾਨੀ ਗੱਲਾਂ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਜ਼ਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਲੇਕਿਨ ਕ੍ਰਿਆ ਇਹਦੀ ਸੁੱਧ ਹੋਏਗੀ।

ਸੋ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਹੈਗੇ। ਸਾਡੇ ਮੂਹਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦੈ, ਕੋਈ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਯਾਦ ਕਰਦੈ। ਕੋਈ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਦਸਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਗਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸੋ 'ਅਹਿਨਿਸਿ ਜਾਗੈ ਨੀਦ ਨ ਸੇਵੈ ॥' ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਨਿਜ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਦਸਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਰੀਰ ਸੌਂ ਜਾਂਦੈ। ਲੇਕਿਨ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੀ। ਸੁਰਤ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜਾਗਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਅਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਦੇ ਵੀ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰਤ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਸੌਂਦੈ। ਦੋਵੇਂ

ਅੱਡ-ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੁਰਤ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦੈ। ਇਹਦਾ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁੰਦਾ, ਛੇ ਘੰਟੇ ਸੁੱਤਾ ਜਾਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਸੁੱਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਸੁਰਤ ਜਾਗਦੀ ਹੈ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜੁ ਹੈ ਮਨੁ ਚੜਿਆ ਦਸਵੈ ਆਕਾਸਿ ॥
ਤਿਥੈ ਊਂਘ ਨ ਭੁਖ ਹੈ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੁਖ ਵਾਸੁ ॥
ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਵਿਆਪਤ ਨਹੀ
ਜਿਥੈ ਆਤਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੧੪

ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਜਿਹਦੀ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ ਸੁਰਤ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਸਹਿਜ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ, ਉਥੇ ਊਂਘ ਤੇ ਭੁੱਖ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 79 ਦਿਨ ਕੁਛ ਨਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ। ਰੋਜ਼ ਤੋਲਿਆ ਕਰਨ ਵਜ਼ਨ ਘਟਿਆ ਹੀ ਨਾ। ਆਧਾਰ ਕਾਹਦਾ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੁੰਦੈ। ਉਹਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ, ਤਨ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਸੋ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾ ਊਂਘ ਹੈ ਨਾ ਭੁੱਖ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਅਧਿਆਸ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਤਮ ਮੰਡਲ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਦੁਖੁ ਨਾਹੀ ਸਭੁ ਸੁਖੁ ਹੀ ਹੈ ਰੇ ਏਕੈ ਏਕੀ ਨੇਤੈ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੦੨

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਦੁਖ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਸੁਖ ਹੀ ਹੈ।

ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੰਮੂਰਾ ਨਾਲ ਮਾਸ ਕੱਢ ਰਹੇ ਨੇ ਉਸਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਅੰਗੀਠੀ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜੰਮੂਰ, ਉਹ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਫੜਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਾਸ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜੰਮੂਰ, ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੇ ਜਲ ਜਾਂਦੇ ਮਾਸ। ਉਹ ਨਾ ਹਾਏ ਨਾ ਸੀ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਹੈ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ। ਜਿਹੜਾ ਵਜ਼ੀਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕੋਲ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ! ਇਕ ਗੱਲ ਅਜੀਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਐਨੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਹਾਏ-ਹੂ, ਮਰ ਗਿਆ ਓਏ, ਦੁਹਾਈ ਹੈ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ? ਇਹ ਭੇਤ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਜਾ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭੇਤ ਕਾਹਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਬਣਦਾ

ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਆਹ ਕੋਠਾ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਸੀ ਇਹ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਦੁਖ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਪਰ ਲੰਘ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਗਿਆਨ ਰਹਿੰਦੈ ਜਿਵੇਂ ਜਾਗਦੇ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸੁਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦੈ, ਨਾਮ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ। ਸਰੀਰ ਸੁੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰ ਜਾਗ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -
'ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੁਝਾਇ ਚਿਤਾਰੈ' ॥ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਚਿਤਾਰਦੈ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਚਿਤਾਰਦੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈਂ।

ਧਾਰਨਾ - ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰੈ, ਪ੍ਰਭ ਜੀ!
ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰੈ।

ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਆਧਾਰ ਟੁੱਟੇ ਜਾਵੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਦਾ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਂਮੂਰਖ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਸਤਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕਵਿਤਾ ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਜਿਥੇ ਬੁੱਧੀ ਜਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਚਯਾਈਆਂ ਉਤੋਂ ਬੁੱਧੀ ਖੰਭ ਸਾੜ ਢੱਠੀ,
ਮੱਲੇ ਮੱਲੀ ਓਥੇ ਦਿਲ ਮਾਰਦਾ ਉਡਾਰੀਆਂ।
ਪਯਾਲੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਨਾਲ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਗ ਜਾਣ ਓਥੇ,
ਰਸ ਤੇ ਸਰੂਰ ਚੜ੍ਹੇ, ਝੁੰਮਾਂ ਆਉਣ ਪਯਾਰੀਆਂ।
'ਗਯਾਨੀ' ਸਾਨੂੰ ਹੌੜਦਾ ਤੇ 'ਵਹਿਮੀ ਢੋਲਾ' ਆਖਦਾ ਏ।
'ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਆਂ ਬੁੱਧੋਂ ਪਾਰ ਤਾਰੀਆਂ।'
'ਬੈਠ ਵੇ ਗਿਆਨੀ! ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ,
'ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼' ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਯਾਰੀਆਂ।

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਬੁਧਿ ਹਰਿ ਲਈ ਮੇਰੀ
ਬੁਧਿ ਬਦਲੀ ਸਿਧਿ ਪਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੩੩੯

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥
ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥ ਅੰਗ- ੮

ਹੁਣ ਉਥੇ ਜਿਹੜੀ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਣੀ ਆਉਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਆ ਕਿਥੋਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਅਗੰਮ ਤੇ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹਦਾ

ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਭੇਖ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥

ਅੰਗ- ੮

ਉਥੋਂ ਬਾਣੀ ਰੀਲੇਅ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਅੰਤਸਕਰਣ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਰੀਲੇਅ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅੰਤਸਕਰਣ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਅਗੰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਇਆ ਹੋਇਐ। ਉਥੇ ਅਗੰਮ ਬੋਲਦੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ 'ਮੈਂ' ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਤਿ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਤਿ ਹੁੰਦੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਾ ਉਹ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿਓ।

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਲਗ ਗਿਆ ਮੈਂ ਉਹਦੇ। ਅੰਦਰ ਵੀ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਮੈਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦੇ ਸੀ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਕਾਗਜ਼ ਰੱਖਿਆ ਪਿਆ ਸਰ੍ਹਾਣੇ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾਂ। ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਅੱਧੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ ਉਹ ਮੰਡਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜਿਥੋਂ ਬਾਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਸੀ। ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਖੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ, ਜਿਥੇ ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਤੇ ਸੁੱਧ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਬਲ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤ ਕੀ ਸੀ ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਆਉਂਦੈ ਉਹਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤ, ਉਹਦੀ ਵਿਦਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਵੇਦ ਹੁੰਦੈ। ਕਮਲੇ ਆਦਮੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਨਾ ਵੇਦ ਨਾ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਹੈ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਨਿਰੋਲ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਵਿਚੋਂ -

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ

ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ ਵੇ ਲਾਲੇ ॥

ਅੰਗ- ੨੨੨

ਸੋ ਇਹ ਫਰਕ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈਂ।

ਸੋ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

(ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ, ਦੀਵਾਨ ਨੰ: 701)

ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-47)

ਚਲੋ, ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਰਾਵਣ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤੀ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਦਾ ਅਵਾਹਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਵਣ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਲੜਕੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬਾਲਕ ਚੰਡਾਲਾਂ ਦਾ ਪਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ! ਇਸ ਭਾਵੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਿਟਾ ਦੇਵੋ। ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੇਖ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਜੀਵ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਕਲਮ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਲੇਖ ਲੈ ਕੇ ਜਨਮ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਵਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗੱਲ ਹੈ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਮਿਟਾ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲੜਕੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਕਿ 'ਨਾ ਰਹੇ ਬਾਂਸ ਨਾ ਬਜੇ ਬਾਂਸੁਰੀ' ਪਰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜਦੋਂ ਰਿਆਇਆ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫੇਰ ਰਾਵਣ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਜਨ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲਾਂ ਕੱਟ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੇਵਨੇਤ ਨਾਲ ਉਥੇ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਆਏ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ। ਐਧਰ ਰਾਵਣ ਦੇ ਘਰ ਲੜਕੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਿਹੁ ਮਾਤਾ ਕਰਮ ਲਿਖਣ ਲਈ ਆਈ ਤਾਂ ਰਾਵਣ ਨੇ ਰਸਤਾ ਰੋਕ ਲਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗੀ ਹੈਂ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਵਿਧਾਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਹਰੇਕ ਦੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਦੀ ਹੈਂ। ਬਿਹੁ ਮਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਮਸਤਕ ਉਤੇ ਰਖਦੀ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭੂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੇਖ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜੀਵ ਨੂੰ ਭੋਗਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਲੇਖ ਲਿਖੇ

ਗਏ ਤਾਂ ਰਾਵਣ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੀ ਬੜੀ ਭਾਗਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਤੀਵਰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੇਖ ਕੱਟ ਦਿਓ। ਬਿਹੁ ਮਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਸਰਬ ਜੀਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ਧੁਰਾਹੂ

ਬਿਨੁ ਲੇਖੇ ਨਹੀ ਕੋਈ ਜੀਉ॥

ਆਪਿ ਅਲੇਖੁ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਿ ਦੇਖੇ

ਹੁਕਮਿ ਚਲਾਏ ਸੋਈ ਜੀਉ॥ ਅੰਗ - ੫੯੮

ਜੈਸੀ ਕਲਮ ਵੁੜੀ ਹੈ ਮਸਤਕਿ

ਤੈਸੀ ਜੀਅੜੇ ਪਾਸਿ॥

ਅੰਗ - ੭੪

ਇਹ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਭੋਗਣ ਲਈ ਲੇਖ ਲਿਖਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਲੜਕੀ ਜੁਆਨ ਹੋ ਗਈ, ਵਰ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੋ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਚੰਡਾਲ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸਾਧੂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਪਲਿਆ। 14 ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ! ਤੇਰੇ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਾਹ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਅਜਾਮਈ ਕਰ। ਉਹ ਜਗਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਟਾਪੂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੜਾ ਘੋਰ ਪਾਪ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਉਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਵਜ਼ੀਰ, ਆਫੀਸਰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਕਿ ਕੌਣ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਉਤੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਲੜਕਾ ਗੇਟ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੈ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨਾਅ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਰਾਜਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ।

ਇਧਰੋਂ ਰਾਵਣ ਦੇ ਦੂਤ ਵਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਸੇ

ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਲੜਕਾ ਸਰਬ ਗੁਣ ਸਪੰਨ, ਸੁਸ਼ੀਲ, ਅਨੁਭਵੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਰੀਰ, ਰੋਹਬ ਦਾਬ ਵਾਲਾ, ਪੂਰਾ ਸੂਰਮਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜ ਗਏ ਤੇ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਟਾਪੂ ਦਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਜੇ ਕੁਆਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਦੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਮੈਂ ਉਸ ਟਾਪੂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਵਾਹਨ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਬੜੇ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਲੇਖ ਨਾ ਮਿਟਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਲੇਖ ਬਦਲ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੂੰ ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਟਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਉਂਗਲਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਵਿਧਾਤਾ ਨੇ ਤੇਰੀ ਸੋਚੀ ਗੱਲ ਅਣਹੋਣੀ ਬਣਾ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਓਹੀ ਲੜਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਤੂੰ ਚਾਰ ਉਂਗਲਾਂ ਕਟਵਾ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾਇਆ ਸੀ, ਜ਼ਰਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪੈਰ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖ। ਰਾਵਣ ਨੇ ਨਿਰਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਲੜਕਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਭਾਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੱਤ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ; ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਝਦਾ। ਉਹ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਇਸ ਕਾ ਬਲੁ ਨਾਹੀ ਇਸੁ ਹਾਥ ॥
ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਰਬ ਕੋ ਨਾਥ ॥
ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਬਪੁਰਾ ਜੀਉ ॥
ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਥੀਉ ॥**

ਅੰਗ - ੨੭੭

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੇਖੋ ਰਾਜਨ! ਜਿੰਨੇ ਕਰਮ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਰਮ ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਅਸੀਂ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਤੂੰ ਦੇਖ ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰੰਭ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਮੱਤ ਵਿਚ ਕਰਮ ਨੂੰ ਅਟੱਲ, ਅਮਰ ਅਤੇ ਅਜਲੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਲਈ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ

ਤੋਂ ਫੇਰ ਤੀਸਰਾ, ਫੇਰ ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੁਕਦਾ। ਨਾ ਇਹ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਬੇੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ ਸੀ -

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ

ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥

ਅੰਗ - 1

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਹਉਮੈ ਅਧੀਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਗਏ। ਸੋ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਲਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੀ ਮੇਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਯਾਦ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮ ਮੱਧਮ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਅ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਲੇਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਅਗਨ ਨਾਲ ਦਗਧ ਹੋ ਕੇ ਸੁਆਹ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਲ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ।

ਲੋਕਾ ਮਤ ਕੋ ਫਕੜਿ ਪਾਇ ॥

ਲਖ ਮੜਿਆ ਕਰਿ ਏਕਠੇ

ਏਕ ਰਤੀ ਲੇ ਭਾਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੩੫੮

ਸੋ ਰਾਜਨ! ਤੂੰ ਆ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਤਨਕ ਮਾਤਰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਜਨਮ ਭੁਗਤਾਅ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਮਰੱਥ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਰਾਵਣ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣ ਤੇ ਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਣੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਖਾਣ ਹੈ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਈ ਹੇ ਸਖੀ

ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ ॥

ਅੰਗ - ੯੩੭

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਬੰਧਨ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਵਾਹ ਪੈਂਦਾ

ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੂਝਵਾਨ ਅਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੁੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਛਿਆ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਵੱਛਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਹ ਵੀ ਕਰਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਬੰਦਾ ਪਾਪ ਦਾ ਭਾਗੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਕਰਮ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮੁਕ ਅਤੇ ਨਿਤ ਕਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਗਣਾ, ਫਿਰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਵੱਛਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸੌਚ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨਾ, ਦਾਤਨ, ਬੁਰਜ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ, ਫਿਰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਿਤਨੇਮ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਲਈ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ, ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਆਦਿ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪਾਠ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਹੋਰ ਕਰਮ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਕਰਨੇ ਬਣਦੇ ਉਹ ਹਨ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਮੰਤਰ ਦਾ ਵਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਕਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਸਾਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਿਛੋਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਦੰਡ ਭੁਗਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ ਗੱਲ ਦਾ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉਪਰ ਐਨਾ ਬੋਝ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ (ਪ੍ਰਗਟ) ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

1989 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਥੇ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਐਫੀਡੇਵਟ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਗਲਤ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੀ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਪਾਸ ਠਹਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ

ਨੇ ਰੋਪ (ਬਲਾਤਕਾਰ) ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝ ਕੇ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲੰਮੀ ਕੈਦ (20 ਸਾਲ) ਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਅਜੇ ਉਸ ਨੇ 4 ਸਾਲ ਹੀ ਭੁਗਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਐਫੀਡੇਵਟ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਗਿ੍ਫਤਾਰ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਾਇਜ਼-ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੰਮੀ ਕੈਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਈਸਾਈ ਮਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਗਿਰਜੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੰਬਰ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਰਮ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਐਨਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਪਛਤਾਵਾ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਅਸਹਿ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮੈਂ ਇਸ ਐਫੀਡੇਵਟ ਰਾਹੀਂ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਯਤਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਸਤਿ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਮੈਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਪਾਸ ਇਹ ਕੇਸ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟ ਰਹੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਰਾਏ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਇਕੋ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਈਸਾਈਅਤ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਜਾਗ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇਕ ਰਸਤੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਤਰਲੋਂ ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਅੱਜ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਸ ਕਰਮ ਨੂੰ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲੜਕੀ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅਸਾਡੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੈਂ ਦਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ

ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਸ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰੰਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਗਲੋਂ ਇਸ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਲਾਹ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਮਾਫ ਕਰਕੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਇਕ criminal (ਦੋਸ਼ੀ) ਕਿਸੇ ਖਾਸ crime (ਦੋਸ਼) ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦਾ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਇਕਬਾਲ (ਮੰਨ) ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਮੈਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਭੁਗਤਣੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉਪਰ ਪਿਆ ਬੋਝ ਲਹਿ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਈਰਖਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਇਹ ਘੱਟ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਵਪਾਰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, Bargain (ਸੌਦੇ ਬਾਜ਼ੀ) ਰਾਹੀਂ ਸੌਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮੁੱਲ ਹੋਰ ਦਸਣ, ਫੇਰ ਘਟਾ ਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੈਣ। ਅਸਾਡੇ ਤਾਂ ਲਗਦੀ ਲਗੋਚਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੇਬ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਜਾਣ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਯੂਰਪ, ਕਨੇਡਾ, ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਝੂਠ ਦਾ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਵਪਾਰ ਸੁਥਰਾ ਹੈ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਚੀਜ਼ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਜਾਂ ਪੈਕਟ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸਿਧਾਂਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ, ਅਸਾਡੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਾਡੇ ਕਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹਨ। ਅਸਾਡੇ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਦਿਖਾਵਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਣੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਅਸਾਡੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਕੇ, ਬਹੁਤੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾਈਏ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਗੋਦਾਮਾਂ ਦੇ reject (ਨਕਾਰਾ) ਹੋਏ-ਹੋਏ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਸਾਡੇ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ

ਚੱਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਟਾ ਪੀਸ ਕੇ ਵਧੀਆ ਥੈਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਅਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਪਰਵਾਹ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਕਮਾ ਸਕੀਏ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁੱਧ ਫਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁੱਧ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਮ ਕਢਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਯੂਰੀਆ, ਅਰੰਡੀ ਦਾ ਤੇਲ, ਕਾਸਟਕ ਸੋਢਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਹਿਰਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰਲਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਕੈਮੀਕਲ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਦੁੱਧ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਪੂਰੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਾਡੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਾਬਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚਰਬੀ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਜਹਾਜ਼ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਛਾਪੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਚਰਬੀ vegetable oil ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। Tooth paste ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਜਾਚ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ, ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਤਨ ਤੇ ਰਿੜ੍ਹਦੇ-ਰਿੜ੍ਹਦੇ ਖੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸਾਡੀ theory (ਸਿਧਾਂਤ) ਕੀ ਕਰੇਗੀ ਜਦੋਂ ਅਸਾਡੇ ਕੋਲ Practical (ਅਮਲੀ) ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਐਨੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਪ ਤੇ ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਿਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ Sex (ਕਾਮ) ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੁਕਾ-ਛੁਪਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਂ ਧਰਮੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੈਕਸ ਦਾ ਖੋਰਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਅਸਾਡਾ ਭੇਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗੂਣਾਂ ਦੀ ਐਨੀ ਰਖਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਗੂਣਾਂ ਨੂੰ 80% ਭੇਖ ਢੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਧਰਮੀ ਦੇ ਧਰਮੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਤਨ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਖੱਡ ਵਿਚ ਗਿਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਅਸਾਡੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਆਤਮਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਹ ਅਸਾਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚਲਦਾ....'।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਹਰਿ ਕੇ ਸੇਵਕ ਜੋ ਹਰਿ ਭਾਏ ਤਿਨੁ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰਾਰੀ ਰੇ ॥
ਆਵਹਿ ਨ ਜਾਹਿ ਨ ਕਬਹੂ ਮਰਤੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੰਗਾਰੀ ਰੇ ॥

ਅੰਗ- ੮੫੫

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀਓ! ਖਿਆਲ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀਏ। ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਇਕਾਗਰ, ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਜੀ ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ, ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ, ਕੈਸਾ ਸੰਯੋਗ ਬਣਿਆ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਤੇ 1 ਨਵੰਬਰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ਾਂ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਓ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਾਲੇ, ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਜਿਥੇ ਆਪ ਰਖਦੇ ਨੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਰੀਰ ਜੰਮਦੇ ਨੇ ਮਰਦੇ ਨੇ, ਵਿਛੜਦੇ ਨੇ -

ਜੁੜਿ ਜੁੜਿ ਵਿਛੜੇ ਵਿਛੜਿ ਜੁੜੇ ॥

ਜੀਵਿ ਜੀਵਿ ਮੁਏ ਮੁਏ ਜੀਵੇ ॥

ਕੋਤਿਆ ਕੇ ਬਾਪ ਕੋਤਿਆ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕੇਤੇ ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਹੁਏ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੩੮

ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਹਨ ਉਹ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਜੇ ਧਾਰਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। 17 ਜੂਨ 1918 ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਯਾਤਰਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਤੱਕ ਅਤੇ 8 ਅਗਸਤ 1918 ਤੋਂ ਬੀਜੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 1 ਨਵੰਬਰ 2013 ਤੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹਨ ਤੇ ਕਿੱਡੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਪਿਆਰ

ਦੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਇਸ ਦਰ 'ਤੇ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੇਈ ਪਿਆਰੇ ਮੇਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆਵੇ। ਆਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਜਾਂਦੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰਕ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ -

ਕਬੀਰ ਸੁਪਨੈ ਹੂ ਬਰੜਾਇ ਕੈ ਜਿਹ ਮੁਖਿ ਨਿਕਸੈ ਰਾਮੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੭

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆ ਗਿਆ ਯਾਦ। ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ -

ਆਵੈ ਸਾਹਿਬੁ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ ॥

ਅੰਗ- ੫੨੦

ਸੋ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥

ਅੰਗ- ੨੮੪

ਪਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਹਾਂ। ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਇਸੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ, ਯਾਦ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਿ ਨਾਮ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਵੈ ਸਾਹਿਬੁ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ ॥

ਮਨ ਕੀ ਕਟੀਐ ਮੈਲੁ ਸਾਧਸੰਗਿ ਵੁਠਿਆ ॥ ਅੰਗ- ੫੨੦

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਸੁਭ ਕਰਮ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸੰਜੋਗ ਬਣਦਾ ਹੈ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ

ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥

ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥

ਅੰਗ- ੨੦੪

ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਤਰਜਬਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਿਲੇ, ਬੀਜੀ ਮਿਲੇ; ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ, ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ? ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ -

ਹਮ ਰੁਲਤੇ ਫਿਰਤੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨ ਪੁਛਤਾ...॥ ਅੰਗ- ੧੬੭

ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਚੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਕਿੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਸੁਹਾਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਹਾਗਣ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ।

ਵੈਰਾਗ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਵੈਰਾਗ ਪਿਆਰ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਲਿਜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਾਸੀ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਅੱਖਰ ਹੈ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿਅ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਥੇ ਸਤਿ ਹੈ, ਚਿੱਤ ਅਨੰਦ ਹੈ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਿਅ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੀ ਪਿਆਰੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਮੂਰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਕਰ ਲਓ। ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਹੀ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਰਿਓ। ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿੰਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦਰਸਾਈ ਜੁਗਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹਨੂੰ ਸਵਾਸ 'ਤੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਨ ਰੁਕਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ-

ਨਾਮੁ ਕਰਤ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ ਸੂਚੀ ਭਈ ਰਸਨਾ ॥ ਅੰਗ - ੮੧੧

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕਿ -

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਅੰਗ- ੭੪੯

ਉਹ ਨਾਮ ਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਚਿੱਤ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ -

ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਭੁ ਕੇ ਕਹੈ ਕਹਿਐ ਰਾਮੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਤਾ ਫਲੁ ਪਾਵੈ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ- ੪੯੧

ਕਹਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨੇ, ਕੋਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਕੋਈ ਰਾਮ-ਰਾਮ, ਹੋਰ ਮੰਤਰ ਉਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਇਆ ਐਸਾ ਇਕ ਬਚਨ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿੱਡੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਕੀਤੀਆਂ

ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਜੁੜ ਗਿਆ, ਸਬੰਧ ਜੁੜ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੋ ਰੁਮਕੀ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਏ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਏ, 1993 ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਲਾਛੜੂ ਗਏ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਐਮ.ਪੀ ਆ ਗਿਆ ਉਥੇ। ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਹੜੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਸਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਹੈ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣੇ ਪਰ ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਚੁਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਕੋਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿੰਡ ਆਫ਼ਿਸ ਤੋਂ ਬੰਦੇ ਆਏ। ਉਹ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ੀਰੋ ਗਰਾਊਂਡ ਲੈਵਲ 'ਤੇ ਕੰਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਗੱਲ ਬੜੀ ਲੱਗੀ। ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਲੇਖ ਛਪਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਸਾਡਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵੋਟ ਦਿਤੀ, ਸਪੋਰਟ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਗੇ, ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਦੰਡ, ਭੇਦ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਨੇ ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਥੇ ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਬੈਠੇ ਰਹੇ, ਖਿਆਲ 'ਚ ਇਹੀ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ, ਕਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਤਕ ਰਸਦ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰਸਦਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ, ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੋਡੇ-ਗੋਡੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਭਰਮਣ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਸਾਧੂ -

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ ਦੁਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤੁ ਪਕਿਆ ॥

ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੁੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਗੀ ਛੋੜਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੨

ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਲੋਕ ਮਤਲਬ ਦੇ ਹਨ -

ਸੁਖ ਮੈ ਆਨਿ ਬਹੁਤੁ ਮਿਲਿ ਬੈਠਤ ਰਹਤ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਘੋਰੈ ॥

ਬਿਪਤਿ ਪਰੀ ਸਭ ਹੀ ਸੰਗੁ ਛਾਡਿਤ ਕੋਉ ਨ ਆਵਤ ਨੇਰੈ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੪

ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸੰਗੀ ਹਨ। ਦੁਖ ਆ ਗਿਆ,
ਬਿਪਤਾ ਪੈ ਗਈ ਸਾਰੇ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੇ -

ਦੁਖ ਵੇਛੋੜਾ ਇਕੁ ਦੁਖ ਭੂਖ ॥
ਇਕੁ ਦੁਖ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੬
ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਬਹੁਤੁ ਹਿਤੁ ਜਾ ਸਿਉ
ਸਦਾ ਰਹਤ ਸੰਗ ਲਾਗੀ ॥
ਜਬ ਹੀ ਹੰਸ ਤਜੀ ਇਹ ਕਾਂਇਆ ਪ੍ਰੇਤ ਪ੍ਰੇਤ ਕਰਿ ਭਾਗੀ ॥
ਅੰਗ- ੬੩੪

ਇਹਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸਾਥੀ ਜੀਅ ਕਿਉਂ ਨਾ
ਹੋਵੇ, ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਸ ਗਿਆ।
ਪ੍ਰੇਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਕਹਿ ਕੇ ਦੌੜਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜੇ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆ ਗਿਆ
ਤਾਂ ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਸਾਹਿਬ ਚਿੱਤ ਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ
ਕਰਕੇ -

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਤਨ ਕੀ
ਠਾਹਰ ਨੀਕੀ ਧਿਆਨ ਕਉ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੦੮
ਕਿਉਂਕਿ -
ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤਿਨ ਕਉ ਕਾਲ ਨ ਖਾਤੇ ॥
ਅੰਗ- ੫੨੯

ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ ਦੁਇ ਏਕ ਹੈ ਬਿਬ ਬਿਚਾਰ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ।
ਜਲ ਤੇ ਉਪਜ ਤਰੰਗ ਜਿਉ ਜਲ ਹੀ ਬਿਬੈ ਸਮਾਹਿ।

ਜਲ ਵਿਚ ਤਰੰਗਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਨੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਲ
ਹੀ। ਭਾਸਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਲੱਗ ਹਨ। ਹੈ ਸਭ-

ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ
ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ॥ ਅੰਗ- ੪੬੯

ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਐਸਾ ਸਾਧੂ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਧਿਆਨ
ਨਾ ਬਣੇ ਸਾਕਾਰ ਮੰਡਲ 'ਚੋਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੇ।
ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਆਪੇ ਹੀ ਨਾਮ
ਚੱਲਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਲਾ ਅਮਰਨਾਥ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਨਗਰ ਦਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਉਹ
ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ
ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਰਸੀ ਲੱਗੀ ਹੋਣੀ, ਧਮੋਟ ਤੋਂ ਘਣਕਸਾਂ
ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ
ਜਾਣੀ। ਸੁਣਿਆ ਸੀ -

ਕਰਿ ਡੰਡਉਤ ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ ॥ ਅੰਗ - ੧੭੧

ਇਹ ਲਾਲਾ ਡੰਡਵੰਤ ਅੱਠ ਅੰਗ ਲਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ
ਕਰਦਾ। ਇਕ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਸਭ 'ਤੇ
ਆਉਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ -

ਜੋ ਉਪਜਿਓ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ਪਰੋ ਆਜੁ ਕੈ ਕਾਲਿ ॥

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਲੇ ਛਾਡਿ ਸਗਲ ਜੰਜਾਲ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੯

ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਏਧਰ ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ
ਸੀ ਪਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ
ਇਸ ਨੂੰ ਜਮ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਤੁਧੁ ਸਾਲਾਹਨਿ ਤਿਨ ਧਨੁ ਪਲੈ ਨਾਨਕ ਕਾ ਧਨੁ ਸੋਈ ॥

ਜੇ ਕੋ ਜੀਉ ਕਹੈ ਓਨਾ ਕਉ ਜਮ ਕੀ ਤਲਬ ਨ ਹੋਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੨੮

ਉਸ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਹਿਣ
ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ 25 ਵਿੱਘੇ
ਸਾਰੀ ਮੈਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੈਨੂੰ
ਇਥੋਂ ਦੀ ਬਚਾਓ। ਧਿਆਨ 'ਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੀ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਾ, ਇਸ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ
ਇਹ ਹੈ ਔਖਾ ਬੜਾ।

ਕਬੀਰ ਜਮ ਕਾ ਠੇਗਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ਓਹੁ ਨਹੀ ਸਹਿਆ ਜਾਇ ॥

ਏਕੁ ਜੁ ਸਾਧੂ ਮੁੱਹਿ ਮਿਲਿਓ ਤਿਨਿ ਲੀਆ ਅੰਚਲਿ ਲਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੮

ਲਾਲਾ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਖੁਸ਼ੀ
ਮਨਾਈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਹੈ।
ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ ਹੈ।
ਜਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਛੁਡਾ ਲਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਧਿਆਨ
ਨੇ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮੈਂ ਇਥੇ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਨਿਰਵਿਰਤੀ 'ਚ ਹੀ ਰਿਹਾ
ਕਰਦੇ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਥੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਕਰ। ਜੇ ਅਸੀਂ
ਕੀਮਤ ਪਾਵਾਂਗੇ ਉਹਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੇਈਂ। ਉਹ ਮੰਨ
ਗਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ 2500 ਰੁਪਏ
ਕੀਮਤ ਪਾਈ। ਜਿਥੇ ਛੋਟੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ
ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਪੱਥਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ
ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਲਾਲਾ ਅਮਰਨਾਥ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ।

ਸਜਣ ਸੋਈ ਨਾਲਿ ਮੈ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਚਲੰਨਿ ॥

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨਿ ॥ ਅੰਗ- ੭੨੯

ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਕੁੰਤੀ ਸੀ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ
ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਕਿ ਹੇ ਭਗਵਾਨ! ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਦੁੱਖ
ਕਿਉਂ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਤੂੰ ਸੁੱਖ ਮੰਗ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਨਹੀਂ
ਮਹਾਰਾਜ! ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਹੋ, ਸੁਖ ਆ ਗਿਆ, ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ
ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੁਖ ਦਾਰੂ ਹੈ।

ਦੁਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭੀੜਾਂ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੱਜਣ
ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਹੜ੍ਹ ਆਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਥੇ

ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਧ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਥੇ ਵੀ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਉਥੇ ਲਾਇਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਨਾਮੀ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਰਹਿਮਤਾਂ ਵਰਸਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਫੇਰ ਇਧਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪੁੜੀ ਸੈਂਟਰ ਜਿਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਰਡਰ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਰਸਤੇ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਦੇ ਹੋਏ। ਬੀਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ-

ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥

ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਛੁਟੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੯੩

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹਰੇਕ ਦੇ ਉਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੱਡਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੪

ਬੀਜੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਦਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਸੀਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਨ -

ਨਾਨਕ ਲੇਖੈ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੭

ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਚਿੱਤ ਆਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੀ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੇ।

ਪੁਤਾ ਮਾਤਾ ਕੀ ਆਸੀਸ ॥

ਨਿਮਖ ਨ ਬਿਸਰਉ ਤੁਮੁ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ

ਸਦਾ ਭਜਹੁ ਜਗਦੀਸ ॥ ਅੰਗ- ੪੯੬

ਸੁਤੁ ਅਪਰਾਧ ਕਰਤ ਹੈ ਜੋਤੇ ॥

ਜਨਨੀ ਚੀਤਿ ਨ ਰਾਖਿਸਿ ਤੇਤੇ ॥ ਅੰਗ- ੪੭੮

ਪੁਤ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰ ਲਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਮਾਤਾ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਰਮ ਹੈ, ਮਾਤਾ ਫੇਰ ਵੀ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਮਾਤਾ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਔਗੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ।

ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬੀਜੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਿਆ।

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਈ। ਸੂਤਰ ਕੀ ਦਿਤਾ

ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਘਰ 'ਚ ਲੱਛਮੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ -

ਭਗਤ ਮੁਖੈ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਸੇ ਵਚਨ ਹੋਵੰਦੇ ॥ ਅੰਗ- ੩੦੬

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ 'ਚ ਅੱਗੇ ਰਖਦੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਲਾਨਿਆਸ ਰੱਖੀ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਰਖਵਾਈ। ਬੀਜੀ ਤੋਂ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਰੁਪਈਆ ਨੀਂਹ 'ਚ ਰਖਵਾਇਆ।

ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਮਾਣਦੀਆਂ ਨੇ।

ਸੋ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਈਏ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਘਰ-ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਹੋ ਗਏ।

ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲੀਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।
3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ - 3)

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

8. ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ 1615 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪੋਤਰੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ “ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਰਲ।” ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮਾਤਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਸਤਿ, ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਪੰਜ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਸੀਸ ਵੀ ਦਿਓ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੰਨਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਹਿਸਤ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੇਟੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ-ਖੇੜਾ ਤੇ ਚੱਜ-ਅਚਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ।

ਸੀਲ ਖਾਨ ਕੰਨਿਆ ਇਕ ਹੋਵੈ।

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਂ ਗ੍ਰਿਹਿਸਤ ਵਿਗੋਵੈ। ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬

ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਬੇਟੀ ਆਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਚੱਜ-ਅਚਾਰ ਸਿਖ ਕੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਆਦਰਸ਼ਕ ਗ੍ਰਿਹਿਸਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਕੇ ਸੋਭਾ ਪਾਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਪੁੱਤਰੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ‘ਵੀਰੋ’ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ।

ਭਈ ਪ੍ਰਸੂਤਾ ਜਨਮੀ ਕੰਨਿਆ।

ਬਡ ਭਾਗਿਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਤੇ ਧਨਯਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਨੇ ਤਾਹਿ ਨਿਹਾਰਾ।

‘ਬੀਰੋ’ ਨਾਮ ਬਿਚਾਰ ਉਚਾਰਾ।

ਮਾਤ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ਘਨੀ।

ਪਯਾਰੀ ਸੁਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਨੀ। (ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਬੜੇ ਲਾਭ ਤੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਿੰਨ ਮਹਿਲ -

ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ:

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ

ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ:

ਬਾਬਾ ਅਣੀ ਰਾਇ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਜੀ,
ਬਾਬਾ ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਜੀ (ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਮਾਤਾ ਮਰਵਾਹੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ:

ਬਾਬਾ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ

ਸੋ ਇਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਪੋਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਭੈਣ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਭਰਪੂਰ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜਿਥੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੋਜਨ-ਪਕਵਾਨ ਪਕਾਉਣ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਸਨ, ਉਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕੇ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਕੰਠ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਿਆ ਸਦਕਾ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਬੁੱਧੀ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੁੱਤਰ ਜੀ! ਬੇਟੀ ਵੀਰੋ ਵਰ ਲਾਇਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੀ ਭੇਜ ਕੇ, ਕੋਈ ਯੋਗ ਵਰ ਲੱਭਣਾ ਕਰੋ।

ਸੁਨਹੁ ਪੁਤ੍ਰ! ਕਿਸ ਨੀਕੇ ਥਾਈ।

ਖੋਜ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਸੁਤਾ ਸਗਾਈ।

ਇਹ ਕਾਰਜ ਭੀ ਕਰਬੇ ਜੋਗ।

ਪਠਹੁ ਕਿਤਿਕ ਪੁਰ ਲਾਗੀ ਲੋਗ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਏ। ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਾਕ, ਘਰ ਤੇ ਵਰ ਲੱਭੋ ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਧੀ ਵੀਰੋ ਸੁੱਖਾਂ

ਭਰਿਆ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ
ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇ।

ਤਬਿ ਦਮੋਦਰੀ ਸੁਤ ਲੇ ਸਾਥ।
ਆਈ ਸੇਵ ਕਰਨ ਗੁਰ ਨਾਥ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
ਪਿਖਹੁ ਸੁਤਾ ਹਿਤ ਠਕਿ ਠਿਕਾਨਾ।
ਪ੍ਰਿਯਾ ਮੋਹਿ ਮਨੁ ਜਹਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ।
ਹਮ ਹੇਰਹਿ ਆਛੇ ਹਰਖਾਵੈਂ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਪਰਾਲਬਧ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਥੇ ਸੰਜੋਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਵਸੇਗੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਸੋਭਿਤ ਸਨ। ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਕ ਟੱਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਇੰਜ ਤੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਚਕੋਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੱਲ੍ਹੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇਕ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਮੈਲੇ-ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਗੋਦੜੀ ਵਿਚ ਲਾਲ ਵਾਗੂੰ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਈ ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ, ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹੋ, ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਧਰਮਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਧੂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਇਸ ਦੀ ਮਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਸੀ, ਮੈਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੱਲ੍ਹੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਂ। ਗਰੀਬੀ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਮਕਾਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਾਣੀਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਧੂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਧਰਮੇ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਜ! ਆਪ ਜੀ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਹੋ, ਸਭ ਬਿਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ, ਲੋਕ-ਪੁਲੋਕ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹੋ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਕੰਗਾਲ ਹਾਂ। ਆਪ ਜੀ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਹੋ, ਦਾਸ ਅਨਾਥ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਧਨ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਵਸਤਰ ਵੀ ਮੈਲੇ ਤੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਉਚੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ, ਸਾਡੇ ਪੁਜਨਯੋਗ ਗੁਰੂ-ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੋ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਸੁਨਿ ਧਰਮੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਾ।
ਤੁਮ ਸਗਰੇ ਜਗ ਗੁਰੂ ਉਦਾਰਾ।
ਸਮਰਥ ਚਹਹੁ ਸੁ ਕਰਹੁ ਗੁਸਾਈਂ।
ਕੋ ਤੁਮਰੀ ਸਮਤ ਨਹਿ ਪਾਈ।
ਮੈਂ ਅਨਾਥ ਸਭਿ ਸ਼ਕਤਿ ਬਿਹੀਨਾ।

ਰੰਕ ਦਰਬ ਬਿਨੁ ਬਸਤੁ ਮਲੀਨਾ।
ਰਾਵਰ ਬੰਦਨ ਕਰਨਿ ਸਥਾਨ।
ਬਹੁ ਅਜੋਗ ਕਿਮ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਧਰਮਾ ਜੀ! ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਗਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਾ ਕਰ, ਇਸ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ, ਰਚਨਹਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ ਚਿੰਤ ਨਹਿ ਕੀਜੈ।
ਰਚਯੋ ਬਿਰੰਚ ਸੰਜੋਗ ਲਖੀਜੈ।
ਇਹ ਸੁਤ ਤੇਰੇ ਹਵੈ ਬਡਭਾਗੇ।
ਭਗਤ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਅਨੁਰਾਗੇ।
ਇਸ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਨ ਲਾਗਹਿ ਕੋਈ।
ਅਪਰ ਸੰਦੇਹ ਦੇਹੁ ਸਭ ਖੋਈ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਉਚਾਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ‘ਰਾਵ ਤੇ ਰੰਕ’ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ‘ਧੰਨ-ਧੰਨ’ ਕਹਿ ਕੇ ਵਿਸਮਾਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਤਰਕ ਕੀਤੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਬੇਟੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਾ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦੇਖਣਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧੀਰਜ ਦੇ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਵਰ ਇਹੋ ਸੀ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਇਸ ਦਾ ਜਸ ਵਧੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਧੀਰਜਿ ਦੀਨਿ।
ਸਭ ਤੇ ਅਧਿਕ ਇਸੀ ਕਹੁ ਚੀਨਿ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਆਛੇ ਹੁਇ ਤਬਿ ਜਾਨੈ।
ਅਪਰ ਨ ਪਾਵਤ ਇਸੀ ਸਮਾਨੈ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਰੋਸ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਬੇਟੀ! ਤੂੰ ਤਰਕ ਨਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਬਚਨ ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪੁੱਤਰ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਜਾਣੀਜਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਚੰਗਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੋ ਹੋਣਾ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਓਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਦਮੋਦਰੀ ਤੁਸ਼ਨਿ ਹੋਈ।
ਗੰਗਾ ਸੰਗ ਕਰੀ ਜਿਮ ਸੋਈ।
ਮਾਤਾ ਸੁਨਿ ਸੁਤ ਬਚਨ ਬਿਸਵਾਸਾ।
ਨਹੀਂ ਤਰਕ ਹਿਤ ਕਛੁ ਪ੍ਰਕਾਸਾ।
ਸਭਿ ਸੁਜਾਨ ਤੇ ਮਹਿਦ ਸੁਜਾਨਾ।
ਕਲਾਨਿਧਾਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜਾਨਾ।
ਆਛੀ ਹੋਇ ਕਰੀ ਹੈ ਜੈਸੇ।
ਭਈ ਸੁ ਭਈ ਫਿਰਤਿ ਨਹਿੰ ਕੈਸੇ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ ਵਿਖੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਰਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤਾ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਅਣੀ ਰਾਇ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹੇ ਦੀ ਚਿਠੀ ਆ ਗਈ ਤੇ 26 ਜੇਠ 1639 ਈਸਵੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨੀਯਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡਿਓਂ ਭੇਟਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਘਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੁਹਾਲ ਹੈ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਮਠਿਆਈ-ਪਕਵਾਨ ਆਦਿ ਬਣਵਾ ਕੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਮ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕਾਬਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ-ਪਾਣੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਲੰਗਰ ਵਰਤ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਮਠਿਆਈ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਠਿਆਈ ਤਾਂ ਬਰਾਤ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਮਠਿਆਈ ਜੇ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਰਕ ਹੀ ਖਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਸੁਖਣਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਮਠਿਆਈ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਰਤਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਏ, ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਇਹ ਭਾਵੀ ਨਾ ਵਰਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਵੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਲੇਛ ਹੀ ਖਾਣਗੇ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਤ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ।

ਜੇ ਕਰਿ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਪਕਵਾਨ।
ਨਹੀਂ ਉਚਿਤ ਸਿਖਨ ਕੇ ਖਾਨ।
ਤੋਂ ਮਲੇਛ ਕੇ ਜੋਗ ਪਛਾਨੋਂ।
ਬਲ ਤੇ ਕਰਹਿੰ ਆਨਿ ਕਰਿ ਖਾਨੋਂ।

ਹੇਨਹਾਰਿ ਤਵ ਰਿਦੈ ਬਸਾਈ।

ਕਰਿ ਔਗੁਨ ਕੋ ਪੁਨ ਪਛਤਾਈ।

ਕੁਛੁ ਆਛੇ ਫਲ ਜਾਨਯੋ ਜਾਇ।

ਨਰ ਗਨ ਮਹਿ ਕੁਸ਼ਲੀ ਬਨ ਆਇ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੇੜੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਦਾ ਬਾਜ਼ ਲਿਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਾ। ਉਧਰ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਜ਼ਕ ਸਮਾਂ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਨਿਕ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਗੱਡਿਆਂ ਤੇ ਲਦਵਾ ਕੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਝਬਾਲ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਲੰਗਾਹ ਵੱਲ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਸਿੱਖ ਯੋਧੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਕਰੀ ਸੰਭਾਰਿ ਪ੍ਰਵਾਰ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸਿ ਕਾਲ।

ਇਕਿ ਵੀਰੋ ਕੀ ਸੁਧਿ ਨਹੀ ਔਰ ਸਕਲ ਹੈਂ ਨਾਲ।

ਸਿੰਘੇ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੋ ਕਹਯੋ ਬਾਬਕ ਸੰਗਿ ਸਿਧਾਰਿ।

ਆਨੋ ਬੀਬੀ ਕੋ ਇਹਾਂ ਸਫਲੋ ਜਨਮ ਤੁਹਾਰਿ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਬਾਹਰ ਸੁਰਿਖਅਤ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਸੁੱਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਸਿੰਘੇ ਪ੍ਰੋਹਤ ਤੇ ਭਾਈ ਬੇਬਾਕ (ਰਬਾਬੀ) ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਮਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਭਾਈ ਬੇਬਾਕ ਪਸ਼ਤੋ ਬੋਲੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਪਸ਼ਤੋ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਬੇਬਾਕ ਜੀ ਨੇ ਪਸ਼ਤੋ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਦੇ ਹੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਵੀ ਮਠਿਆਈ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਤੁਰਕ ਸਿਪਾਹੀ ਮਠਿਆਈ ਖਾਣ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? ਜਦ ਤੱਕ ਅਸਲੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਵਾੜ ਨਹੀਂ ਖੁਲਣਾ, ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਆਗ ਦਿਆਂਗੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਸਿੰਘੇ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਖਿੜਕੀ ਥਾਣੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਸਿਮਰਨਾ ਦਿਖਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇਖੀ, ਬੁਹਾ

ਖੇਲਿਆਂ ਤਾਂ ਝੱਟ-ਪਟ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਏ।

ਹੋ ਤੁਮ ਕੌਨ ਬੂਝਨਾ ਕੀਨੀ।
ਜਬਿ ਲੋ ਨੀਕੋ ਲੇਉਂ ਨ ਚੀਨੀ।
ਤਬਿ ਨਹੀਂ ਕਿਵਾਰ ਉਘਾਰੋਂ।
ਬੈਠੀ ਇਹਾਂ ਪ੍ਰਾਨ ਹਨਿ ਡਾਰੋਂ।
ਸਿੰਘੇ ਤਬਹਿ ਸਿਮਰਨੀ ਦੀਨਿ।
ਇਹ ਗੁਰ ਕਰ ਕੀ ਲੇਵਹੁ ਚੀਨਿ।
ਤਬਿ ਚਢਾਇ ਚਾਲੇ ਜੁਗ ਬੀਰ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਹਯ ਕੀ ਗਤਿ ਧਰਿ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜਦੋਂ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਢੀ ਕੋਲ ਆਏ, ਉਥੇ ਇਕ ਮੁਗਲ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਦੋ ਸਵਾਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦੂਰੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਨਾਲੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਖੜਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਖੜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਕਵਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਆ ਮਿਲੇ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਝਬਾਲ ਨਗਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੱਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਬਰਾਤ ਆਉਣੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਝਬਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਏਲਚੀ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਝਬਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬੜਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਭ ਰਸਦਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ, ਲਿਆ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਰਪੀ ਸਿਤਾ ਆਦਿ ਵਬੁ ਸਾਰੀ।
ਕਰਿ ਖਰੀਦ ਰਚੀਯਹਿ ਸਭ ਤਯਾਰੀ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਭਾਈ ਧਰਮਾ ਜੀ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਸਾਧੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਰਾਤ ਸਮੇਤ ਝਬਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਮਸਾਲਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਸੀ। ਨੇੜੇ ਇਕ ਤੁਰਕ ਹਾਕਮ ਦਾ ਕਿਲਾ ਸੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਇਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਦੀ 7000 ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਨਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਮੌਕਾ ਹੈ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਆਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦ ਦਾ ਪੀਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਤੁਪਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰੂਦ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ

ਹੀ ਫਟ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਆਪ ਹੀ ਤੜਫ ਤੜਫ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕ ਉਸ ਦੇ ਕੁਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਜਾਣੀਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖੋ! ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਦੁਰਗ ਤੁਰਕ ਕੇ ਹੁਤੇ ਸੁ ਨੇਰੇ।
ਬਡੀ ਨਿਸਾ ਬੀਤੀ ਜਿਸ ਬੇਰੇ।
ਚਢਯੋ ਪਾਹਰੂ ਉਚ ਅਟਾਰੀ।
ਦੇਖਯੋ ਬਡੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਗਾਰੀ।
ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਗੁਰ ਉਤਰ ਆਇ।
ਸੁਨੀ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਸੈਨ ਭਜਾਇ।
ਕਸਿ ਤੁਰੰਗ ਇਨਿ ਕੋ ਅਬ ਮਾਰੋਂ।
ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਮੁਖ ਤੇ ਨ ਪੁਕਾਰੋਂ।
ਫਟੀ ਤੁਪਕ ਬਡ ਸਬਦ ਉਠਾਯੋ।
ਫੂਟਯੋ ਬਦਨ ਤੁਰਕ ਤਬ ਘਾਯੋ।
ਤਤਫਿਨ ਮਰਯੋ ਨ ਹਾਇ ਉਚਾਰੀ।
ਅਪਰ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਕੀਨਿ ਸੰਭਾਰੀ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਗੁਰੂ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਤੋਂ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਬਰਾਤ ਦੀ ਅਨੇਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਫਿਕਰ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਚਾਵਾਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ।

ਸਗਰੋ ਕਾਜਿ ਸਪੁਰਨਿ ਭਯੋ।
ਉਠਿ ਦੁਲਹੁ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਗਯੋ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਆਦਿਕ ਸੁਧ ਸਾਰੀ।
ਗੁਰ ਦਾਸਨਿ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਸੁਧਾਰੀ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਹੀਨੇ।
ਸਕਲ ਯਥਾ ਸੁਖ ਸੁਪਤਨਿ ਕੀਨੇ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜਦੋਂ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਬੇਟੀ! ਪਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਸੋਹੰਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਵਿਚ ਆਇਆਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਾਨ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਣ ਕੇ

ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਸਫਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ।

ਸੁਨ ਬੀਬੀ ਮੈਂ ਤੁਝੇ ਸੁਨਾਉ।
ਪਤਿ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿ ਭਰ ਗਾਉ।
ਪਤੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸਫਲੀ।
ਪਤਿਬਿਨ ਔਰ ਕਰੇ ਨਫਲੀ।
ਗੁਰੂ ਜਨ ਕੀ ਇਸ਼ਤ ਬਹੁ ਕਰਨੀ।
ਸਾਸਾ ਸੇਵਾ ਰਿਦੁ ਮਹਿ ਸੁ ਧਰਨੀ।

(ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬)

ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦਿਤੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਬੇਟੀ! ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ: ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ, ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਇਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੀ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਕੇ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰਾ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਕੁਚੱਜੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ, ਸੁਚੱਜੀ ਬਣ ਕੇ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਨਿਵ ਕੇ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਸਭ ਨਾਲ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ ਹੈ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਸਗੋਂ ਦੂਜੇ ਦਾ ਕੌੜਾ ਬੋਲ ਸਹਿ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਉਲਾਂਭਾ ਨਾ ਆਵੇ ਇਸ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਨਿਵਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ ਖਵਣੁ ਗੁਣੁ ਜਿਹਬਾ ਮਣੀਆ ਮੰਤੁ॥
ਏ ਤ੍ਰੈ ਭੈਣੇ ਵੇਸ ਕਰਿ ਤਾ ਵਸਿ ਆਵੀ ਕੰਤੁ॥ ਅੰਗ-੧੩੮੪

ਮਿਠਤੁ ਨੀਵੀ ਨਾਨਕਾ ਗੁਣ ਚੰਗਿਆਈਆ ਤਤੁ॥
ਅੰਗ-੪੨੦

ਸੁਨ ਪੁਤਰੀ ਪ੍ਰਾਨ ਤੇ ਪਿਆਰੀ।
ਜਿਸ ਤੇ ਬੈਸ ਕਿਤੇ ਸੁਖਦਾਰੀ।
ਕੁਲ ਕੀ ਬਾਤ ਚਿਤ ਮੈ ਧਰਨੀ।
ਖੋਟੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।
ਪ੍ਰਭਾਤੇ ਉਠ ਮੰਜਨ ਕਰਯੋ।
ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਮੁਖ ਤੇ ਰਹੀਯੋ।
ਪੁਨਾ ਔਰ ਬਿਵਹਾਰ ਸੋ ਹੋਈ।
ਭਲੇ ਸੰਭਾਲੇ ਨੀਕੋ ਸੋਈ।
ਮੈ ਢਿਗ ਉਪਲੰਭ ਨਹਿ ਆਵੈ।
ਐਸੀ ਥਾਂ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵੈ।

(ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ: ੬)

ਜਦੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਧਰਮਾ ਜੀ ਦੇ ਲਾੜੇ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ

ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਮਨ ਭਉਂਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਤਾ।

ਧਰਮਾ ਸੁਤ ਜੁਗ ਜੋਰੇ ਹਾਥ।
ਨਮੋ ਕਰੀ ਪਗ ਪੰਕਜ ਨਾਥ।
ਦੂਲਹੁ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਕਰ ਫੇਰਾ।
ਸ਼ਕਤਿਵਾਨਿ ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਬਡੇਰਾ।
ਪੁਨ ਦਮੋਦਰੀ ਪਾਇਨ ਪਰਯੋ।
ਆਸ਼ਿਖ ਬਾਕ ਬਿਲੋਕਿ ਉਚਰਯੋ।
ਸਭਿਨਿ ਦਈ ਆਸ਼ਿਖ ਮਨ ਭਾਈ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਫੇਰ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਸਜਲ ਹੋ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਬਿਰਹੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਲ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੀਰੋ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨੇਤਰ ਵੀ ਸਜਲ ਹੋ ਗਏ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਧੀਰਜ ਦਿਤਾ, ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਡੋਲੀ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਬਹੁਰ ਪਿਤਾ ਢਿਗ ਬੀਰੋ ਗਈ।
ਮਿਲੀ ਰੁਦਨ ਠਾਨਤਿ ਬਹੁ ਭਈ।
ਨਰ ਅਨੁਹਾਰ ਸੁਤਾ ਕੇ ਹੋਰਾ।
ਗੁਰੂ ਬਿਲੋਚਨਿ ਤੇ ਜਲ ਗੇਰਾ।
ਕਰਤਿ ਪਯਾਰ ਡੋਰੇ ਬੈਠਾਈ।
ਲਿਯੋ ਕਹਾਰਨਿ ਕੰਧ ਉਠਾਈ।
ਸਭਿ ਬਰਾਤ ਕੇ ਨਰ ਤਬਿ ਆਏ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਾਇਨ ਸੀਸ ਝੁਕਾਏ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਵਿਆਹ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਾਲ 26 ਜੇਠ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ, ਝਬਾਲ ਵਿਖੇ, ਵਿਆਹ ਦੀ ਯਾਦ ਬੜੀ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਗੁਰਮਤਿ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਭਾਇਆ।
(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 49 'ਤੇ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-42)

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧
ਮਨਿ ਜੂਠੈ ਤਨਿ ਜੂਠਿ ਹੈ
ਜਿਹਵਾ ਜੂਠੀ ਹੋਇ॥

ਇਹ ਮਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ, ਅਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਜੂਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੂਠੈ=ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਨਿ=ਸਰੀਰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ ਜੂਠਿ=ਜੂਠਾ ਭਾਵ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੂਠ ਬੋਲਣ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ=ਜੀਭ ਵੀ ਜੂਠੀ=ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੁਖਿ ਝੂਠੈ ਝੂਠੁ ਬੋਲਣਾ
ਕਿਉ ਕਰਿ ਸੁਚਾ ਹੋਇ॥

ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖ ਵਿਚ ਝੂਠ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਰ ਬਚਨ ਵੀ ਝੂਠੇ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਝੂਠਿਆਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਝੂਠੇ ਬਚਨ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਐਸਾ ਮੂੰਹ ਵਾ: ਸਰੀਰ ਕਿਉ=ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ=ਕਰਕੇ ਸੁਚਾ=ਸੁਚਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਬਿਨੁ ਅਭ ਸਬਦ ਨ ਮਾਂਜੀਐ
ਸਾਚੇ ਤੇ ਸਚੁ ਹੋਇ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦ=ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਭ=ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਂਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਮਲ, ਵਿਖੇਪ, ਅਵਰਨ ਆਦਿ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੱਚੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਿਰਦਾ ਸੱਚਾ ਭਾਵ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੁੰਧੇ ਗੁਣਹੀਣੀ ਸੁਖੁ ਕੇਹਿ॥

ਮੁੰਧੇ=ਜਵਾਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵਾ: ਮੁੰਧੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੁਗਧ, ਅਗਿਆਤ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇ, ਜਵਾਨ ਹੋਵੇ ਪਰ ਹੋਵੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਜਾਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਤੀ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਐਸੀ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੀ ਸੁੱਖ ਮਿਲੇਗਾ ਭਾਵ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਛੁੱਟੜ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੀ ਸੁੱਖ ਮਿਲੇਗਾ ਭਾਵ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਛੁੱਟੜ ਹੋ ਕੇ ਭਟਕਦੀ ਫਿਰੇਗੀ ਵਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਜੀਵ ਰੂਪ ਮੁੰਧੇ=ਇਸਤ੍ਰੀਏ! ਭਾਵੇਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਸ਼ੌਂਕ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਜੋਬਨ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕੋਲ

ਸਤਿ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਧਰਮ ਆਦਿ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਆਤਮਾਨੰਦ ਵਾ: ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਦਾ ਸੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਪਿਰੁ ਰਲੀਆ ਰਸਿ ਮਾਣਸੀ
ਸਾਚਿ ਸਬਦਿ ਸੁਖੁ ਨੇਹਿ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਨੇਹਿ=ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਉਹ ਸੁੱਖ ਸਰੂਪ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਕੇ ਰਲੀਆ=ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਸਰੂਪ ਰਸ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਿਰੁ ਪਰਦੇਸੀ ਜੇ ਥੀਐ
ਧਨ ਵਾਂਢੀ ਝੁਰੇਇ॥

ਜੇ=ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਪਿਰੁ=ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪਰਦੇਸੀ ਭਾਵ ਅਸਾਖਿਆਤਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਉਹ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਾ: ਅਭਾਸ ਬਿਰਤੀ ਸਾਖੀ ਚੇਤਨ ਤੋਂ ਵਾਂਢੀ=ਵਿਛੁੜੀ ਹੋਈ ਝੁਰੇਇ=ਝੁਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਐਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਉ ਜਲਿ ਥੋੜੈ ਮਛਲੀ
ਕਰਣ ਪਲਾਵ ਕਰੇਇ॥

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਲ ਵਿਚ ਮੱਛਲੀ ਤੜਫਦੀ ਹੈ, ਕਰਣ=ਕੀਰਨੇ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਲਾਵ=ਯਤਨ ਕਰੇਇ=ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਵਰਖਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਦੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਵੱਧ ਜਾਵੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਜੁਗ ਜੇਠ-ਹਾੜ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਪਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਆਸਾ-ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਤਪ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੜਫ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਦੀ ਵਾ: ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਜਲ ਦੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂ।

ਪਿਰ ਭਾਵੈ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ
ਜਾ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥੨॥

ਫਿਰ ਐਸੀ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜਲ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋਣ ਰੂਪ ਵਾ: ਆਤਮਾਨੰਦ ਰੂਪ ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਿਰੁ ਸਾਲਾਹੀ ਆਪਣਾ
ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲਿ॥

ਜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਰੂਪ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲੀ ਸਖੀ ਤੇ ਭਗਤੀ ਵਾਲੀ ਸਹੇਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲਿ=ਸਾਥ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਰੁ=ਪਤੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਿਆ ਕਰ।

ਤਨਿ ਸੋਹੈ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ
ਰਤੀ ਰੰਗਿ ਨਿਹਾਲਿ॥

ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਤਨਿ=ਸਰੂਪ ਸੋਹੈ=ਸੋਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹਿਆ=ਮੋਹ ਲਿਆ ਹੈ ਅਥਵਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਸੋਹੈ=ਸੋਭਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹਨੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ ਚਕੋਰ ਮੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾ: ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਰੰਗਿ=ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰਤੀ=ਰੰਗੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਹਾਲਿ=ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਬਦਿ ਸਵਾਰੀ ਸੋਹਣੀ
ਪਿਰੁ ਰਾਵੇ ਗੁਣ ਨਾਲਿ॥੩॥

ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦਿ=ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਸਵਾਰ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਰੂਪ ਸਖੀ ਵਾ: ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੋਹਣੀ=ਸੋਭਨੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹੋ ਹੀ ਪਿਰੁ=ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਰੂਪ ਵਾ: ਅਭੇਦਤਾ ਰੂਪ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਰਾਵੇ=ਮਾਣਦੀ ਹੈ।

ਕਾਮਣਿ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ
ਖੋਟੀ ਅਵਗਣਿਆਰਿ॥

ਜੇ ਜੀਵ ਰੂਪ ਕਾਮਣਿ=ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਵਗਣਿਆਰਿ=ਅਉਗਣਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖੋਟੀ=ਬਿਭਚਾਰਨ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਤੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਵਈ=ਆਉਂਦੀ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜੇ ਕਾਮਣਿ=ਟੂਣੇ ਆਦਿ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਉਗਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਖੋਟੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਜੇ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਟੂਣੇ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਾ ਸੁਖੁ ਪੇਈਐ ਸਾਹੁਰੈ

ਝੂਠਿ ਜਲੀ ਵੇਕਾਰਿ॥

ਐਸੀ ਖੋਟੀ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਪੇਈਐ=ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਹੁਰੈ=ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਫਿਰ ਛੁੱਟੜ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜੁਨਾਂ ਰੂਪ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਸਦਾ ਹੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਲੀ=ਸੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਵਣੇ ਵੰਦਣੁ ਡਾਖੜੇ
ਛੋਡੀ ਕੰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ॥੪॥

ਜਿਸ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਕੰਤਿ=ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਵਿਸਾਰਿ=ਭੁਲਾ ਛੋਡੀ=ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਵਣੁ=ਜੰਮਣ ਅਤੇ ਵੰਦਣੁ=ਜਾਣ ਵਾ: ਮਰਣ ਦਾ ਡਾਖੜੇ=ਕਠਨ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਕਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੁਨਿਆਰਾ ਜਿੰਦਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਤਾਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਕਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤਾਂ ਬੇਸੁਰਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮਰਨ ਸਮੇਂ 70 ਵਾਰ ਬਿੱਛੂ ਦੇ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਜਿਤਨਾ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਕਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਮਲ ਮੂਤਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੜਾ ਹੀ ਡਾਖੜੇ=ਕਠਨ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਵਣੀ
ਮੁਤੀ ਸੋ ਕਿਤੁ ਸਾਦਿ॥

ਪਿਰ=ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕੀ=ਦੀ ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪ ਨਾਰਿ=ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੜੀ ਸੁਹਾਵਣੀ=ਸੋਭਨੀਕ ਸੀ, ਸੋ=ਉਹ ਫਿਰ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਤੁ=ਕਿਸ ਸਾਦਿ=ਸੁਆਦਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਕਰਕੇ ਮੁਤੀ=ਛੁੱਟੜ ਹੋ ਗਈ? ਭਾਵ ਇਹ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ ਬੜੀ ਸੋਭਨੀਕ ਸੀ ਸਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਕਰਕੇ ਛੁੱਟੜ ਹੋ ਗਈ।

ਪਿਰ ਕੈ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਈ
ਬੋਲੇ ਫਾਦਿਲੁ ਬਾਦਿ॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੇ ਵਿਭਚਾਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਵੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫਾਦਿਲੁ=ਫਜੂਲ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਬਾਦਿ=ਝਗੜਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਇਤਨੇ ਦੁੱਖ ਦਿਤੇ, ਕੰਗਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ ਭਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ, ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਐਸੇ ਬਚਨ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ

ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਉਂਦਾ।

ਦਰਿ ਘਰਿ ਢੇਈ ਨਾ ਲਹੈ

ਛੁਟੀ ਦੂਜੈ ਸਾਇ॥੫॥

ਉਹ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਾਵੇਂ ਘਰਿ=ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦਰਿ=ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਇੰਦਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਖੋਟੀ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਢੇਈ=ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਵਾ: ਅੰਤਰਮੁਖ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਘਰਿ=ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਢੇਈ=ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੋਟੀ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਛੁੱਟੜ ਹੋ ਗਈ ਭਾਵ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਇਕ ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਵਾਲੇ ਸੁਆਦ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਲੋਂ ਛੁੱਟੜ ਹੋ ਗਈ।

ਪੰਡਿਤ ਵਾਚਹਿ ਪੋਥੀਆ

ਨਾ ਬੁਝਹਿ ਵੀਚਾਰ॥

ਕਈ ਇਨਸਾਨ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੰਡਿਤ=ਵਿਦਵਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਪੋਥੀਆ=ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਹਿ=ਜਾਣਨ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਝਹਿ=ਜਾਣਦੇ, ਭਾਵ ਆਪ ਉਸ ਉਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਅਨ ਕਉ ਮਤੀ ਦੇ ਚਲਹਿ

ਮਾਇਆ ਕਾ ਵਾਪਾਰ॥

ਅਨ=ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਤੀ=ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਕੇਵਲ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਥਨੀ ਝੂਠੀ ਜਗੁ ਭਵੈ

ਰਹਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ॥੬॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ ਖੁਦ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਝੂਠੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜਗੁ=ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭਵੈ=ਭੌਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਝੂਠੀ ਕਥਨੀ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭਵੈ=ਭਰਮਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਵਾ: ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਮਾਇਆ ਲਈ ਭਵੈ=ਭੌਂਦੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਬਦੁ ਵਾ: ਸਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਉਸ ਸਾਰੁ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੇਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ

ਬੇਦਾ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥

ਕੇਤੇ=ਕਿਤਨੇ ਪੰਡਿਤ=ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਖਟ ਅੰਗ=ਸਿੱਖਿਆ, ਕਲਪ, ਜੋਤਿਸ਼, ਪਿੰਗਲ, ਵਿਆਕਰਣ, ਨਿਰੁਕਤ ਅਤੇ ਕਰਮ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਜੋਤਕੀ=ਜੋਤਸ਼ੀ ਹਨ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਭੂਚਾਲ ਆਵੇਗਾ, ਤੂਫਾਨ ਆਵੇਗਾ, ਵਰਖਾ ਪਵੇਗੀ ਜਾਂ ਕਾਲ ਪਵੇਗਾ ਆਦਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਹਨ।

ਵਾਦਿ ਵਿਰੋਧਿ ਸਲਾਹਣੇ

ਵਾਦੇ ਆਵਣੁ ਜਾਣੁ॥

ਕੇਵਲ ਕਥਨੀ ਦੇ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਸਲਾਹੁਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਾਦਿ=ਝਗੜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਦੇ=ਝਗੜਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਜੰਮਦੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕਰਮ ਨ ਛੁਟਸੀ

ਕਹਿ ਸੁਣਿ ਆਖਿ ਵਖਾਣੁ॥੭॥

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫੋਕਟ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਜੀਵ ਛੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਵੇਖੀਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਇਕਾਦਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਰਤ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਿਤ-ਨਮਿਤ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਥਵਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਚਿਤ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਛੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਉਸਤਤ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਖਾਣੁ=ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਭਟਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੁਕਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈਏ? ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ -

ਸਭਿ ਗੁਣਵੰਤੀ ਆਖੀਅਹਿ

ਮੈ ਗੁਣੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਹੇ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ! ਸਾਰੀਆਂ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀਆਂ ਗੁਣਵੰਤੀ=ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਆਖੀਅਹਿ=ਕਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਇ=ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਭ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 49 'ਤੇ)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-47)

ਰੁਹੇਲ ਖੰਡ ਦੇ ਕੌਤਕ

1. ਵਿਛੋੜਾ

ਪਿਰ ਭਾਵੈ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸਖਾਈ ॥

ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਘੜੀ ਨਹੀ ਜਗਿ ਜੀਵਾ

ਐਸੀ ਪਿਆਸ ਤਿਸਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੭੩

ਪਿਆਰੀ, ਮਿੱਠੀ, ਠੰਢੀ ਤੇ ਸੁਹਾਵਣੀ ਗੁਲਾਬੀ ਰੁੱਤ ਹੈ। ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਬਰਖਾ ਪੈ ਕੇ ਹਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਏਸ ਰੁੱਤ ਨੂੰ ਭਿੰਨੀ-ਭਿੰਨੀ ਤੇ ਸੁਆਦਲੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਤੂਲ ਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਕਿਣਕੇ ਫੁੱਲ ਡਾਲੀਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੱਧਮ ਪਰ ਗੱਲਵਕੜੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਠੰਢੀ-ਠੰਢੀ ਪੌਣ ਰੁਮਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਨੀਲ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜਿਆ ਡਲੁਕਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਦਾ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਫੈਲਾਉ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਜੜਤ ਨਾਲ ਹੁਲਾਰੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਪਥਰੀਲੇ ਟਿੱਲੇ ਤੋਂ ਆਸਾ ਰਾਗ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਸੁਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਗ ਦੇ ਬੂਟੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਲ ਕਰਕੇ ਕਿਸ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਉਹ ਮਿਠਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕੰਨ ਸਾਰੀ ਸੁਰਤੀ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਲਯ ਵਿਚ ਜੁੜਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਐਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਐਉਂ ਮਲੁਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਉਤੇ ਕੋਈ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਤਰੰਗ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਤਾਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਮਲਤਾ ਤੇ ਨਰਮੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਨਣ ਵਾਲਾ ਮਨ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਕੋਮਲਤਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਆਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਵਾਜ਼ ਸਲੋਕ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਵੀ ਸੁਰ ਐਸੀ ਰਸ ਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਝੱਟ ਲਿਵ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਰ ਦੇ ਸਿਵਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉੱਚੀ ਤੇ ਠੰਢੀ ਆਸ ਜੀ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਕਿ ਜੋ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉੱਤਮ ਸਿਦਕ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਸਾਰੇ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਅਰ ਇਕ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਂਗੂੰ ਅਡੋਲਤਾ ਤੇ ਰਸ ਛਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਲਿਵ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪਿਆਰੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਖਿੱਚ ਉਸ ਟਿੱਲੇ ਦੇ ਉਪਰ ਬੇ-ਵਸਿਆ ਧਰੁੰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਡੌਲੀ ਹੋਈ ਸਿਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਰ ਇਕ

ਐਸੀ ਸੂਰਤ ਬੈਠੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਨੂਰ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਛੁਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੂਰਜ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ। ਵਧੀਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਚੁਭਵਾਂ ਘਬਰਾ ਵਾਲਾ ਤੱਤਾ ਨਹੀਂ, ਬਿਜਲੀ ਵਰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਚੰਚਲਤਾ ਤੇ ਕੜਕ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੈ, ਚਿੱਟਾ ਵਧੀਕ ਹੈ ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਧਿਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਚੰਦ ਜਿਹਾ ਦੁਧਵਾਨੀ ਹੈ ਪਰ ਮਸਤੀ ਤੇ ਲੈ ਨਿਰਾਲੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਚਾਨਣਾ ਉਸ ਸੂਰਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਦਾਲੇ ਉਮੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਜੀ ਧਰੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖਿੱਚਿਆਂ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਬਿਨਾਂ ਉਰੇ ਅਟਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀਦਾ। ਇਸ ਧੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਸੂਰਤ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਅਵਤਾਰ, ਇਕ ਅਚਰਜ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੇ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਤਰਬਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਲਾਹੀ ਸਾਜ਼ ਲਈ ਬੈਠਾ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੰਗ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਆਦ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਖ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਯਾ ਤਾਂ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਯਾ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੂੰਆਂ ਤਕ ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ ਇਕ ਸੁਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਲਟਾ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਥਾ ਨਿਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਉੱਠਣਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਐਸਾ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਨਿਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਲਾਗੇ ਪਿਆ ਬਲੌਰ ਗੁਲਾਬੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਦਰਸ਼ਨ, ਦਾ ਉਹ ਝਲਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਮਧੂ ਭਰੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਰਸੀਲੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਰ ਰਸ ਦਾ ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੱਪਰਾਂ ਤਕ ਭਾਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਰਸ ਨਾਲ ਭਾਰੇ ਨੈਣ ਨੂੰ ਅਧਿਮੀਟੇ ਕਰਕੇ ਪੁਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟੇਵੇਂ ਵੇਗ ਨਾਲ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਰਸ ਭਰੇ ਕੰਵਲ ਲੈਣ ਰਸ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਨਾਲ ਮਾਨੋ ਉਲਟਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਲਟਦੇ ਹੀ ਬਾਹਰ ਵਲੋਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਟਿਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਜੋ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸੁਹੱਪ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ ਬਾਹਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਕਿਣਕੇ-ਨੁਕਤੇ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਐਸਾ ਟਿਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਰਸ ਹੀ ਰਸ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਾਣੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂ ਰਸ ਦੇ ਸਾਗਰ ਤੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਰਸੀਆ ਹੋ ਗੁੰਮਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਰਸ, ਜੋ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤਕ ਅਸਰ ਕਰੇ, ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਂਦਾ ਤੇ ਥਹੁ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਥਾਂ ਬੈਠੇ ਸਾਂ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪਤਾ

ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇਂਦਾ ਕਿ ਕੀਹ-ਕੀਹ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕੌਤਕ ਵਰਤ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਮਹਾਂ ਰਸ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਾਲ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇ ਦੇਸ਼, ਥਾਉਂ ਦਾ ਥਹੁ ਖਿੱਤਾਂ ਤੇ ਕਾਰਣ, ਵਰਤੋਂ, ਹੋਣੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕਦ ਲੱਗਣ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਸੂਰਜ ਨੇ ਹੁਣ ਪੂਰਬ ਵਲੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਵੀਂ ਸੇਧ ਦੀਆਂ ਅਨੁਕੂਲ ਲਾਸਾਂ ਛੱਡੀਆਂ। ਇਹ ਕਿਰਨਾਂ ਕਿਹੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂਰ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕੈਸੀ ਪਿਆਰੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਤੱਕ ਲਿਆਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ; ਦੋ ਪਲ ਖੜੇ ਰਿਹਾ ਐਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੇਜ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੋ ਕੇ ਜੀ ਹੌਲਾ ਫੁੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਸੂਰਜ ਕਿਰਨਾਂ ਛੱਡਦਾ ਹੈ, ਇਧਰ ਉੱਚ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਨਾ ਕਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੈਵੀ ਸੂਰਤਾਂ ਦਾ ਅਡੋਲ ਬੈਠਿਆਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇਜਮਯ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਐਸੀ ਅਸਚਰਜ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਲੋਪ ਹੋ ਕੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਆਨੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਉ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਆਪ 'ਕਰਤਾਰ! ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਵਾਕ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਕ ਅਸਚਰਜ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਪੈਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਲ ਕੁ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ! **ਤੂੰ ਅਸਾਂ ਥੀਂ ਕੁਛ ਦਿਨ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਰਹੁ।** ਇਹ ਵਾਕ ਸਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਣੀਦਾਰ ਕਟਾਰੀ ਤੋਂ ਤਿੱਖੇ ਹੋ ਲੱਗੇ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਲਧਾਰਾ ਵਹਿ ਤੁਰੀ ਤੇ ਹੰਝੂ ਕੇਰ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ -

ਹੇ ਜੋਤ ਨਿਰੰਜਨੀ! ਮੈਂ ਮੁਢ ਤੋਂ ਭੱਲਾ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਮਿਰਾਸੀ, ਕਿਸੇ ਗੁਣ ਤੇ ਗੱਲ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਤੇ ਲੜ ਲਾਇਆ, ਆਪ ਹੀ ਨਿਵਾਜਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਰਖਿਆ, ਮੈਂ ਫੇਰ ਭੀ ਭੁੱਲਾ, ਪਰ ਤੂੰ ਸਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਮੈਂ ਪੈਰ-ਪੈਰ ਤੇ ਸਿਦਕ ਦੀ ਪੌੜੀਓਂ ਤਿਲਕਿਆ ਤੇ ਦੁੱਖ ਭੁੱਖ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਡਡਿਆਇਆ। ਹੇ ਆਪ ਪਸੀਜਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! ਹੇ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਦੇਖ ਕੇ ਸਚਖੰਡ ਤੋਂ ਆਪ ਆ ਕੇ ਤਾਰਣਹਾਰੇ ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ! ਹੇ ਸਦਾ ਮੇਲਣ ਵਾਲੇ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਦਾਤਿਆ! ਮੈਂ ਔਗੁਣਹਾਰ ਨੂੰ ਚਰਨੀਂ ਲਾਈ ਰੱਖ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਨਾ ਵਿਛੋੜ। ਕੋਈ ਗੁਣ ਪੱਲੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਖਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਹੀ ਉੱਕਾ ਸੱਖਣਾ। ਹੇ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆ! ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦਾਗ ਨਾ ਦੇਹ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋਗ ਹੀ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ, ਅਰ ਵਿਛੋੜਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਸਾਰਾ ਜੇ ਆਪਣੇ

ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾ ਵਿਛੋੜੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਬੈਕੁੰਠ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਰ ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ - ਜੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈਂ - ਨਹੀਂ ਵਿਛੋੜਨਾ ਲੋੜਦਾ, ਪਰ ਕੀਹ ਕਰੀਏ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਕੰਮ ਬੀ ਤਾਂ ਕਰਨੇ ਹੋਏ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਹੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਹੁਲਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ! ਆਪ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੁਛ ਨਾਂ ਕੁਆਂਗਾ, ਜੇ-ਜੇ ਕਰਸੋ ਵੇਖਾਂਗਾ, ਜੇ ਆਖੋਗੇ ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ, ਬਣ ਪਵੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੇ, ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਨਾ ਛੱਡੋ। ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤੇ! ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਠੀਕ ਤੇਰਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਔਗੁਣਹਾਰਾ ਤੇਰਾ ਹਾਂ, ਹੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ! ਜੇਹਾ ਕੇਹਾ ਤੇਰਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ - ਸੱਜਣਾ! ਅਸੀਂ ਤੈਥੋਂ ਵਿਛੋੜਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੋੜਦੇ, ਪਰ ਕਾਰਜ ਹੀ ਐਸਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵੇਧੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਝੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਜਾਇ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਜਾਣ ਕੇ ਸੱਜਣਾਂ ਏਸ ਅੱਗੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਿੱਚੀ ਨਿਵਾ ਦੇਣੀ ਹੀ ਲਾਭਵੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਜਦ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕਾਹਦਾ ਵਿਛੋੜਾ?

ਮਰਦਾਨਾ - ਸਤਿ ਬਚਨ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਜੀ! ਆਪ ਦੀ ਰਾਇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਹੈ। ਪਰ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨੀ ਜੀ! ਆਪ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਕੀਕੂੰ ਨਿਭੇਗਾ?

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਜਿਸ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ 'ਭੁੱਲ' ਆ ਰਲੇ, ਉਹ 'ਮਾਰੂ ਵਿਛੋੜਾ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਯਾਦ' ਰਹੇ ਉਹ ਜੀਉਂਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਲਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਯਾਦ ਵਾਲੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿਰਹਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਾਂਈਂ ਵਲੋਂ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਈਂ ਵਾਲੀ ਜਾਨ ਰੁਮਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੱਜਣਾਂ! ਸਾਂਈ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਤਾਂ ਸਦਾ ਮੰਗਲ ਹੀ ਮੰਗਲ ਹੈ। ਜਿਤਨਾ ਕਾਲ ਸਾਡਾ ਫੇਰ ਮੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਫੇਰ ਉਹ ਮਾਲਕ ਪਾਲਕ ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ ਤੇ ਰਹੇਗਾ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਹੇ ਬਿਰਦ ਪਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਬਰਸਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆਂ ਤੇ ਬੇਬੇ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਜੀ ਭਿਆਣੇ ਹੋ-ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਨੇ ਕੱਲ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬੇਬੇ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸਾਂ ਗੁਣ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਹੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ! ਆਪ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਬੇਬੇ ਜਦੋਂ ਯਾਦ ਕਰੇਗੀ, ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ ਤੇ ਆਪ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋ। ਬੇਬੇ ਦਾ ਕੋਮਲ ਹਿਰਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਰਾਗ ਕਰੇਗਾ। ਆਪ ਦਇਆ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੋ,

ਕੋਮਲ ਹੋ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਹੋ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਭਲੇ ਵੇਲੇ ਚੇਤਾ ਕਰਾਇਆ ਹਈ? ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਏਥੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ ਘੋਰ ਪਾਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਖੇਦ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਅੱਜ ਰਾਤ ਅਸਾਨੂੰ ਡਾਢੇ ਰੋਣ ਤੇ ਕੀਰਨਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਜਦ ਇਹ ਕੁਰਲਾਹਟ ਸੁਣਿਆਂ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਚੁਫੇਰੇ ਡਿੱਠਾ, ਕਿਤੇ ਜੀ ਸਾਂਈਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਫੇਰ ਨੈਣ ਮੀਟੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਹਾਵਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਤੂੰ ਵਾਰ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਹੰਝੂਆਂ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰਲਾਪ ਨੇ ਇਹ ਕਲੇਜਾ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਸੱਜਣਾਂ ਹੁਣ ਏਥੇ ਠਹਿਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਖ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸੁਖ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਬੇਬੇ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗੇ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਹੇ ਦਇਆ ਦੀ ਨਿਧਿ ਜੀ! ਏਸ ਬਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜੀਅ ਸਾਂਈ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰੋਣਹਾਰਾ ਕੌਣ ਹੈ?

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਦੇਖ -

ਹਰਣਾਂ ਬਾਜਾਂ ਤੈ ਸਿਕਦਾਰਾਂ ਏਨਾ ਪੜਿਆ ਨਾਉ ॥
ਫਾਂਧੀ ਲਗੀ ਜਾਤਿ ਫਹਾਇਨਿ ਅਗੈ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੮੮

ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਲੇਸ਼ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਵਿਚ ਪਏ ਖੇਦ ਝੱਲਦੇ ਹਨ। ਨਾਮੀ ਪੁਰਖ ਦਾ ਖੇਦ ਕਰਤਾਰ ਕਿਵੇਂ ਝੱਲੇ।

ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਓਦਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਤਕੜੇ ਰਹਿਣਾ, ਇਹ ਅਸੀਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਭੋਰਾ ਕੁ ਵਿਛੋੜੇ ਹੈ ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਪਿਆਰ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸੋਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਦਾਸ ਕਿਤ ਵਲ ਕਿਸ ਦਿਨ, ਕਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪ ਦੇ ਇਸ ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਡੀਕੇ?

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਖਸਮੇਂ ਘੁੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਹੈ। ਜਿਤ ਵਲ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਲੈ ਜਾਣ ਚਲਿਆ ਜਾਵੀਂ ਤੇ ਜਿਤ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਫੁਰੇ ਓਸ ਦਿਨ ਏਥੇ ਜਾਂ ਜਿਥੇ ਪੈਰ ਲੈ ਜਾਣ ਆ ਜਾਵੀਂ, ਆਪਣੀ ਮੱਤਿ ਵਿਚ ਨਾ ਰਲਾਵੀਂ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਆਪ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇਗਾ।

ਮਰਦਾਨਾ - ਸਤਿ ਬਚਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ! ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ! ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ!

ਮਰਦਾਨਾ - ਕਰਤਾਰ, ਕਰਤਾਰ, ਆਖਦਾ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਝੁਕਦਾ, ਫੇਰ-ਫੇਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ, ਨੈਣਾਂ ਤੋਂ ਛਹਿਬਰ

ਲਾਉਂਦਾ, ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੀਂ ਮੁਖ ਸਤਿਗੁਰ ਵੱਲ ਸਨਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਟਿੱਬੀ ਜੇਹੀ ਤੋਂ ਉਤਰਦਾ ਕਿਧਰੇ ਬਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਲਾਮੀ

ਇਹੁ ਤਨੁ ਵੇਚੀ ਬੈ ਕਰੀ ਜੇ ਕੋ ਲਏ ਵਿਕਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਕੰਮਿ ਨ ਆਵਈ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਨਾਹੀ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੨੩੦

ਜਾਂ ਮਰਦਾਨਾ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੱਦਲ ਛਾ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਜੋ ਚਾਨਣਾ ਝੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਪ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਚਿਹਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਮਰਾ ਕੁਛ ਗੱਭਰੂ ਜੇਹੀ ਦਿੱਸਣ ਲਗ ਪਈ। ਐਉਂ ਜਾਪੇ ਕੋਈ ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ, ਸਿੱਧਾ, ਸਾਫ, ਸੁਹਣਾ ਤੇ ਚੰਗੇ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਜੁਆਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਡੀਲ ਸੁਡੋਲ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਤਕੜਾ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਾਜ ਸਿਪਾਹੀ-ਗੀਰੀ ਸੁਹਣੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਹਣਾ ਸੂਰਮਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਰੰਗ ਰੂਪ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਲੁਕਾ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਬੈਠ ਰਹੇ, ਕੁਛ ਬੂੰਦਾਂ ਬਾਂਦੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਏਤਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਰੁਹੇਲਾ ਪਠਾਣ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਆ ਨਿਕਲਿਆ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਨੇਹਰ ਕੇ ਡਿੱਠੋਸੁ ਕਿ ਕੌਣ ਇਕੱਲਾ ਸਿਲ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਓਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੇ ਭੈ ਖਾਧਾ ਤੇ ਇਕ ਝਰਨਾਟ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੀ। ਫੇਰ ਘੋੜਾ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਉਰੇ ਲਿਆਇਆ, ਪਰ ਡਰਦਾ-ਡਰਦਾ, ਜਦ ਡੀਲ ਨੁਹਾਰ ਤੱਕੀ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਭੈ ਉਪਜਿਆ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਦੋਂ ਉੱਚੀ ਦਿਤੀ ਬੋਲਿਆ, ਜੀ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਪਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਭਾਰ ਹਰਨ ਵਾਲੇ ਕੌਤਕਹਾਰ ਜੀ ਚੁੱਪ ਰਹੇ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਪਛਾਣਿਆਂ ਕਿ ਕੋਈ ਰਾਹ ਗੁਆਚਾ ਮੁਸਾਫਰ ਹੈ, ਤਕੜਾ ਜੁਆਨ ਹੈ ਜੇ ਫੜ ਲਿਚੱਲੀਏ ਤਾਂ 'ਗੁਲਾਮ' ਚੰਗਾ ਬਣੇਗਾ।

ਹੇ ਕਰਤਾਰ! ਇਸ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਕੇਡੇ ਕਾਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਾਪ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਕੈਸੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਤੇ ਤੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦੇ। ਕੈਸਾ ਕਾਲਾ ਦਿਲ ਹੈ ਜੋ ਜਗਤ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਹਾਰੇ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੋਚ ਸੋਚਦਾ ਹੈ? ਕਿਆ ਐਸਾ ਦਿਲ ਦਗਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ? ਪਰ ਹੇ ਕਰਤੇ ਕਰਤਾਰ! ਤੂੰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਦਾਤ ਕਦ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਖੋਂਹਦਾ ਹੈਂ? ਆਪਣੀ ਏਸ ਅਕਲ ਤੇ ਅਕਲ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚਾਹੇ ਦੇਵਤਾ ਬਣੇ ਚਾਹੇ ਪਾਪੀ।

ਹਿਰਦਾ ਕੰਬਦਾ ਹੈ, ਕਲੇਜਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਸੋਚ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਬਾਉਲੀ ਹੋ ਕੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਹਾਇ! ਐਸੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੋਮੇ ਜਗਤ ਰੱਖਯਕ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਏ? ਪਰ ਧੰਨ ਉਹ ਕੋਮਲ ਦਿਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਕੈਦਾਂ ਤੇ ਚੱਕੀਆਂ ਝੱਲੀਆਂ, ਹੋਰ ਕੌਣ ਐਸਾ ਪਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਔਹ ਦੇਖੋ ਦੁਸ਼ਟ ਰੁਹੇਲੇ ਨੇ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪਿਆਰ ਪੁੰਨ ਦੀ ਵੀਣੀ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਟੁਰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੋਲਾ ਹੈਂ, ਖਬਰਦਾਰ!

ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਪਲਟਦਾ, ਕੋਈ ਬਦਲੀ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਛਾਉਂਦੀ, ਉਸੇ ਜੁੜੇ ਤੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਟੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਪ ਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਕੈਦੀ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨੀ ਨੂੰ ਮਗਰ ਲਾ ਕੇ ਲੈ ਟੁਰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਓਹ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਟੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਡੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਕੌਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਿਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਤਨ ਨੂੰ ਬੈ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਤਕਹਾਰ ਦੇ ਕੌਤਕ! ਪਾਪੀ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ 'ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਪੁੰਨ' ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਗੰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹਕੀਮ ਰੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੁਹੇਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸਚਰਜ ਹੋਈ, ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਤਕੜਾ ਜੁਆਨ ਹੈ, ਕਿਥੋਂ ਫੜ ਲਿਆਇਆ ਹੈਂ?

ਰੁਹੇਲਾ - ਬੀਵੀ! ਇਸ ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਢੇਰ ਮੁੱਲ ਮਿਲੇਗਾ, ਅੱਜ ਭਲਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਬੀਵੀ - ਖਾਂ ਜੀ! ਏਸਨੂੰ ਵੇਚੋ ਨਹੀਂ, ਘਰ ਰੱਖੋ, ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕੈਸਾ ਸੁਹਣਾ ਹੈ, ਇਹਦੀ ਮਾਂ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਫਾਹੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏਗੀ? ਏਸ ਦੀ ਭੈਣ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀ ਨੂੰ ਗਸ਼ਾਂ ਨਾ ਪੈਣਗੀਆਂ? ਏਸ ਦੀ ਨਾਰ ਕੀਰਨੇ ਕਰਦੀ ਮਰ ਹੀ ਨਾ ਜਾਏਗੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇਹ ਇਹ ਹੀਰਾ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀਰਾ ਕਣੀਆਂ ਨਾ ਚੱਟ ਜਾਣਗੇ? ਏਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਏਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਪਾਸ ਅਪੜਾਈਏ ਤੇ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰੀਏ।

ਰੁਹੇਲਾ - ਹਸ਼ਤ ਮੂਰਖ! ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਏਸ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਅਰਾਕੀ ਘੋੜੇ ਮਿਲਣਗੇ! ਤੂੰ ਕਾਇਰ ਤਰਸ ਵਾਲੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋ ਗਈ?

ਬੀਵੀ - ਭਲਾ ਨਾ ਸਹੀ, ਪਰ ਵੇਚ ਨਾ। ਵੇਖੋ ਖਾਂ ਕੇਹੇ ਕੂਲੇ-ਕੂਲੇ ਹੱਥ ਹਨ, ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਖਬਰੇ ਕਿੰਨਾਂ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਉਣਗੇ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਰੱਖੋ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਬਣਾ ਲਵੋ।

ਰੁਹੇਲਾ - ਚੁੱਪ ਮੂਰਖ, ਏਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਚਣਾ ਹੈ ਤੇ ਘੋੜੇ ਲੈਣੇ ਹਨ।

ਅਗਲੇ ਭਲਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਆਣ ਉਤਰਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰ ਸਹਿ-ਸਹਿ ਕੇ ਸੁਆਦ ਚੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭੁਮ ਰੰਗਾਵਲੀ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਵਿਸੂਲਾ ਬਾਗ ਕਿੱਕੂ ਬਣਾ ਧਰਿਆ ਹੈ, ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਹਣੇ ਬਾਗ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਆ ਜੁੜੀ, ਸਾਰੇ ਏਧਰ ਹੀ ਤੱਕਣ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਪਵੇ, ਅਖੀਰ ਦੋ ਅਰਾਕੀ ਘੋੜੇ ਮੁੱਲ ਪਿਆ ਤਾਂ ਰੁਹੇਲਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਟੁਰਨ ਵਾਲੀ ਪਿਆਰੀ ਜੋਤਿ, ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਪਰਮ ਮੂਰਤੀ ਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਜੇਠਾ ਫਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅੱਜ-

ਮੁਲ ਖਰੀਦੀ ਲਾਲਾ ਗੋਲਾ ਮੇਰਾ ਨਾਉ ਸਭਾਗਾ ॥

ਅੰਗ- ੯੯੧

ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੋਲਾ ਹੋ ਟੁਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ 'ਆਪ ਵਿਚਾਈ' ਨੂੰ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਵਰਤ ਕੇ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਲੇਜਾ ਬੰਮੂ ਲੈਣਾ। ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਵਿਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਐਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਉਹ ਰੋਹੇਲਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਓਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚਾਵਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਰੁਹੇਲਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ, ਦੋਇ ਘੋੜੇ ਵੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੂਰਯੋਦੈ ਵਿਚ ਐਦਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

ਤਿਹ ਤਾਰਨ ਹਿਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ।

ਚਲੇ ਬਿਕਨ ਤਬ ਸੰਗ ਪਠਾਨਾ।

ਏਕ ਮੁਗਲ ਸੋ ਮੋਲ ਚੁਕਾਵਾ।

ਦੇ ਘੋੜੇ ਲੈ ਘਰ ਮੈਂ ਆਵਾ।

ਆਹ ਪਿਆਰਿਓ! ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਹਰਨ ਖਾਤਰ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਜਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚਵਾ ਦਿਤਾ ਜੇ। ਕੌਣ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਐਤਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਲਈ ਆਪ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਬੰਦੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਆਪ ਬੰਦੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਇਕ ਰੋਮ ਦੇ ਤੁੱਲ ਕ੍ਰੋੜ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨਹੀਂ ਤੁਲਦਾ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਦੋ ਘੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਕਦਾ ਹੈ।

ਚਲਦਾ.....।'

ਨਾਮ-ਜਪ-ਸਿਮਰਨ: ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਸਤੰਬਰ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-49)

ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ

ਐਸਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਾਤੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਸਫਾਤੀ ਨਾਮ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਾਚਕ ਪਦ 'ਸਤਿ' ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਫਾਤੀ ਨਾਮ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਾਤ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਿਫਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ 'ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ' ਕਰ ਕੇ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸਾ ਹੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ-

ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ॥ ਅੰਗ- ੫

ਪ੍ਰਮਾਤਮ-ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਸੰਖ ਨਾਵਾਂ, ਅਸੰਖ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ। ਸਿਫਤਿ-ਸਲਾਹ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਜਿਸ ਨੇ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ॥

ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ॥ ਅੰਗ - ੫

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਸੰਖ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿਫਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ -

ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ ਕਹਣਿ ਨ ਅੰਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੫

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ, ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਫਤਾਂ ਦੀ ਬਖਾਨ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਿਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ-ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਹਿਮਾਨ, ਰਹੀਮ, ਰਾਜਕ, ਵਲੀ, ਮਲਿਕ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ), ਨੂਰ, ਕਰੀਮ, ਕਾਦਿਰ, ਕਾਇਮ, ਖਾਲਕ, ਗਨੀ, ਸਲਾਮ, ਹਾਕਮ, ਹੱਕ ਹਲੀਮ, ਹਾਫਿਜ਼, ਕਬੀਰ, ਅਵਲ, ਆਖਿਰ, ਆਦਲ (ਇਨਸਾਫ) ਮਿਹਰਵਾਨ, ਸਾਹਿਬ, ਖਸਮ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ (7, 169) ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ

ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੁਰਾਨ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਫਾਤੀ ਨਾਵ ਲੈਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਹੈ, ਗੈਰ-ਇਸਲਾਮੀ ਨਾਉ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੂ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੈਦਿਕ, ਵੈਸ਼ਨਵ ਅਤੇ ਯੋਗੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਇਕ ਰੱਬ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ 'ਰਾਮ' ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਭ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਰਾਮ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ) ਹੈ -

ਰਮਤ ਰਾਮ ਘਟ ਘਟ ਆਧਾਰ।

ਅੰਗ- ੯੮੭

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਗੋਪਾਲ, ਗੁਸਾਂਈ, ਮਾਧੋ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼, ਵਾਸੂਦੇਵ, ਨਰਹਰ, ਨਾਰਾਇਣ ਆਦਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਫਾਤੀ ਨਾਮ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ' ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਲਾਹ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ, ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਵ-ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਣਾ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੈ। 'ਜੈਸਾ ਸੇਵੇ ਤੈਸੇ ਹੋਇ' ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮ-ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਉਹ ਗੁਣ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆ ਜਾਣ। 'ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ' ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ' ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਕਾਲ-ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭਟਕਦਾ। ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਛਾਣ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਠ-ਬੋਲੜਾ ਹੈ, ਕੌੜਾ ਬੋਲਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਅਉਗਣ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰਦਾ। ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਅਤੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੈ, ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੈ-

ਮਿਠ ਬੋਲੜਾ ਜੀ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥
 ਹਉ ਸੰਮਲਿ ਥਕੀ ਜੀ ਓਹੁ ਕਦੇ ਨ ਬੋਲੈ ਕਉਰਾ ॥
 ਕਉੜਾ ਬੋਲਿ ਨ ਜਾਨੈ ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਨੈ
 ਅਉਗਣੁ ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰੈ ॥
 ਪਤਿਤ ਪਾਵਨੁ ਹਰਿ ਬਿਰਦੁ ਸਦਾਏ
 ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਨਹੀ ਭੰਨੈ ਘਾਲੇ ॥
 ਘਟ ਘਟ ਵਾਸੀ ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਨੇਰੈ ਹੀ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥
 ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਸਦਾ ਸਰਣਾਗਤਿ
 ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਜਣੁ ਮੇਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੭੮੪

ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵੀ ਮਿੱਠ-ਬੋਲੜਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਅਉਗਣ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਹ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸੰਜਮ ਹੈ। ਜੇ ਦਿਲੋਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਣ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਣਗੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਬਰ ਜਾਂ ਈਰਖਾਲੂ ਜਾਂ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਪੁਰਖ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਿਹਰਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਾਧਣ ਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜਨ ਦੀ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ -

ਮਿਹਰਵਾਨੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ ॥
 ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਮਿਹਰਵਾਨੁ ॥
 ਜੀਅ ਸਗਲ ਕਉ ਦੇਇ ਦਾਨੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਤੁ ਕਾਹੇ ਡੋਲਹਿ ਪ੍ਰਾਣੀਆ ਤੁਧੁ ਰਾਖੈਗਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥
 ਜਿਨਿ ਪੈਦਾਇਸਿ ਤੂ ਕੀਆ ਸੋਈ ਦੇਇ ਆਧਾਰੁ ॥ ੧ ॥
 ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਮੇਦਨੀ ਸੋਈ ਕਰਦਾ ਸਾਰ ॥
 ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਲਕੁ ਦਿਲਾ ਕਾ ਸਚਾ ਪਰਵਦਗਾਰੁ ॥ ੨ ॥
 ਕਦਰਤਿ ਕੀਮ ਨ ਜਾਣੀਐ ਵਡਾ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥
 ਕਰਿ ਬੰਦੇ ਤੂ ਬੰਦਗੀ ਜਿਚਰੁ ਘਟ ਮਹਿ ਸਾਹੁ ॥ ੩ ॥
 ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਅਕਥੁ ਅਗੋਚਰੁ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਤੇਰੀ ਰਾਸਿ ॥
 ਰਹਮ ਤੇਰੀ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ
 ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ੪ ॥ ੩ ॥ ਅੰਗ- ੭੨੪

ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਜੋ ਫਲ ਦਸੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਘਟਾ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਦਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀਏ -

ਉਠਤ ਸੁਖੀਆ ਬੈਠਤ ਸੁਖੀਆ ॥
 ਭਉ ਨਹੀ ਲਾਗੈ ਜਾਂ ਐਸੇ ਬੁਝੀਆ ॥ ੧ ॥
 ਰਾਖਾ ਏਕੁ ਹਮਾਰਾ ਸੁਆਮੀ ॥
 ਸਗਲ ਘਟਾ ਕਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸੋਇ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਗਿ ਅਚਿੰਤਾ ॥
 ਜਹ ਕਹਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਤੂੰ ਵਰਤੰਤਾ ॥ ੨ ॥

ਘਰਿ ਸੁਖਿ ਵਸਿਆ ਬਾਹਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਮੰਤੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੩੬

ਕੀ ਅਸੀਂ ਉਠਦਿਆਂ ਬੈਠਦਿਆਂ ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਜਾਗਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਘਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ, ਅੰਦਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ-ਮੰਤਰ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਠਦਿਆਂ ਬੈਠਦਿਆਂ, ਸੌਂਦਿਆਂ-ਜਾਗਦਿਆਂ ਘਰ ਬਾਹਰ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ, ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।

ਮਨ, ਬਚ, ਕ੍ਰਮ, ਪ੍ਰਭ ਏਕੁ ਧਿਆਏ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕੇਵਲ ਮੂੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੋੜਾ-ਰਟਣੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਰੀਵਰਤਨ ਹੈ, ਮਨਮੁਖ ਤੋਂ ਗੁਰੂ-ਮੁਖ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ 'ਹਉ-ਆਸਰਤ' ਤੋਂ ਨਾਮ-ਆਸਰਤ ਵਿਚ ਬਦਲਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਕਰਕੇ, ਬਚਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਕਰਕੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਦੀ ਹਰੇਕ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਨ ਸਹਿਜਮਈ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਜੀਵਨ ਪਰੀਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇ, ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਘਟੇ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋਣ, ਸਾਧ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਨਿਤ ਨਾਮ ਜਪੀਏ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਈਏ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਜਮ ਦੀ ਫਾਹੀ ਖਤਮ ਹੋਵੇ, ਰੋਗਾਂ ਦਾ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਸਰ ਖਤਮ ਹੋਵੇ, ਪੰਜ ਠੱਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਮਨ ਕਰਕੇ, ਬਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ -

ਮਿਥਨ ਮੋਹ ਅਗਨਿ ਸੋਕ ਸਾਗਰ ॥
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਉਧਰੁ ਹਰਿ ਨਾਗਰ ॥ ੧ ॥
 ਚਰਣ ਕਮਲ ਸਰਣਾਇ ਨਰਾਇਣ ॥
 ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗਤ ਪਰਾਇਣ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਅਨਾਥਾ ਨਾਥ ਭਗਤ ਭੈ ਮੇਟਨ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਿ ਜਮਦੂਤ ਨ ਭੇਟਨ ॥ ੨ ॥
 ਜੀਵਨ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਦਇਆਲਾ ॥
 ਰਵਣ ਗੁਣਾ ਕਟੀਐ ਜਮ ਜਾਲਾ ॥ ੩ ॥
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਰਸਨ ਨਿਤ ਜਾਪੈ ॥
 ਰੋਗ ਰੂਪ ਮਾਇਆ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥ ੪ ॥
 ਜਪਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗੀ ਸਭਿ ਤਾਰੇ ॥
 ਪੋਹਤ ਨਾਹੀ ਪੰਚ ਬਟਵਾਰੇ ॥ ੫ ॥
 ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੁ ਧਿਆਏ ॥

ਸਰਬ ਫਲਾ ਸੋਈ ਜਨੁ ਪਾਏ ॥ ੬ ॥
 ਧਾਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਅਪਨਾ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਨਾ ॥
 ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਭਗਤਿ ਰਸੁ ਦੀਨਾ ॥ ੭ ॥
 ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ ॥
 ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੦

ਮਨ ਕਰਕੇ, ਬਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਆਧੀਆਂ ਬਿਆਧੀਆਂ ਮੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ -

ਸਾਂਤਿ ਭਈ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦਿ ਪਾਈ ॥
 ਤਾਪ ਪਾਪ ਬਿਨਸੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨਿਤ ਰਸਨ ਬਖਾਨ ॥
 ਬਿਨਸੇ ਰੋਗ ਭਏ ਕਲਿਆਨ ॥ ੧ ॥
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਣ ਅਗਮ ਬੀਚਾਰ ॥
 ਸਾਧੂ ਸੰਗਮਿ ਹੈ ਨਿਸਤਾਰ ॥ ੨ ॥
 ਨਿਰਮਲ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਨਿਤ ਨੀਤ ॥
 ਗਈ ਬਿਆਧਿ ਉਬਰੇ ਜਨ ਮੀਤ ॥ ੩ ॥
 ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਧਿਆਈ ॥
 ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ॥ ੪ ॥ ਅੰਗ- ੨੦੦

'ਚਲਦਾ....!'

(ਪੰਨਾ 42 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹਰਿ ਵਰੁ ਨਾਰਿ ਸੁਹਾਵਣੀ
 ਮੈ ਭਾਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ॥

ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵਰੁ=ਪਤੀ ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਮਹਾਤਮਾ ਰੂਪ ਨਾਰਿ=ਇਸਤਰੀਆਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁਹਾਵਣੀ=ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਚਾਹਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਸੋਇ=ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾ ਜਾਵਾਂ ਅਥਵਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਵੈ=ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਤਾਂ ਦਸਦੇ ਹਨ -

ਨਾਨਕ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵੜਾ
 ਨਾ ਵੇਛੋੜਾ ਹੋਇ॥੮॥੫॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਿਲਾਵੜਾ=ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਵੇਛੋੜਾ=ਵਿਜੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵ ਫਿਰ ਇਹ ਜੀਵ ਕਦੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਸਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

(ਪੰਨਾ 39 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਖੇਂ ਪੰਜ ਸੂਰਬੀਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸੰਗੇ ਸ਼ਾਹ, ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ, ਜੀਤ ਮੱਲ, ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਤੇ ਮਾਹਰੀ ਚੰਦ, ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ 'ਗੁਰੂ ਜੀ' ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਹਰ ਔਕੜ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਤੇ ਬੀਰ ਰਸ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਕ ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਵਾਂਗ ਯੋਧੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਜੀਤ ਮੱਲ ਤੇ ਸੰਗੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ 'ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਾਹਿਬ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਗੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਬਖਸ਼ਿਆ।

ਤਹਾਂ ਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੋਪੇ॥

ਪੰਚੈ ਬੀਰ ਪ੍ਰਥੀ ਪਾਇ ਰੋਪੇ॥

ਹੱਠੀ ਜੀਤ ਮੰਝ ਸੁੰਗਾਜੀ ਸੁਲਾਬੰ॥

ਰਣੇ ਦੇਖੀਐ ਰੰਗ ਰੁਪੇ ਸ਼ਹਾਬੰ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਭੱਟ ਵਹੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਸਿੰਧੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਨਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: 'ਸੰਗੇ ਸ਼ਾਹ, ਜੀਤ ਮੱਲ ਬੇਟੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਕੇ, ਪੋਤਰੇ ਧਰਮ ਚੰਦ ਕੇ ਗੋਤਰੇ ਖੱਤਰੀ ਸੰਬਤ ਸਤਰਾਂ ਸੌ ਪੰਜਤਾਲੀ ਅਸੂਨ ਮਾਸ ਦੀ ਅਠਾਰਾਂ ਸੀ ਮੰਗਲਵਾਰ ਕੇ ਦਿੰਹੁ ਭਗਾਣੀ ਪਰਗਣਾਂ ਪਾਂਵਟਾ ਕੇ ਮਲਾਨ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਨਜਾਬਤ ਖਾਂ ਆਦਿ ਕੋ ਮਾਰ ਕਰ ਆਨ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਪਾਈਆਂ'।

ਸੋ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਿਆਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਟਾਨ-ਕੋਟਿ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ (ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ)

ਵਾਸਿਲਾਨਿ ਹੱਕ ਚੁਨੀਂ ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਅੰਦ
ਬੰਦਾ ਹਾ ਦਰ ਬੰਦਗੀ ਆਸੂਦਾ ਅੰਦ॥

ਰੱਬ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਉਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ
ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੌਖੇ ਅਤੇ
ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਹਿਬੀ ਬਾਸ਼ਦ ਮੁਸੱਲਮ ਸ਼ਾਹ ਰਾ
ਕੁਰਨਸ਼ਿ ਮਨ ਸਾਲਿਕਿ ਈਂ ਰਾਹ ਰਾ॥

ਉਸ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ
ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮੰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਪਾਂਧੀ ਨੂੰ
ਮੇਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਸਾਲਿਕਿ ਈਂ ਰਾਹ ਬਮੰਜ਼ਲ ਰਾਹ ਯਾਫ਼ਤ
ਹਾਸਿਲਿ ਉਮਰਿ ਦਿਲ ਆਗਾਹ ਯਾਫ਼ਤ॥

ਇਸ ਰਾਹ ਦਾ ਮੁਸਾਫਿਰ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਤੇ ਪੁੱਜ
ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਉਮਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ
ਵਾਕਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੰਦਾ-ਹਾ ਰਾ ਬੰਦਗੀ ਦਰਕਾਰ ਹਸਤ
ਜਾਮਿ ਸ਼ੋਕਿ ਬੰਦਗੀ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹਸਤ॥

ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਹੀ
ਲੋੜ ਹੈ, ਰੱਬ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਸਦਾ
ਛਲਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਬੀ ਜ਼ੋਬਦ ਖੁਦਾਇ ਪਾਕ ਰਾ
ਆਂ ਕਿ ਜ਼ੀਨਤ ਦਾਦ ਮੁਸ਼ਤਿ ਖ਼ਾਕ ਰਾ॥

ਉਸ ਸੱਚੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਲਕੀ ਸ਼ੋਭਦੀ
ਹੈ, ਉਸ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੁੱਠ
ਨੂੰ ਰੌਣਕ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ।

ਸ਼ੋਕ ਅਜ਼ ਯਾਦਿ ਹੱਕਸ਼ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਕਰਦ
ਸਰ ਫਰਾਜ਼ੋ ਸਾਹਿਬਿ ਹਰ ਰਾਜ਼ ਕਰਦ॥

ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇ ਚਾਉ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ
ਬਖਸ਼ੀ, ਰੱਬ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ
ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭੇਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕੀਤਾ।

ਮੁਸ਼ਤਿ ਖ਼ਾਕ ਅਜ਼ ਯਾਦਿ ਹੱਕ ਰੋਨਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ
ਬਸਕਿ ਦਰ ਦਿਲ ਸ਼ੋਕਿ ਯਾਦਿ ਹੱਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ॥

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਨਾਲ ਚਮਕ ਉਠੀ,

ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਚਾਉ ਠਾਠਾਂ
ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਐ ਜ਼ਹੇ ਕਾਦਰ ਕਿ ਅਜ਼ ਯੱਕ ਕਤਰਾ ਆਬ
ਖ਼ਾਕ ਰਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕੁਨਦ ਚੁੰ ਆਫ਼ਤਾਬ॥

ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਈਏ ਉਸ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ ਕਾਦਰ ਤੋਂ,
ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਕ ਕਤਰੇ ਤੋਂ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ
ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਚਮਕਾ ਦਿਤਾ।

ਐ ਜ਼ਹੇ ਖ਼ਾਕੇ ਕਿ ਨੂਰ-ਅਫ਼ਰੋਜ਼ ਸੁਦ,
ਈਂ ਸਆਦਤ ਹਾ ਨਸੀਬ ਅੰਦੋਜ਼ ਸੁਦ॥

ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਈਏ, ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ, ਜਿਹੜੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ।

ਐ ਜ਼ਹੇ ਕੁਦਰਤ ਕਿ ਹੱਕ ਬਾਰ ਆਵੁਰਦ
ਮੁਸ਼ਤਿ ਖ਼ਾਕੀ ਰਾ ਬਗ਼ਫ਼ਤਾਰ ਆਵੁਰਦ॥

ਵਾਹ-ਵਾਹ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਸੱਚ ਦਾ
ਫਲ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਮਿੱਟੀ
ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ।

ਹਾਸਲਿ ਈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਯਾਦਿ ਖੁਦਾ-ਸਤ
ਐ ਜ਼ਹੇ ਕਸ਼ਮੇ ਕਿ ਬਰ ਹੱਕ ਮੁਬਤਲਾ-ਸਤ॥

ਰੱਬ ਦੀ ਯਾਦ ਹੀ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ,
ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਈਏ ਉਸ ਅੱਖ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਸੱਚੇ ਤੇ ਮੋਹਿਤ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਐ ਜ਼ਹੇ ਦਿਲ ਕਿ ਅੰਦਰਸ਼ ਸ਼ੋਕਸ਼ ਬਵਦ
ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਸਾਹਿਬਿ ਜ਼ੋਕਸ਼ ਬਵਦ॥

ਕਿੱਡਾ ਸੁਭਾਗਾ ਹੈ ਉਹ ਦਿਲ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਰੱਬ ਦਾ ਚਾਉ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਉਹ ਰੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ
ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਂ ਜ਼ਹੇ ਸਰ ਕੂ ਬਰਾਹਿਸ਼ ਦਰ ਸਜੁਦ
ਹਮ ਚੂ ਚੋਗਾਂ ਗੁਏ ਸ਼ੋਕਸ਼ ਦਰ ਰਬੂਦ॥

ਸੁਭਾਗਾ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸੱਚ ਦੇ
ਰਾਹ ਤੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜੋ ਖੁੰਡੀ ਵਾਂਗ ਚਾਉ ਦੀ
ਗੋਂਦ ਨੂੰ ਲੈ ਭੱਜਿਆ।

ਐ ਜ਼ਹੇ ਦਸਤੇ ਕਿ ਵਸਫ਼ਸ਼ ਉ ਨਵਿਸ਼ਤ

ਐ ਜ਼ਹੇ ਪਾਏ ਕੂ ਦਰ ਕੂਇਸ਼ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ॥
 ਸੁਭਾਗੇ ਹਨ ਉਹ ਹੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤ
 ਸਲਾਘਾ ਲਿਖੀ, ਸੁਭਾਗੇ ਹਨ ਉਹ ਪੈਰ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ
 ਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੇ।

ਆਂ ਜ਼ਬਾਨੇ ਬਿਹ ਕਿ ਜ਼ਿਕਰਿ ਉ ਕੁਨਦ
 ਖ਼ਾਤਰੇ ਆਂ ਬਿਜ ਕਿ ਫ਼ਿਕਰਿ ਉ ਕੁਨਦ॥
 ਭਲੀ ਹੈ ਉਹ ਜੀਭ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੀ
 ਹੈ, ਭਲਾ ਹੈ ਉਹ ਹਿਰਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ
 ਹੈ।

ਦਰ ਹਮਾ ਉਜ਼ਵੇ ਕਿ ਉ ਅੰਦਰ ਤਨਸਤ
 ਸ਼ੋਕਿ ਉ ਅੰਦਰ ਸਰਿ ਮਰਦੇ ਜ਼ਨ ਅਸਤ॥
 ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਵਿਚ ਉਹ ਵਸਦਾ
 ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਧੁਨ ਹਰ ਨਰ ਨਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰ
 ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਆਰਜ਼ੁਏ ਜੁਮਲਾ ਸ਼ੁਇ ਉ ਬਵਦ
 ਸ਼ੋਕਿ ਉ ਆਗੁਸ਼ਤਾ ਦਰ ਹਰ ਮੁ ਬਵਦ॥
 ਸਾਰੀਆਂ ਖ਼ਾਹਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਉਸ ਸੱਚੇ ਵਲ
 ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਚਾਉ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ
 ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗਰ ਤੂ ਖ਼ਾਹੀ ਸਾਹਿਬਿ ਇਰਫ਼ਾਂ ਸ਼ਵੀ
 ਜਾਂ ਬ-ਜਾਨਾਂ ਦਿਹ ਕਿ ਤਾ ਜਾਨਾਂ ਸ਼ਵੀਵ
 ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮਾਲਕ
 ਹੋ ਜਾਣੇ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਉਸ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੋਂ ਵਾਰ
 ਦੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇਂ।

ਹਰਚਿ ਦਾਰੀ ਕੁਨ ਹਮਾ ਕੁਰਬਾਨਿ ਉ
 ਰੇਜ਼ਾ-ਚੀਨੀ ਕੁਨ ਦਮੇ ਅਜ਼ ਖਾਨਿ ਉ॥
 ਜੇ ਕੁਝ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਸ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੋਂ
 ਵਾਰ ਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਰਖ਼ਾਨ ਤੋਂ ਪਲ ਭਰ ਲਈ
 ਟੁਕੜੇ ਚੁਣ।

ਸ਼ੋਕਿ ਇਰਫ਼ਾਨਸ਼ ਅਗਰ ਕਾਮਿਲ ਬਵਦ
 ਗੌਹਰਿ ਮਕਸੂਦਿ ਤੂ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ॥
 ਉਸ ਦੇ ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜੋ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਚਾਹ
 ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਅਵੱਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ।
 ਤੂ ਹਮ ਅਜ਼ ਈ ਉਮਰ ਯਾਬੀ ਬਹਿਰਾਇ
 ਮਿਹਰਿ ਇਰਫ਼ਾਨਸ਼ ਚੂ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਜ਼ਰਾਇ॥

ਜਦ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਨੂਰ ਦਾ
 ਇਕ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਉਮਰ ਦਾ ਫਲ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨਾਮਿ ਤੂ ਅੰਦਰ ਜਹਾਂ ਗਰਦਦ ਬੁਲੰਦ
 ਸ਼ੋਕਿ ਇਰਫ਼ਾਨਤ ਕੁਨਦ ਬਸ ਅਰਜ਼ਮੰਦ॥

ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋ
 ਜਾਵੇਗਾ, ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਤੈਨੂੰ ਹਰ-ਮਨ-ਪਿਆਰਾ
 ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸ਼ੋਕਿ ਇਰਫ਼ਾਨਿਸ਼ ਕਸੇ ਰਾ ਦਸਤਦਾਦ
 ਕਜ਼ ਕੁਲੀਦਸ਼ ਕੁਫ਼ਲਿ ਦਿਲਹਾ ਰਾ ਕੁਸ਼ਾਦ॥
 ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਉ ਪੈਦਾ ਹੋ
 ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਨਾਲ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜੰਦਰੇ ਖੁਲ੍ਹ
 ਗਏ।

ਕੁਫ਼ਲ ਰਾ ਬਿਕੁਸ਼ਾ ਵਾ ਮਾਲਿ ਬੇਕਰਾਂ
 ਦਰ ਕਫ਼ਿ ਖ਼ੁਦ ਆਰ ਅਜ਼ ਗੰਜਿ ਨਿਹਾਂ॥
 ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਜੰਦਰੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਅਤੇ
 ਇਸ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਅਨੰਤ ਧੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ।
 ਕੰਦਰਾਂ ਲਾਲੋ ਗੁਹਰ ਬਿਸੀਆਰ ਹਸਤ
 ਅਜ਼ ਮਤਾਇ ਲੁਲੂਏ ਸ਼ਹਿਵਾਰ ਹਸਤ॥
 ਉਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਲਾਲ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰ ਹਨ, ਤੇਰੇ
 ਮਾਲ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਮੋਤੀ ਹਨ।

ਹਰ ਚਿਹ ਮੀਖਾਹੀ ਜ਼ਿ ਗੰਜਿ ਬੇਸ਼ਮਾਰ
 ਆਇਦਤ ਦਰ ਦਸਤ ਐ ਆਲੀ ਤਬਾਰ॥
 ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਤੂੰ ਫਿਰ ਚਾਹੇਂਗਾ, ਹੇ ਵੱਡੇ ਮਰਤਬੇ
 ਵਾਲੇ, ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਬਿਅੰਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ
 ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਸ ਬਖ਼ਾਨੀ ਸਾਹਿਬਾਨਿ ਸ਼ੋਕ ਰਾ
 ਤਾ ਜ਼ਿ ਹਾਸਿਲ ਕੁਨੀ ਈਂ ਜ਼ੋਕ ਰਾ॥
 ਤਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ, ਤਾਂ ਜੋ
 ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ੋਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇਂ।

ਜ਼ੋਕੋ ਸ਼ੋਕਿ ਹੱਕ ਗਰ ਬਾਸ਼ਦ ਤੁਰਾ
 ਫ਼ੈਜ਼ਿ ਈਂ ਸੁਹਬਤ ਅਸਰ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਤੁਰਾ॥
 ਜੇਕਰ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਚਾਉ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ
 ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ
 ਅਸਰ ਕਰੇਗੀ।

ਗਰ ਚਿਹ ਦਰ ਦਿਲਹਾ ਨਾ-ਬਾਸ਼ਦ ਜੁਜ਼ ਖ਼ੁਦਾ
 ਆਰਿਫ਼ਾਂ ਰਾ ਮੰਜ਼ਲੇ ਬਾਸ਼ਦ ਉਲਾ॥
 ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ
 ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸੱਚੇ ਗਿਆਨਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਚੀ
 ਪਦਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚਲਦਾ...../

ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਟੀਕ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਵਾਰ ੩

੨. ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ

ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਰਹਰਾਸਿ ਅਲਖੁ ਅਭੇਉ ਹੈ।
ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਸਾਬਾਸਿ ਨਾਨਕ ਦੇਉ ਹੈ।
ਗੁਰਮਤਿ ਸਹਜਿ ਨਿਵਾਸੁ ਸਿਫਤਿ ਸਮੇਉ ਹੈ।
ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਪਰਗਾਸ ਅਛਲ ਅਛੇਉ ਹੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਮਤਿ ਅਰਖੇਉ ਹੈ।
ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਵਿਣਾਸੁ ਸਿਫਤਿ ਸਮੇਉ ਹੈ।
ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਉਲਾਸ ਸਕਤਿ ਨ ਸੇਉ ਹੈ।
ਘਰ ਹੀ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸੁ ਸਚੁ ਸੁਚੇਉ ਹੈ।
ਵੀਹ ਇਕੀਹ ਅਭਿਆਸ ਗੁਰ ਸਿਖ ਦੇਉ ਹੈ।

ਪਦਾਰਥ - ਰਹਰਾਸਿ=ਰਹੁਰੀਤ, ਏਕਤਾ। ਅਲਖੁ=ਜੋ ਲਖਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਅਭੇਉ=ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਨਾ ਲੱਭੇ, ਜਾਣਿਆ ਨਾ ਜਾਏ। ਸਮੇਉ=ਸਮਾਉ। ਅਰਖੇਉ=ਉੱਚੀ, ਸੁਖਮ। ਉਲਾਸ=ਆਨੰਦ= ਸੇਉ=ਸਿਵ।

ਅਰਥ - ਗੁਰੂ ਤੇ ਚੇਲੇ ਦੀ (ਏਕਤਾ ਅਥਵਾ) ਰਹੁਰੀਤੀ ਅਲਖ ਤੇ ਅਭੇਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇ ਚੇਲਾ ਧੰਨ ਹਨ (ਜੋ ਇਕੋ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਉ ਦਾ ਰੂਪ ਹਨ। (ਭਾਵ ਨਾਮ ਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰੂਪ ਇਕ ਹੈ)। (ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦਾ) ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਵਾਸ ਸਹਿਜ ਪਦ ਵਿਖੇ ਹੈ, (ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੀ) ਸਿਫਤ ਵਿਖੇ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਬਦ ਦੇ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਪਰਗਾਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਛਲ ਅਛੇਦ (ਹੋ ਗਏ) ਹਨ। ਆਸਾ ਥੋਂ ਨਿਰਾਸ ਉਚੀ ਮਤ (ਵਾਲੇ) ਗੁਰਮੁਖ ਹਨ। (ਭਾਵ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ (ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ) ਸਿਫਤ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੈ (ਓਥੈ) ਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਨਾ ਸ਼ਿਵ ਹੈ। ਘਰ ਹੀ ਵਿਖੇ (ਭਾਵ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਵਿਖੇ) ਉਦਾਸ ਤੇ (ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ) ਸੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੇਉ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਵੀਹ ਵਿਸਵੇ (ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਕੇ) ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਅਭਿਆਸ ਹੈ। (ਅਥਵਾ ਗੁਰ ਸਿਖ ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਸ ਤਕ ਹਿਸਾਬ ਤੇ ਅੱਗੇ ਇਕੀਹ ਹਿਸਾਬੋਂ ਪਾਰ। ਅਗਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਖੇ ਇਸੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਆਸਾ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ=ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਅਲੇਖ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਹੋਇਆ ਸਹਿਜ ਪਦ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

੩. ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ

ਗੁਰ ਚੇਲਾ ਪਰਵਾਣੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀਐ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਚੋਜਿ ਵਿਡਾਣੁ ਅਕਥ ਕਥਾਣੀਐ।
ਕੁਦਰਤਿ ਨੋ ਕੁਰਬਾਣੁ ਕਾਦਰ ਜਾਣੀਐ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਗਿ ਮਿਹਮਾਣੁ ਜਗੁ ਮਿਹਮਾਣੀਐ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀਐ।
ਦਰ ਢਾਢੀ ਦਰਵਾਣੁ ਚਵੈ ਗੁਰਬਾਣੀਐ।

**ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣੁ ਹੇਤ ਪਛਾਣੀਐ।
ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਣੀਐ।
ਇਕੋ ਦਰਿ ਦੀਬਾਣੁ ਸਬਦਿ ਸਿਵਾਣੀਐ।**

ਪਦਾਰਥ - ਚੋਜਿ=ਕੰਮ। ਵਿਡਾਣੁ=ਅਚਰਜ ਰੂਪ। ਕਾਦਰ=ਕਰਤਾ। ਮਿਹਮਾਣੁ=ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ। ਮਿਹਮਾਣੀਐ=ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਵਾਂਙੂ (ਸਤਿਕਾਰੇ) ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚਵੈ=ਬੋਲਨਾ। ਦੀਬਾਣੁ=ਆਸਰਾ। ਸਬਦੁ=ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ।

ਅਰਥ - ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਗੁਰਮੁਖ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। (ਉਸ) ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ 'ਚੋਜ' (ਕੰਮ) ਅਚਰਜ ਰੂਪ ਹਨ, (ਉਸ ਦੀ) ਅਕੱਥ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। 'ਕੁਦਰਤ' (ਈਸ਼ੂਰ ਦੀ ਰਚਨਾ) ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਣ ਜਾਈਏ, (ਉਸੇ ਤੋਂ ਕਾਦਰ) ਕਰਤਾ (ਅਨੁਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰੇ) ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ (ਆਪ ਨੂੰ) ਜਗਤ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ (ਸਮਝਦੇ) ਹਨ, (ਓਹ) ਜਗਤ ਵਿਚ ਪੂਜਨੀਤਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਸੱਚ ਸੁਹਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਇਹ ਗੁਰਮੁਖ) ਕਹਿੰਦੇ ਤੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਗੁਰਮੁਖ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰ ਦਾ ਢਾਡੀ ਹੋ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। (ਗੁਰਮੁਖ) ਅੰਤਰਜਾਮੀ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ (ਉਸ ਦੇ) ਹਿਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਨੀਸਾਨ (ਮਿਲਦਾ ਹੈ) ਸੁਰਤ (ਭਗਵੰਤ ਪ੍ਰੀਤ) ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕੋ (ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਰੂਪ) ਦਰਵਾਜ਼ੇ (ਦੀ ਬਾਣੀ) ਦਾ ਆਸਰਾ (ਰੱਖ ਕੇ) ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ (ਬ੍ਰਹਮ ਨੁਮ) ਸਿਆਣਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵਾਰਥ - 'ਗੁਰ ਚੇਲਾ' ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਚੇਲੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਅਚਰਜ ਤੇ ਅਕੱਥ ਰੂਪ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਬੀ ਹੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

੪. ਗੁਰ ਚੇਲਾ

ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਗੁਰੁ ਵਾਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ।
ਚੇਲਾ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਹੁ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ।
ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਵੀਵਾਹੁ ਤੁਰੀ ਚੜਾਇਆ।
ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਅਥਾਹੁ ਅਜਰੁ ਜਰਾਇਆ।
ਸਚਾ ਬੇਪਰਵਾਹੁ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ।
ਪਾਤਿਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਇਆ।
ਲਾਉਬਾਲੀ ਦਰਗਾਹੁ ਭਾਣਾ ਭਾਇਆ।
ਸਚੀ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹਿ ਅਪਿਉ ਪੀਆਇਆ।
ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਅਸਗਾਹੁ ਅਘੜ ਘੜਾਇਆ।

ਪਦਾਰਥ - ਵੀਵਾਹੁ=ਮੇਲ। ਤੁਰੀ=ਘੋੜੀ; ਤੁਰੀਆ=ਚੌਥੀ ਭੂਮਿਕਾ। ਲਉਬਾਲੀ=ਬੇਪਰਵਾਹ। ਅਪਿਉ=ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ਅਸਗਾਹੁ=ਬਾਹਲਾ, ਬੇਹੱਦ, ਅਥਾਹ।

ਅਰਥ - ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ, (ਅਤੇ) ਧੰਨ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ (ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਗੁਰੂ) ਪਾਇਆ ਹੈ। ਚੇਲੇ (ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨੇ ਸਬਦ ਦੀ) ਸੁਰਤ ਵਿਖੇ (ਆਪ) ਸਮਾਇਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਖ (ਪਰਮੇਸੁਰ) ਲਖਾ ਦਿਤਾ। (ਜਦ) ਗੁਰੂ (ਨਾਨਕ) ਨਾਲ ਚੇਲੇ ਦਾ 'ਵੀਵਾਹੁ' (ਮੇਲ) ਹੋਇਆ (ਗੁਰੂ ਨੇ) ਤੁਰੀਆ ਪਦ (ਦੀ ਘੋੜੀ ਪੁਰ) ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ। (ਫਲ) ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਅਥਾਹ ਹੋ ਕੇ ਅਜਰ (ਨਾ ਜਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ) ਜਰ ਲੀਤੇ। ਸੱਚਾ ਬੇਪਰਵਾਹ (ਹੋਕੇ) ਸੱਚ ਵਿਖੇ ਸਮਾ ਗਏ। ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕਾਂ ਪਰ) ਹੁਕਮ ਚੱਲਣ ਲਗ ਗਿਆ। 'ਬੇਪਰਵਾਹ' (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ) ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਭਾਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਸੱਚੀ ਸਿਫਤ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਆਪ ਪੀਤਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ) ਪਿਆਰਿਆ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੁਰਤ (ਅਸਗਾਹ) ਬਾਹਲੀ ਦੇ ਕੇ, (ਕਈ ਅਘੜਾਂ) ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ (ਘੜਾਇਆ) ਸੁੱਧ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਈਸ਼ਰ ਅਮੋਲਕ ਲਾਲ

ਕ੍ਰਿਤ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

86.

ਸਵਾਲ : ਜਬ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਐਸਾ ਨਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਤਾ?

ਜਵਾਬ : ਹੈ ਤੇ ਸਬ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਲੇਕਿਨ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਨਾ ਔਰ ਸਿਰਫ ਜਗਤ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਨਾ ਯੇਹ ਸਭ ਅਵਿਦਿਆ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਵਿਦਿਆ ਕੀ ਦੋ ਸ਼ਕਤਿ ਹੈਂ 1. ਅਵਰਨ 2. ਵਿਖਸ਼ੇਪ। ਅਵਰਨ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਢਾਂਪ ਲੀਆ ਔਰ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦਿਖਾ ਦੀਆ ਔਰ ਉਸ ਮੇਂ ਕਿਰਿਆ ਕਾ ਵਹਿਮ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਦੁਖ ਤਕਲੀਫੇਂ ਦਿਖਾ ਦੀਂ। ਜੈਸੇ ਕਿ ਰੱਸੀ ਅੰਧੇਰੇ ਮੇਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਨੇ ਸੇ ਢਾਂਪ ਜਾਏ, ਯੇਹ ਹੂਈ ਅਵਰਨ ਸ਼ਕਤਿ ਔਰ ਉਸ ਕੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਾਂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਨੇ ਲਗਾ, ਡਰ, ਕਾਂਪਾ ਔਰ ਦਿਲ ਕੀ ਧੜਕਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਯੇਹ ਹੂਈ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਸ਼ਕਤਿ। ਅਵਰਨ ਕੀ ਨਵਿਰਤੀ ਗਿਆਨ ਸੇ ਹੋਤੀ ਹੈ ਔਰ ਵਿਖਸ਼ੇਪ ਕੀ ਨਿਵਿਰਤੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਸੇ ਹੂਆ ਕਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਹ ਸੇ ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ ਅਵੱਲੀਅਲ (ਉੱਤਮਤਾਈ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਤੀ ਹੈ

ਵੈਰਾਗ ਭਗਤੀ ਗਿਆਨ

ਤਿੰਨ ਸਾਧਨ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕੁੰਡਲੀਏ

ਚਿੰਤਨ ਦੇਖਨ ਸੁਨਨ ਮੇਂ, ਜਿਤਨਾ ਭੀ ਕੁਛ ਆਏ।
ਬਿਧੀਆ ਸੁਤ (ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਪੁੱਤ) ਮਨ ਮੁਰਖ ਨੇ, ਸੋ ਸਭ ਲੀਆ ਬਨਾਏ।
ਸੋ ਸਭ ਲੀਆ ਬਨਾਏ, ਵਿਸ਼ਵ ਯੇਹ ਅਤਿ ਦੁਖਦਾਈ।
ਮਨ ਕੋ ਦੇ ਜੋ ਮਾਰ, ਅਮਰ ਨਿਸਚੇ ਹੋ ਜਾਈ।

ਭੋਲਾ, ਮਮਤਾ ਤਿਆਗ, ਮਾਨਸਮਯ ਭੈਪਦ ਯੇਹ ਤਨ।
ਪਾਵਨ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਨਿੱਤ ਕਰ ਚਿੰਤਨ।

87. ਉਪਾਵ ਔਰ ਉਪੇਯ

ਉਪੇਯ (ਆਤਮਾ) ਤੋ ਅਨੰਦ ਕਾ ਸਾਗਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੇਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਤਰੱਦਦ (ਕੋਸ਼ਿਸ਼) ਸੇ ਇਸਥਿਤ ਹੈ। ਉਪਾਵ ਹੈ, ਦ੍ਰੈਤ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਮਨ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ, ਸੂਰਜ ਤਾਂ ਅਪਨੇ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਮਨ ਰੂਪੀ ਦ੍ਰੈਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਅਚੇਤ, ਚਿੰਨ੍ਹਮਾਤ੍ਰ ਹੈ (ਨਿਰਵਿਕਲਪ, ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਹੈ) ਔਰ ਜਗਤ ਭੀ ਵੇਹੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਫੁਰਨੇ ਸੇ ਜਗਤ ਔਰ ਅਫੁਰਨੇ ਸੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ। ਏਕ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਗਿਆਨ ਹੈ ਔਰ ਦੂਸਰਾ ਸਾਵਿਕਲਪ ਗਿਆਨ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਸਤਾ ਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਭਾਵ ਹੈ ਜੈਸੇ ਸੁਪਨਾਵੀ ਹੀ ਫੁਰਨੇ ਸੇ ਸੁਪਨ ਰੂਪ ਭਾਸਤਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਆਤਮਾ ਹੀ ਫੁਰਨੇ ਸੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਹੋ ਭਾਸਤਾ ਹੈ।

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ ॥

ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ ਮਨ ਸਾ ਮਿਲਿਆ ਨ ਕੋਇ ॥ ੩

ਅੰਗ- ੩੪੨

ਸਬਦੁ ਚੀਨਿ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ ਤਾ ਹਰਿ ਕੈ ਗੁਣਿ ਗਾਵੈ ॥

ਗੁਰਮਤੀ ਆਪੈ ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਤਾ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ - ੫੬੫

ਗੁਰ ਸਭਾ ਏਵ ਨ ਪਾਈਐ ਨਾ ਨੇੜੈ ਨਾ ਦੁਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਤਾਂ ਮਿਲੈ ਜਾ ਮਨੁ ਰਹੈ ਹਦੁਰਿ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੮੪

88. ਕੁੰਡਲੀਏ

ਦੂਜੇ ਸੇ ਭੈ ਹੋਤ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਕਿੰਚਤ ਨਾਂਹਿ॥ ਆਪ ਆਪ ਹੀ ਰਮ ਰਿਹਾ, ਆਪ ਆਪ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।

ਆਪ ਆਪ ਕੇ ਮਾਂਹਿ, ਆਪ ਕੇ ਆਪ ਨਿਹਾਰੇ। ਜਿਓਂ ਦਰਪਨ ਮਾਂਹਿ ਬਾਲ ਬਨਾ ਮੁਖ ਪੁਨਹਿ ਬਿਗਾਰੇ।

ਭੋਲਾ ਜੜ੍ਹ ਮਤ ਪੂਜ ਹੋਇ ਜੜ੍ਹ, ਜੜ੍ਹ ਪੂਜੇ ਸੇ। ਜੜ੍ਹ ਦੂਜਾ ਹੈ ਭੇਦ, ਹੋਤ ਹੈ ਭੈ ਦੂਜੇ ਸੇ।

ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਨਾ ਗਿਆਨੀ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨਿ ॥ ੧੬ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੭

ਗੁਰਬਾਣੀ ਔਰ ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਯੇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਏਕ ਅਦ੍ਵੈਤ ਵਸਤੂ ਅਪਨੇ ਆਪੇ ਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੇ ਲੀਏ ਇਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੇ ਬਗੈਰ ਨਾ ਕੁਛ ਥਾ ਹੀ, ਔਰ ਨਾ ਹੈ ਹੀ, ਔਰ ਨਾ ਕੁਛ ਹੋਗਾ ਹੀ।

ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦੁਤੀਆ ਨਾਸਤੀ।

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥

ਜੇ ਕੁਛ ਕਿ ਨਜ਼ਰ ਸਾ ਆ ਰਹਾ ਹੈ ਔਰ ਹੋਤਾ ਸਾ ਹੈ। ਵੇਹ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮਿਰਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕਾ ਜਲ ਹੈ ਯਾ ਆਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਨੀਲਤਾ ਹੈ ਔਰ ਹੈ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਭਰਮ ਸੇ ਹੀ, ਅਗਿਆਨ ਸੇ ਐਸਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ ਵਰਨਾ ਹੈ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਕਲਪਤ ਵਸਤੂ ਅਧਿਸ਼ਠਾਨ (ਆਧਾਰ) ਸੇ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੁਆ ਕਰਤੀ। ਜੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤਾ ਹੈ, ਸੁਨਾਈ ਦੇਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਸਿਮਰਨ ਹੋਤਾ ਹੈ - ਮਿਥਿਆ ਔਰ ਕਲਪਤ ਹੀ ਹੈ। ਕਲਪਤ ਕੇ ਛੋੜ ਸਿਰਫ ਅਦ੍ਵੈਤ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਨਿਰਵਿਕਲਪ, ਪਰਮਾਨੰਦ ਔਰ ਕੇਵਲ ਕੇਵਲੀ (ਆਪੇ ਆਪ) ਹੀ ਹੈ ਜੋਕਿ ਨਿੱਜ ਸਰੂਪ ਹੈ।

89. ਕੁੰਡਲੀਏ

ਇਤਨਾ ਹੀ ਹੈ ਜਾਨਨਾ, ਨਹੀਂ ਦ੍ਵੈਤ ਕੀ ਗੰਧ।

ਏਕ ਦੇਵ ਅਦ੍ਵੈਤ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਮੋਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਬੰਧ।

ਨਹੀਂ ਮੋਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਬੰਧ ਸ਼ਾਂਤ ਸਾਗਰ ਹੈ ਖਸੈ।

ਸਭ ਕਾ ਅਪਨਾ ਆਪ, ਏਕ ਪਰੀਪੂਰਨ ਨਿਰਾਮਯ।

ਭੋਲਾ, ਨਾ ਹੋ ਤ੍ਰਿਪਤ, ਭੋਗ ਭੋਗੇ ਕਿਤਨਾ ਹੀ।

ਭਜੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪ, ਬੇਦ ਸਾਸਨ ਇਤਨਾ ਹੀ।

ਜਲ ਥਲ ਮਾਹੇ ਆਪਹਿ ਆਪ ॥ ਆਪੈ ਜਪਹੁ ਆਪਨਾ ਜਾਪ ॥

ਅੰਗ- ੩੪੩

ਮਨ ਹਰਨ ਹੈ ਔਰ ਸਮਾਧਾਨ ਰੂਪੀ ਦਰਖਤ ਹੈ ਔਰ ਅਨੁਭਵ ਰੂਪੀ ਫਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਯੇਹ ਮਨ ਉਸ (ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧੀ ਰੂਪੀ ਦਰਖਤ) ਸੇ ਅਨੁਭਵ ਰੂਪੀ ਫਲ ਖਾਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕੇ ਤਮਾਮ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਪਰਮ ਪਦਵੀ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ, ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧ, ਪਰਮ ਸਮਾਧ ਬਿਲਾ ਜਤਨ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਤਮਾ ਸੇ ਬਗੈਰ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਔਰ ਵੇਹ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੈ ਜਗਤ ਔਰ ਉਸ ਕਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਜਿਸਮ ਔਰ ਉਸ ਕੀ ਕਿਰਿਆ, ਮਨ ਔਰ ਉਸ ਕੀ ਕਲਪਨਾ ਤਮਾਮ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਹੋਨੇ ਸੇ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧ ਹੀ ਸਿਧ ਹੋਤੀ ਹੈ।

ਜਗਤ ਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਭਾਵ ਹੈ - ਏਕ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਰਵਿਕਲਪਤਾ ਕਾ ਸਮੁੰਦਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਹੈ। ਮਨ, ਚਿੱਤ, ਬੁੱਧ, ਅਹੰਕਾਰ ਆਤਮਾ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦਰ ਕੇ ਤਰੰਗ ਹੈਂ ਔਰ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੀ ਹੈਂ। ਪਾਂਚ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੇ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੀ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਆਤਮਾ ਕੇ ਤਰੰਗ ਹੀ ਹੈਂ ਔਰ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੀ ਹੈਂ ਪਾਂਚ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੇ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਕਰਮ ਭੀ ਆਤਮਾ ਕੇ ਤਰੰਗ ਹੀ ਹੈਂ ਔਰ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸ਼ਾਂਤ ਰੂਪ ਹੈਂ ਔਰ ਪ੍ਰਾਨ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਕਰਮ ਭੀ ਆਤਮਾ ਕੇ ਤਰੰਗ ਹੈਂ ਔਰ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੀ ਹੈਂ।

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਸਬਸਕਰਾਇਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈਟਵਰਕ
ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ - 202 ਪੰਜਾਬ ਪਲੱਸ ਰਾਹੀਂ
ਸਮਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ - ਸਵੇਰੇ
4.45 ਤੋਂ 6.45 ਤੱਕ (2 ਘੰਟੇ)

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ
 ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ - ਸਮਾਂ-ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਕਤਿਕਿ - ਸੰਗਰਾਂਦ - 17 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 9 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ - ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ,
 (ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮੀ 7.00 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

A/C No. 12861100000008, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286,

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

A/C No. 12861100000005, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

Within India			
Subscription	Period	By	Registry Post/Cheque
1 Year			Rs. 300/320
3 Year			Rs. 750/770
5 Year			Rs. 1200/1220
Life (20Year)			Rs 3000/3020

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

**PURSUANT OF GOVT. OF INDIA FCRA GUIDELINES REGARDING
DONATIONS FROM ABROAD**

It is for your kind information that Bank Account No. 0779000100179603 earlier opened in Punjab National Bank, Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901 for receiving donation from foreign countries has been changed with immediate effect. Now, FCRA Saving Bank Account for this purpose has been opened in State Bank of India as per instructions of Govt. of India. Particulars of the New Account are given below for online transfer of donation amount:

Name of Account – Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Account No. – 40227222757, Bank - State Bank of India

Branch - New Delhi Main Branch, 11 Sansad Marg, New Delhi-110001

Swift Code - SBININBB104, IFSC Code - SBIN0000691, Branch Code – 00691,

Purpose Code - P1303 (Donations to religious and Charitable Institutions in India)

You are requested that forthwith all donations amounts should be sent to the Trust only through one of the following banks specified by Govt. of India:

LIST OF CORRESPONDENT BANKS

Australia

1. Commonwealth Bank Of Australia CTBAAU2S
2. Australia And NewZealand Banking Group Ltd ANZBAU3M
3. National Australia Bank Ltd NATAAU33
4. Westpack Banking Corporation WPACAU2F

Canada

1. SBI Canada Bank SBINCATX
2. Canadian Imperial Bank Of Commerce CIBCCATT
3. Bank Of Montreal BOFMCAM2
4. Royal Bank Of Canada ROYCCAT2
5. The Toronto Dominion Bank TDOMCATT
6. The Bank Of Nova Scotia (SCOTIA BANK) NOSCCATT

Germany

1. Commerze bank AGCOBADEFF
2. DZ Bank AG Deutsche Zentral-Genos GENODEFF
3. Uni Credit Bank AGHYVEDEMM
4. Bayerische Landes bank BYLADEMM
5. Landes bank Baden Wurttemberg SOLADEST
6. Norddeutsche Landes bank Girozen trale NOLADE2H
7. Deutsche Bank AGDEUTDEFF
8. HSBCT rinkaas & Burkhadt AGTUBDDEDD

Italy

1. Credit AgricoleI talia SpACRPPIT2P
2. Intesa Sanpaolo Sp ABCITITMM
3. Unicredit SPAUNCRITMM
4. Banca Popolare di Sondrio Società Cooperativa perAzioni POSOIT22
5. BPERB anca Sp ABPMOIT22

United Kingdom

1. Standard Chartered Bank SCBLGB2L
2. Couttsand Company COUTGB22
3. National Westminster Bank Plc (NatWestBank) NWBKGB2L
4. Royal Bank of Scotland Plc RBOSGB2L
5. Barclays Bank PlcBARCGB22
6. HSBC Bank Plc MIDLGB22
7. Lloyds Bank PlcLOYDGB2L
8. State Bank of India (UK)Ltd.SBOIGB2L

United States

1. Fifth Third Bank FTBCUS3C
2. HSBC Bank USA National Association MRMDUS33
3. Deutsche Bank Trust Company Americas BKTRUS33
4. Wells Fargo Bank National Association WFBIUS6S
5. Silicon Valley Bank SVBKUS6S
6. State Bank of India (California) SBCAUS6L
7. The Bank of New York Mellon IRVTUS3N
8. PNC Bank National Association PNCCUS33
9. BOKF National Association BAOKUS44
10. MUFG Union Bank National Association BOFCUS33
11. Bank of America National Association BOFAUS3N
12. Key bank National Association KEYBUS33
13. US Bank National Association USBKUS44
14. Citi bank NACITIUS33
15. JP Morgan Chase Bank National Association CHASUS33
16. The Northern Trust Company CNORUS44

In case you want to send donations by cheque, please send it to the Trust along with Donor's ID Proof & Address Proof at the address : Gurdwara Isher Parkash, Ratwara Sahib, (Near New Chandigarh), P.O Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901, Punjab (India)

For any query, please contact Mobile No. 98889-10777. Email id : gurmukh4124@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ	400/-	400/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-	
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-	
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-	
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-	
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-	
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ		10/-
21. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1		90/-
22. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-	
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)	200/-	
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-	
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-	
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ		
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-	
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-	
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-	
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-	
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-	
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-	
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-	
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-	
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-	
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-	
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1	120/-	
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-	
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-	
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-	
41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-	
42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-	

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
49. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 2	120/-
50. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 3	120/-
51. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ...	

English Version	Price
1. Baisakhi (ਬੈਸਾਖੀ)	5/-
2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	70/-
3. Discourses on the Beyond - 1(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 1)	50/-
4. Discourses on the Beyond - 2(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 2)	50/-
5. Discourses on the Beyond - 3(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 3)	50/-
6. Discourses on the Beyond - 4(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 4)	60/-
7. Discourses on the Beyond - 5(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 5)	60/-
8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	5/-
16. Divine Word Contemplation Path (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?)	200/-

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ,ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861100000008
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

Our Address: Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,
(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Pb. India

Significance and Greatness of Jap Ji Sahib

Author By : Sant Waryam Singh Ji
Founder V.G.R.M.C.T. Ratwara Sahib
Translated By : Prof. Beant Singh

(Continued from P. 70, issue Sept. 2022)

*'To listen to, to repeat the Guru's word
(bani) has man come.'*

P. 1219

ਆਇਓ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਕਉ ਬਾਣੀ ॥

But what has actually happened?

*'In forgetfulness of the Name, man gets
attached to other temptations,
And wastes his life.'*

P. 1219

ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਲਗਹਿ ਅਨ ਲਾਲਚਿ
ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਪਰਾਣੀ ॥

Man forgets the Name Divine and becomes attached to false temptations. Thus his human incarnation is wasted.

Without reciting God's Name, his human life has been destroyed.

*'O my thoughtless mind, reform thyself and
contemplate thy Lord.
The saints narrate only the story of the
ineffable Lord.'*

P. 1219

ਸਮਝੁ ਅਚੇਤ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ
ਕਥੀ ਸੰਤਨ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ॥

Guru Sahib says - 'O my mind, understand and reform yourself. When you do not give up even the world's temptations and intoxications, how can you think of the world hereafter or the next world? You do not give up slandering, backbiting, jealousy and enmity; then how will you think of the other world; you are living like an animal.

*'Many into the world have arrived, yet are
they without realization, as animals and
beasts.'*

*Saith Nanak: Such alone by the Guru's
guidance have realization,
As have good fortune on their forehead
recorded.'*

P. 251

ਆਵਨ ਆਏ ਸਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ ਪਸੁ ਢੋਰ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਬੁਝੈ ਜਾ ਕੈ ਭਾਗ ਮਥੋਰ ॥

Guru Sahib says - 'You are an animal, a beast; you are an ass.' If someone else calls us a donkey, we will quarrel with him. But when Guru Sahib says, then the donkey does not understand the meaning and purpose of his life, that is, what for he has come into the world. You turn it him one direction on one side, but he goes in another. Turn him on the road, but he goes straight under the car. He does not understand at all that it will bang into him. Similarly, man is involved in wrong things.

*'In enmity, strife, lust, wrath and attachment
involved;*

*To falsehood, evil-doing, great greed and
treachery attached.*

*Engaged in such ways, numerous births has
man passed.*

Prayeth Nanak: In Thy grace save him.'

P. 267-68

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ ॥
ਭੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧੋਹ ॥
ਇਆਹੁ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ ॥

Now, you should understand this things that you have received the company of Guru Nanak Sahib. All those who are sitting here, have got the holy company of Guru Nanak

Sahib. The rest, who haven't got it, are wandering about in the world. You are fortunate that you have come into the company of the holy-

'Without good fortune is found not the company of the holy, Away from holy company does impurity of sin accumulate?'

P. 95

ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਸਤਸੰਗੁ ਨ ਲਭੈ
ਬਿਨੁ ਸੰਗਤਿ ਮੈਲੁ ਭਰੀਜੈ ਜੀਉ ॥

'Divine laudation in holy company is the supreme act of piety.'

P. 642

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ
ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

Two things (holy company and singing of God's praises) are superior to all others. But who gets them -

'Says Nanak: He alone obtains them, who is pre-destined to receive them.'

P. 642

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ॥

It is due to some good and noble deed of yours that you have come into the company of the holy. Now that you have come into the holy company, Guru Sahib advises us -

'O my thoughtless mind, reform thyself and contemplate thy Lord.'

The saints narrate only the story of the ineffable Lord.'

P. 1219

ਸਮਝੁ ਅਚੇਤ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ
ਕਥੀ ਸੰਤਨ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ॥

In 'bani' (Guru's utterance), Guru Nanak Sahib has stated something which none else can -

'Take this gain; in your heart on the Lord meditate,

Whereby may transmigration end?'

ਲਾਭੁ ਲੈਹੁ ਹਰਿ ਰਿਦੈ ਅਰਾਧਹੁ
ਛੁਟਕੈ ਆਵਣ ਜਾਣੀ ॥

Take this advantage and contemplate God in your heart and mind. Thus you will be liberated from coming into and going from the world. You will be rid from the cycle of birth and death -

'All endeavour, power, wisdom is Thine; shouldst Thou grant these to me, the Name I may utter.'

P. 1219

ਉਦਮੁ ਸਕਤਿ ਸਿਆਣਪ ਤੁਮ੍ਹਰੀ
ਦੇਹਿ ਤ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀ ॥

O Waheguru (God)! kindly grant me effort, power and wisdom, for these things are yours not mine. Please, in Thy mercy, bestow these on me, so that I may then meditate on Thy Name, for otherwise I am a simpleton -

'Saith Nanak: They alone are the devotees and they alone are attached to Thy devotional service, who are pleasing to Thee, O Lord.'

P. 1219

ਸੇਈ ਭਗਤ ਭਗਤਿ ਸੇ ਲਾਗੇ
ਨਾਨਕ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਣੀ ॥

So, in this way, 'bani' (Guru's utterance) should be read and recited with mind and body. There are four 'bani's' (speeches) within us. The normal speech, the manner in which I am speaking now is called 'baikhri'. Read and recite *bani*, and recite or meditate on the Name in this manner too. The second is called 'madhma', which we speak slowly in a low tone in the throat. The third is the language of the heart, which is called 'pasanti'; it is telepathy. You are not to speak; you are not to move your lips. It is your inner self or within that is uttering 'bani', that is listening 'bani' and that is

experiencing bliss or ecstasy. It is the within that is swinging with joy as if it is listening to *Gurbani*, and hearing Name-sound. Then comes 'prah' bani (speech) which rises from 'mooladhar chakra' (ganglion of the anal region which has a four-petalled inverted lotus) which is at the lowest end of the backbone, in which there is no thought or idea. There is perfect silence in it. Guru Sahib says - 'Offer devotional worship with the four banis (speeches). First recite and meditate from the outside, just as when a water pump has to be installed and water drawn, first water is put from outside into the bore; thereafter comes water from within. Therefore, brothers, first *Gurbani* has to be sung through 'baikhri bani' (uttered from the mouth) -

'Come ye the beloved disciples of the True Guru and sing the True hymns of the Guru. Sing ye the word of the Guru, which word is the most sublime of all the words. Gurbani enters the mind of those, on whom the Lord casts His merciful glance. Quaff thou Nectar, ever abide in God's love and reflect on God, the Earth - sustainer. Says Nanak: Ever hymn thou, this true word of the Guru.'

P. 920

ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ
ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥
ਬਾਣੀ ਤ ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ
ਬਾਣੀਆ ਸਿਰਿ ਬਾਣੀ ॥
ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ
ਹਿਰਦੈ ਤਿਨਾ ਸਮਾਣੀ ॥
ਪੀਵਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਦਾ ਰਹਹੁ ਹਰਿ ਰੰਗਿ
ਜਪਿਹੁ ਸਾਰਿਗਘਾਣੀ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਦਾ ਗਾਵਹੁ ਏਹ ਸਚੀ ਬਾਣੀ ॥

Sing this 'bani' (Guru's hymns) to your heart's content. Continue singing, reading and reciting it as much as you can. Then what will happen or what will this result in?

'He who heartily realizes this Gurbani (Guru's utterance).

P. 797

ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ॥

He, who loves it from the core of his heart -

' Within his mind shall abide the Lord's Name.'

P. 797

.....ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ॥

In his heart and mind, God's Name is revealed. Then recite that Name by repeating 'Waheguru, Waheguru (God)' with the beads of a rosary. You may do it slowly or quickly but spend many hours in practising Divine Name meditation.

Brother, he who is to cross the world ocean, must spend eight to ten hours in devotional worship and meditation. But he, who is to say - 'This time there is much work to do. In the next birth shall I think of attaining to and uniting with the Lord and achieving liberation. By spending eight to ten hours in reciting 'Waheguru, Waheguru' (God, God), the Name comes on the tongue; then the lips stop moving, the tongue spontaneously continues moving gently, slowly and imperceptibly, nobody notices that the person is reciting the Divine Name. Thereafter, when one has spent two to four years in reciting God's Name in this manner, the tongue too stops moving and the Name Divine goes into the throat; spontaneously the Name Divine comes to be recited with each breath getting cut from the other. Such a man does not breathe as we do. His breath is filled or loaded with the Name, whether he utters 'Waheguru' (God) twenty times or forty times in each breath, or he utters half the word; it does not make any difference, but he who is to cross the

world ocean must recite the word 'Waheguru' fast. Then the Name Divine travels into the heart; it starts exercising a pull; then neither the tongue nor the lips move. Then one's attention is all the time focused on or absorbed in the Name. This is 'ajapa jaap' (silent meditation) -

'Merging in the Primal Lord, man forgets not silent meditation.'

P. 1291

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ॥

By engaging in uttering the Name without sound, man merges in God.

Refrain: In the Primal Lord is man absorbed

By forgetting not silent or mental meditation.

ਧਾਰਨਾ - ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ਜੀ
ਜਾਪ ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ ਵਿਸਰੇ।

The Name Divine flows from one's within like a fountain without reciting with the tongue and moving the lips. It flows spontaneously like an effevescence from within. It is called 'ajapa jaap' (silent meditation). The Guru's edict in this context is -

'He, who shows the Lord's abode within man's mind-home, he alone is the omnipotent and omniscient True Guru (or holy Preceptor).'

P. 1291

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

He, who shows in the body home, the abode of the 'soul', the 'Daswan Duar' (Tenth Door), is called the True Guru. It has its peculiar marks -

'The Lord is manifest in the Tenth Door, where the celestial strain resounds to the accompaniment of the sound of the five musical instruments.'

P. 1291

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ
ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

There plays the mystic music of the five esoteric instruments. Guru Sahib says that it has its peculiar mark; five celestial musical instruments are playing there. These days we do not know what these five musical instruments are, where they play and resound. We have become very ignorant Sikhs, only superficial Sikhs in outward appearance. From the first primary class, we do not go to the second primary. We do not progress at all -

'Struck with wonder, one sees all the islands, universes, underworlds, continents and spheres.'

P. 1291

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ ॥

When man sees islands, universes, continents and creations of God, he is transported to a state of wonder and ecstasy -

'There one hears the resounding of chords of the musical instruments and beholds the True Throne of the Sovereign Lord.'

P. 1291

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ
ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

There many celestial musical strains are sounding -

'Which is that Portal and which the Mansion, sitting wherein all creation Thou dost cherish?'

P. 6

ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ
ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ ॥

Guru Sahib has said that not only so many sing there, but there are countless others also who sing there. Countless are the musical measures and sounds there. In this very physical body abides 'Waheguru' (God).

'There one hears the resounding of chords of the musical instruments and sees the True Throne of the Sovereign Lord.

Hear thou the music of the home of mental peace and be attuned to the celestial stillness.'

P. 1291

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ ਤਹ
ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥
ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ
ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

The two air-channels called 'ida' and 'pingla' meet in 'Sukhmana', the breath-passage lying between the two. When while reciting the Name, man concentrates his attention at this point, then mystic music plays there automatically without being played by anyone. These musical instruments are different from and million-fold sweeter than the musical instruments we play upon. Where there is state of thoughtlessness and the 'Tenth Door', one should listen to this celestial music by absorption in Divine Name meditation.

*'There shall the inexpressible discourse on the Lord be contemplated,
And all desire annulled.'*

P. 1291

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥

What is being told here is something indescribable, but one may reflect on it.

All desires shall be dissolved in the mind, and the mind shall die, that is, it shall harbour no desire. Man's mind shall become God's mind in this very body.

'Turning away from the world, the heart lotus is filled with Nectar and this mind, then goes not anywhere.'

P. 1291

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ
ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ ॥

Mind's wandering shall cease and peace shall reign. Mind-lotus shall be filled with Nectar. Then the mind does not wander anywhere. If it at all mind goes, it goes within the self, though it does all the affairs of the world -

*'With thy hands and feet engage in work -
Thy heart in the immaculate Lord keep absorbed.'*

P. 1376

ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ
ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਾਲਿ ॥

'Turning away from the world, the heart lotus is filled with Nectar and this mind, then goes not anywhere.'

P. 1291

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ
ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ ॥

Guru Sahib says, "Then man does not forget God. He remembers Him all the 24 hours. Eyes, ears and in fact, all the body meditates on the Name Divine. Such is the edict of the Guru -

Refrain: Recites the Name each hair on the body of a beloved Gurmukh (God-directed)

ਧਾਰਨਾ - ਰੋਮ-ਰੋਮ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ਗੁਰਮੁਖ ਧਿਆਰੇ ਦਾ।

'The God-directed with each hair, on the body on the Lord meditate.'

P. 941

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ॥

When the state of silent meditation is attained, one's being is completely filled with the Name Divine like a 'mashk' (leather bag for carrying water) filled with water. If you make small holes in the 'mashk' (leather bag for water), water does not flow through them automatically. Water flows from the holes, only when pressure is put on the

leather bag.

Similarly, in every man's body there are 3.5 crore hair. Through these pores comes out water and filth. When the current of God's Name flows through the body and becomes very strong, the entire body becomes an image of the Name Divine. At that time, Name-sound or melody comes out of every hair. Is it audible too to anyone? It is audible to those holy men who have practised Divine Name meditation and performed God's devotional worship for a very long time. They can hear every hair on a devotee's body meditating on or reciting God's Name.

'Merging in the Primal Lord man forgets not silent meditation.'

P. 1291

ਅਜਪਾ ਜਪੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ॥

Man merges or gets absorbed in the Lord.

'All sister-damsels (organs) of the senses with the five noble virtues shall find union.

And by the Guru's grace and guidance shall the self or man in its /his true home take abode.'

P. 1291

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥

Five organs of action and five sense organs unite with the five noble virtues - truth, contentment, compassion, righteousness and forbearance. Then does man find an abode in his true home straying from which he is wandering. But this home is not found.

'Nanak is the slave of him, who by searching the Lord's Name obtains this Home of his.'

P. 1291

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ

ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥

Guru Sahib says - 'I am the slave of that person who obtains this Home, because such a one attains to a very high state -

'Take this gain; in your heart on the Lord meditate,

Whereby may transmigration end?'

P. 1291

ਲਾਭੁ ਲੈਹੁ ਹਰਿ ਰਿਦੈ ਅਰਾਧਹੁ
ਛੁਟਕੈ ਆਵਣ ਜਾਣੀ ॥

When we meditate on the Name Divine in the heart, then this Name does not stop here, it continues further too. Ears too meditate on the Name. When the persian wheel works, we hear it producing the whirling sound but a devotee of God hears it saying 'Thou, Thou'.

'The persian wheel too cries "Thou, Thou" and utters sublime word.'

P. 1420

ਹਰਹਟ ਭੀ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਹਿ ਬੋਲਹਿ ਭਲੀ ਬਾਣਿ ॥

The persian wheel also utters God's Name. Similarly, to a devotee of God even the birds seem to be reciting God's Name -

Refrain: God's Name do recite the birds of all the forests.

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੇ,
ਸਾਰੇ ਵਣਾਂ ਦੇ ਪੰਖੇਰੂ - 2, 2

'Whatever the deer, the fish and the birds utter; without God they speak not of another.'

P. 1265

ਜੋ ਬੋਲਤ ਹੈ ਮ੍ਰਿਗ ਮੀਨ ਪੰਖੇਰੂ
ਸੁ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਜਾਪਤ ਹੈ ਨਹੀ ਹੋਰ ॥

Why don't we hear God's Name thus? It is because our spiritual ears are shut? Guru Sahib says that the entire creation is reciting God's Name.

'Saith Nanak: God's servant by singing Divine laudation

From Yama's dreadful sound release has

found.’

P. 1265

ਨਾਨਕ ਜਨ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਈ
ਛੂਟਿ ਗਇਓ ਜਮ ਕਾ ਸਭ ਸੋਰ ॥

So, in this way, by reading *Gurbani* and by meditating on the Name Divine, man’s state of mind reaches this level, then what happens thereafter? His eyes are opened, that is, he gains enlightenment. He sees that it is God who is present in all. There is none except God. Such is the Guru’s edict -

Refrain: ‘Within all the hearts speaks the Lord, the omnipresent Lord.’

ਧਾਰਨਾ - ਰਾਮ ਬੋਲੇ-ਰਾਮ ਬੋਲੇ ਰਾਮ ਬੋਲਦੈ,
ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਮ ਬੋਲਦੈ।

‘Of the self-same clay are made the elephant and the ant – of many varieties are the vessels. In stationary trees, in moving creatures, in worms and moths, In each being is the Lord pervasive.’

P. 988

ਏਕਲ ਮਾਟੀ ਕੁੰਜਰ ਚੀਟੀ
ਭਾਜਨ ਹੈਂ ਬਹੁ ਨਾਨਾ ਰੇ ॥
ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਕੀਟ ਪਤੰਗਮ
ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਾਮੁ ਸਮਾਨਾ ਰੇ ॥

In all does the devotee of God see the Lord God speaking? We say that we don’t hear the Lord speaking. Guru Sahib says -

‘He, the ruler of the hearts, makes call to the seekers.

Beyond the scriptures is He.’

P. 897

ਦਿਲਾ ਕਾ ਮਾਲਕੁ ਕਰੇ ਹਾਕੁ ॥
ਕੁਰਾਨ ਕਤੇਬ ਤੇ ਪਾਕੁ ॥

Guru Sahib says - ‘God has been calling out to you ever since your birth, not only in this human incarnation but in other existences too of beasts, birds, snakes and earthworms -

‘For several births thou became a worm and a moth.

In several births thou wert an elephant, a fish and a deer.

In several births thou became a bird and a snake.

In several births thou wert yoked as a horse and an ox.’

P. 176

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥

You became a tree also, but the Name Divine was always in you. When the Name is absent from a thing or a creature, it dies or perishes at that very moment. Things and creatures live as long as the Name sounds in them. The ‘*Onkar* - sound or melody’ sounds in one and all. Why is it not heard by men when we can hear it even with closed ears? Holy congregation! It is inaudible because -

‘One to the lucre (Maya material wealth) attached is blind and deaf in the extreme; Amid hubbub of worldly concerns, to the holy Word is he not attentive.’

P. 313

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ॥
ਸਬਦੁ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ॥

There is so much tumult and uproar in their mind that they say that they cannot concentrate even on reading or reciting *Jap Ji Sahib*. How can they then hear the Name-melody which is very subtle? They cannot concentrate on *Jap Ji Sahib* and their mind continues wandering and running. They cannot discern how much they have read and how much they have omitted -

‘Those who, meditating on the Name Divine have earned merit through hard endeavour -

*Saith Nanak: Their faces are radiant with the
Divine Light:*

Many shall find release through them.'

P. 8

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥ ੧ ॥

Is the *Jap Ji Sahib* read in this manner?
How can such a one hear the Name Divine?

*'The Name Divine, bestower of Nine Treasures
immortalizing,*

In our own self is lodged.

Therein abides the ultimate silence of ecstasy,

And the Unstruck mystical music,

Of wonders indescribable.'

P. 293

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥
ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ ॥
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥
ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

Not only this, but Guru Sahib says, 'All that you see - moon and sun, sky and earth, air, water and fire, continents, countries and netherworlds, all forms of creation - oviparous (born from egg), placental or mammal, creatures born of filth, heat and moisture, terrigenous (vegetation and minerals), all the thirty three crore gods and goddesses including Brahma, (Creator), Vishnu (Sustainer) and Mahesh (Shiva - Lord of the earth, the destroyer), demi-gods and titans, beasts and birds, ghosts and goblins, mountains and vegetation, subtle and material yogis and yoga-practitioners have the Name-sound or melody running in them. It is on the strength and support of that Name-sound that they are existing and in their memory abides the Lord.

'All call Thee their own, O Lord.

*He, whose Thou art not, is picked up and
thrown away.'*

P. 473

ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਆਪਣਾ

ਜਿਸੁ ਨਾਹੀ ਸੋ ਚੁਣਿ ਕਢੀਐ॥

So all the nature, except man, is absorbed in the contemplation of the Name Divine. Acting or functioning on its prop, the sun dare not deflect from its course or routine even a little bit; if it does, it will cause an explosion in the universe, and the entire creation will be destroyed. Guru Sahib says that it moves under the Divine command or ordinance. All these are aligned with the Name-melody and are under the Divine ordinance.

Refrain: All nature recites God's Name....

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੀ,

ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੀ-ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੀ।

Guru Sahib says, "Dear brothers! You do not know that there is nothing in the world in which sounds not the Name-melody, because it is all-pervasive -

*'First of all was uttered the sound 'Onkar'
(The Formless One).*

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ

ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਸੋ ਰਹਾ।

That sound pervades the entire world-creation. That sound is present in all; it is present in trees too, otherwise, they may fall leaving nothing behind. Therefore, Guru Sahib says -

*'O Lord, the earth contemplates Thee and also
the sky.*

*The moon and the sun contemplate Thee, O
the Treasure of virtues.*

*Air, water and fire contemplate Thee, as also
all creation.*

*All continents, countries and the worlds
contemplate Thee.*

The nether regions too contemplate Thee.

*All forms of creation, all forms of speech, and
God's devotees contemplate thee.*

Brahmas, Vishnus and Shivas contemplate

*Thee,
As also the thirty three crore deities.
Demi-gods and titans all contemplate Thee;
Innumerable are Thine praises,
O Lord, which can be counted not.
All the beasts, birds and hobgoblins
contemplate Thee.'*

P. 1079

ਸਿਮਰੈ ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸਾ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਗੁਣਤਾਸਾ ॥
ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਸਿਮਰਹਿ
ਸਿਮਰੈ ਸਗਲ ਉਪਰਜਨਾ ॥ ੧ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਖੰਡ ਦੀਪ ਸਭਿ ਲੋਆ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਪਾਤਾਲ ਪੁਰੀਆ ਸਚੁ ਸੋਆ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਖਾਣੀ ਸਿਮਰਹਿ ਬਾਣੀ
ਸਿਮਰਹਿ ਸਗਲੇ ਹਰਿ ਜਨਾ ॥ ੨ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸਾ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵਤੇ ਕੋੜਿ ਤੇਤੀਸਾ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਜਖਿ ਦੈਤ ਸਭਿ ਸਿਮਰਹਿ
ਅਗਨਤੁ ਨ ਜਾਈ ਜਸੁ ਗਨਾ ॥ ੩ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਸਭਿ ਭੂਤਾ ॥

Guru Sahib says - 'All the five elements - air, water, sky etc. - contemplate God. Both beasts and birds contemplate Lord God.' Many persons think, 'What understanding can the beasts have about God?' Holy congregation! in fact, animals have greater understanding and intelligence than man. Take a dog any where and leave him, he will come back home. Man cannot; he is easily lost. He cannot find his way back. Blindfold a man and a dog take them to a new place and abandon them. You will see that man won't be able to return home, if he does not know the language of the place, while the dog will succeed in returning home. The dog is able to detect drug smugglers and thieves and starts barking at one carrying drugs. The Police take the help of dogs to trace murders and burglaries. The dog detects the criminal by sniffing anything belonging to him criminal.

Dogs have more understanding and intelligence than we have in many matters. Take the young one of a deer and a human child and throw them in water. While the former will swim to safety, the latter will be drowned. A two-day old young one of a deer will swim across, while even a two-year old human child will be drowned. The former knows when it will find milk as soon as it is born; nobody guides it. On the other hand, a human baby does not know anything and has to be guided to its food. The only thing which human child has more than the young one of an animal is that the former is gifted by God with intellect and wisdom and can discriminate between good and evil. Even the animal can distinguish between right and wrong. An animal which is grazing first looks at its master before entering the crops, whether he is watching him or not. If the master is watching him, he will continue grazing at that very place. But if the master is looking elsewhere, the animal enters the crops. Even the animal knows what is right and what is wrong. The elephant caught by an octopus, when it was drowning and only a foot his trunk was left out of water, remembered God-

*'The Elephant (This story comes from Puranic literature) got free of the crab's grip,
As he came under the protection of the
Treasure-house of grace or mercy.'*

P. 632

ਜਬ ਹੀ ਸਰਨਿ ਗਹੀ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਿ
ਗਜ ਗਰਾਹ ਤੇ ਛੁਟਾ ॥
ਮਹਮਾ ਨਾਮ ਕਹਾ ਲਉ ਬਰਨਉ
ਰਾਮ ਕਹਤ ਬੰਧਨ ਤਿਹ ਭੂਟਾ ॥

At once did God snap the tentacles of the octopus. God belongs not only to human beings but to the beasts also.

'The elephant's cry for help reaches the Lord

a little later than does the ant's appeal.'

Akal Ustat

ਹਾਥੀ ਕੀ ਚਿੰਘਾਰ ਪਲ ਪਾਛੈ ਪਹੁਚਤ ਤਾਹਿ
ਚੀਟੀ ਕੀ ਪੁਕਾਰ ਪਹਲੇ ਹੀ ਸੁਨਿਅਤ ਹੈ ॥

God listens to the beasts' and insects' cry for help. That is why, Guru Sahib has written that He listens to the ant's appeal for assistance. Guru Sahib says - 'Will those people be saved who kill animals and eat them as food!'

'Saith Kabir: Excellent dish is 'khichri' (a mixture of rice and lentils cooked) containing the amrita of salt.

Who would subject his throat to be cut for flesh food?'

P. 1374

ਕਬੀਰ ਖੁਬ ਖਾਨਾ ਖੀਚਰੀ
ਜਾ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੇਨੁ ॥
ਹੇਰਾ ਰੋਟੀ ਕਾਰਨੇ ਗਲਾ ਕਟਾਵੈ ਕਉਨੁ ॥

First, you eat the animals, then they will eat you up. By eating flesh food, you have sown the seed of your deed, because God belongs to them also, but man tyrannizes them -

'Saith Kabir: Aggression and tyranny dost thou call lawful slaughter (implies slow slaughter according to the Muslim rite).

When in God's Court the reckoning is called, what shall your state be?'

P. 1374

ਕਬੀਰ ਜੋਰੀ ਕੀਏ ਜੁਲਮੁ ਹੈ ਕਹਤਾ ਨਾਉ ਹਲਾਲੁ॥
ਦਫਤਰਿ ਲੇਖਾ ਮਾਂਗੀਐ ਤਬ ਹੋਇਗੋ ਕਉਨੁ ਹਵਾਲੁ॥

Does a he-goat himself ask the butcher to slaughter him? First, he is tied to a stake. Then he is held tightly from the two sides by two persons. When thus held and pressed down, the butcher is asked to apply his chopper. For man, it will be difficult to give account of his cruel deed in the Court Divine. He will have to offer his own flesh as food, because God belongs to all. Guru

Sahib says that God belongs to the animals and beasts too -

'Forests, mountains and ascetics contemplate Thee.

Mounting and spreading creepers and branches, all contemplate the Lord, pervasive in all selves.'

P. 1079

ਸਿਮਰਹਿ ਬਨ ਪਰਬਤ ਅਉਧੁਤਾ ॥
ਲਤਾ ਬਲੀ ਸਾਖ ਸਭ ਸਿਮਰਹਿ
ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਮਨਾ ॥

Guru Sahib says that even creepers remember God's Name. The flowers too remember God -

'All the subtle and gross objects and all creatures contemplate Thee.

Accomplished yogis and yoga-practitioners too the Lord's word contemplate

All objects visible and invisible contemplate the Lord, master of all the worlds.'

P. 1079

ਸਿਮਰਹਿ ਬੁਲ ਸੁਖਮ ਸਭਿ ਜੰਤਾ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਹਰਿ ਮੰਤਾ ॥
ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿਮਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ
ਸਗਲ ਭਵਨ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਧਨਾ ॥

It is because He (God) belongs to all and is present in all -

'Men, women and the four stages of life contemplate Thee.

All castes, bearers of diverse lights and races contemplate Thee.

All the men of merit, wisdom and knowledge remember thee, and remember Thee night and day as well, O Lord.'

P. 1079

ਸਿਮਰਹਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਆਸਰਮਾ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਜਾਤਿ ਜੋਤਿ ਸਭਿ ਵਰਨਾ ॥
ਸਿਮਰਹਿ ਗੁਣੀ ਚਤੁਰ ਸਭਿ ਬੇਤੇ
ਸਿਮਰਹਿ ਰੈਣੀ ਅਰੁ ਦਿਨਾ ॥

'Gharis' (22.5 minutes), minutes, 'pal' (22.5

seconds) and instants contemplate Thee.

P. 1079

ਸਿਮਰਹਿ ਘੜੀ ਮੂਰਤ ਪਲ ਨਿਮਖਾ ॥

'Pal' (22.5 seconds), minutes and seconds also remember the Lord.

'Life, death and all pieties contemplate Thee.'

P. 1079

ਸਿਮਰੈ ਕਾਲੁ ਅਕਾਲੁ ਸੁਚਿ ਸੋਚਾ ॥

Even Death is remembering the Lord.

'Life, death and all pieties contemplate Thee. The Shashtras (scriptures) which tell of auspicious omens and unions dwell upon Thee, O Lord. The invisible one cannot be seen even for a moment.'

P. 1079

ਸਿਮਰੈ ਕਾਲੁ ਅਕਾਲੁ ਸੁਚਿ ਸੋਚਾ ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਸਉਣ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸੰਜੋਗਾ

ਅਲਖੁ ਨ ਲਖੀਐ ਇਕੁ ਖਿਨਾ ॥

All these contemplate the Lord and remember Him. It is only man who becomes forgetful of Him.

Refrain: All remember God,

Then why have you forgotten Him?

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਰੇ ਯਾਦ ਹਰੀ ਨੂੰ ਰੱਖਦੇ,
ਕਾਹਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਰਾਮ ਭੁੱਲਿਆ।

Trees, creepers, beasts, and birds all remember Him. If anyone has become oblivious of Him, it is man, although within him, God is always calling -

'He, the ruler of the hearts, makes call to the seeker.'

P. 897

ਦਿਲਾ ਕਾ ਮਾਲਕੁ ਕਰੇ ਹਾਕੁ ॥

Ever since the human soul's separation from the Lord, He has been calling him irrespective of the body or incarnation he may assume. God's call always continues coming; one has only to listen to it. If man does not know how to listen, he may ask

some enlightened and exalted one about it. So Guru Sahib says -

'Over water and land is the Lord pervasive; No other therein be mentioned.

The Guru (Holy Preceptor) by the collyrium of enlightenment all doubt has annulled;

Now none other than the sole Lord is visible.'

P. 1079

ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੁਆਮੀ ਸੋਈ ॥

ਅਵਰੁ ਨ ਕਹੀਐ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ॥

ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨਿ ਕਾਟਿਓ

ਭ੍ਰਮੁ ਸਗਲਾ ਅਵਰੁ ਨ ਦੀਸੈ ਏਕ ਬਿਨਾ ॥

Guru Sahib says that God is present in all. Man should accept this thing alone that the Lord pervades within all. Then is He present without too? Guru Sahib says that God is pervading outside too. Where? Is He standing somewhere? He is all-pervasive. Just as there is air and sky present everywhere, similarly is present God; every step of yours, every breath of yours is in God. Remember Him at least. If you remember Him, then -

'Remember, remember God.

By remembering Him thou shalt attain peace and efface from within thy body, strife and anguish.'

P. 262

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥

ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥

When God is remembered, joy and peace automatically comes to one's door. On the other hand, he who forgets God -

'Millions of obstacles come in the way of him, who forgets the Name.'

P. 522

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੋ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ ॥

Some people lament - 'Sir, we do not make a good earning; we suffer losses in business.' Brother, when you are forgetful of God all the time, you are bound to suffer

losses. Guru Sahib goes to the extent of even saying - 'You have gained nothing by assuming human incarnation in the world. It would have been better if you had been born as a beast; then, at least you would not have gathered the burden of sins on your head, because beasts do not commit sins. Their existences are due to their actions of previous births, which they suffer as per God's commands. Only human incarnation enjoys freedom of action. He ties the bundles of deeds he does in his life -

'The bundle of merits lost, with demerits packed thou shalt leave.' P. 23

ਗੁਣਾ ਗਵਾਈ ਗੰਠੜੀ ਅਵਗਣ ਚਲੀ ਬੰਨਿ ॥

For a such a one, Guru Sahib's edict is

-

'Why did not the mother of the family become a widow, whose son has no Divine knowledge and who reflects not on the Lord?'

P. 328

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੁਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ ॥
ਬਿਧਵਾ ਕਸ ਨ ਭਈ ਮਹਤਾਰੀ ॥

The family in which there is no progeny who contemplates God's Name, the mother would have rather turned a widow, so that such an evil son who is a drug addict would not have been born. Here many ladies ask me - 'Baba Ji! (Holy man) the boy takes a little opium; should we betroth our daughter to him?' I say - "The girl will weep all her life." They say - "The boy has a lot of land and property?" I tell them - "Will the girl eat land? The boy will mortgage or sell his land. He won't be able to keep anything because he is addicted to drugs. He will engage in fights and quarrels and will neglect the girl completely. If you want to throw the girl into hell, you may marry her to him. It will be better to marry her off to a poor and hard working boy.

They will at least peacefully live on simple food." Guru Sahib says that instead of giving birth to such a son, it would have been better for a mother to become a widow, if she were not to be blessed with a child who contemplates God's Name.

'One that in devotion, has not engaged, Is a sinner:

Why did such a one not die at birth?'

P. 328

ਜਿਹ ਨਰ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਨਹਿ ਸਾਧੀ ॥
ਜਨਮਤ ਕਸ ਨ ਮੁਓ ਅਪਰਾਧੀ ॥

Well, if such a one happens to be born, but he does not engage in God's devotional worship, he is a sinner and should have died at birth -

Refrain: Bereft of devotional worship Why did you take birth at all?

ਧਾਰਨਾ - ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮਣਾ ਸੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਗੀਣਿਆਂ ਓਏ -
ਕਾਹਨੂੰ ਜੰਮਣਾ ਸੀ।

'They, who did not contemplate on such a name of God, why did they come into this world?

Hard to attain is this human birth; without devotion to the Name goes it waste.

Any who in the sowing season the Name Divine has not sown,

In the hereafter famished shall remain - what sustenance shall he get?

Saith Nanak: Such is the Divine will-

Egoists shall again and again undergo birth.'

P. 450

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ
ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥
ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ ॥
ਹੁਣਿ ਵਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ
ਅਗੈ ਭੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ ॥
ਮਨਮੁਖਾ ਨੇ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ ॥

.....to be Continued

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

Atam Marg Spiritual Scientific Educational Charitable Trust (U.K.)

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust,

Contact : Bhai Amardeep Singh Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu

Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu

Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains

Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378

Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
EUROPE	50 Euro	500 Euro
AUS.	80 AUD\$	800 AUD\$
CANADA	80 CAN\$	800 CAN\$

ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ

ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ
ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ
ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੰਤੋਕਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ

30-31 ਅਕਤੂਬਰ

1-2 ਨਵੰਬਰ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ
1-2 ਨਵੰਬਰ
ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ

ਰਾਜਪਿੰਡ/ਸਵਾਹੀ ਸ਼ਹੀ
ਸਿਖਰ ਨੰ:
98155-94315

ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ
ਪੁਸਤਕਾਂ ਅੱਧੀ ਰੋਟਾ
ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ

ਨਮ ਅਭਿਨਾਸ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ
ਦਰਬਾਰੀ ਚੁਗਤ ਅਨੁਸਾਰ

ਫਰੀ ਸਿਡੀਕਲ ਕੈਂਪ
(28-31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1-2 ਨਵੰਬਰ)
• ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਫਰੀ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ
ਕੈਂਪ 27 ਤੋਂ 30 ਅਕਤੂਬਰ
• ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਡਾਕਟਰਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਓਕਲੇਪ ਅਤੇ ਫਰੀ
ਦਵਾਈਆਂ

ਸਮਾਗਮ
ਸਬੰਧੀ

ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ - 9 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਦੁਪਿਹਰ 2.00 ਤੋਂ 3.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਪ੍ਰਾਰਥਕ - ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
(ਨਿਊ ਚੈਰੀਕਰ)

ਫੋਨ : 96461-01996, 98551-32095, 94172-14378,
93389-10777, 98146-12900